

22.1
П 924

АРИФМЕТИКА

2-ти КЛАССКА

98082

Xp

511

1192 А. С. ПЧЁЛКО ло Г. Б. ПОЛЯК

АРИФМЕТИКА

2-чи КЛАССТЫНГ УЧЕБНИГИ

Алтай тилге Н. Кучи як көчүргөн
Көчүргенин Горно-Алтайский облоно
ійтбөгөн

98082 нр.
20
2

Горно-Алтайская Областная
• БИБЛИОТЕКА •

ТУУЛУ АЛТАЙДЫН
БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫ
1961

22.130971

П 924

5-ПАСА-1961

20-ге жетире бүдүрер төрт действие.

Кожоры ла айрыры.

1. Школдын жанында 16 чиби өскөн. Күскиде балдар база 4 чиби отургузып койгондор. Школдын жанында бастыра канча чиби өзөт?

2. Жаскыда чибичектин бийиги 15 см болгон. Жай туркунына ол 4 см-ге бийиктеп өскөн. Жайдын учы жаар чибичектин бийиги канча кире болуп калган?

3. Коля тоолойтон 20 агажак эдип салган. 12 агажакты ол баштапкы класстын үренчиктерине сыйлап берген. Онын бойында канча агажак артты?

4. Витяда 18 яблоко болгон. 5 яблоконы ол бойына артызып алган, арткандарын дезде жааназына берип ийген. Витя жааназына канча яблоко берип ийди?

5. $6 + 2$	$15 + 3$	$12 + 8$	$16 - 12$
$5 + 4$	$13 + 6$	$14 + 6$	$19 - 15$
$8 - 6$	$18 - 5$	$20 - 2$	$20 - 14$
$9 - 3$	$16 - 4$	$20 - 7$	$20 - 18$

6. Жайгыда Володя клённың 12 жалбырагын ла дүб-
тын 6 жалбырагын кургадып салган. Володя бастыра
канча жалбырак кургадып салды?

7. Үренчиктер 18 агаш
отургузып салгандар; бу
тоодон 13 терек, арткандары — липалар. Үренчиктер канча липа отургуздылар?

8. Жай туркунына балдар 13 такаа ла 7 суугуш чыдадып өскүргендер. 16 кушты омор колхозко табыштыргандар. Балдарда канча куш артты?

9. Школдо дежурить эдерине экинчи класс 10 үренчикти көстөп туткан: 3 үренчикти столовыйда, 4 үренчикти чечинер жерде, арткандарын класста дежурить эдерине көстөгөн. Класста дежурить эдерине канча дежурный көстөлдү?

10. $5 + 3$	$10 + 6$	$11 + 9$	$19 - 10$
$2 + 7$	$16 - 3$	$13 + 7$	$15 - 11$
$10 - 6$	$14 - 4$	$18 - 8$	$20 - 12$
$10 - 8$	$17 - 5$	$20 - 6$	$20 - 15$

11. Вера жай туркунына 7 бичик кычырарга турган, кычырганы дезе 5 бичикке көп болды. Жай туркунына Вера канча бичик кычырды?

Жай туркунына слердин класстын үренчиктери кычырган бичиктердин тоозы керегинде бодолго тургузып алыгар.

12. Васянын отургускан грядказынын бир келтейинде 8 редиска өзүп чыккан, экинчи келтейинде дезе 4 редискага көп. Грядканын эки келтейинде канча редиска өзүп чыкты?

13. Петя 8 жаштў, Лена десе Петядан 3 жаш жаан. Лена канча жашту?

14. Бичик 5 акчага турган, альбом десе оноң 9 акчага баалу болгон. Бичик ле альбом жаба канчага туруп жат?

15. Чамча 2 салковойго турган, костюм десе оноң 7 салковойго баалу болгон. Чамча ла костюм жаба канчага туруп жат?

Берилген тооны канча-канча бирлерге көптөдөргө керек болгодый бодолго тургузып алыгар.

16. Көптөдигер: 16-ны 4-кө; 12-ни 8-ке; 7-ни 5-ке; 9-ты 8-ке; 4-ти 8-ке; 6-ны 9-ка; 5-ти 15-ке; 13-ти 7-ге; 8-ти 7-ге.

17. Қожорының таблицазын слер билеригер бе, бойыгарды шинжүлеп көрүгер:

$9 + 2 = 11$	$8 + 3 = 11$	$7 + 4 = 11$
$9 + 3 = 12$	$8 + 4 = 12$	$7 + 5 = 12$
$9 + 4 = 13$	$8 + 5 = 13$	$7 + 6 = 13$
$9 + 5 = 14$	$8 + 6 = 14$	$7 + 7 = 14$
$9 + 6 = 15$	$8 + 7 = 15$	
$9 + 7 = 16$	$8 + 8 = 16$	
$9 + 8 = 17$		$6 + 5 = 11$
$9 + 9 = 18$		$6 + 6 = 12$

18. $9 + 6$ $7 + 6$ $9 + 3$ $6 + 6 + 5$
 $8 + 4$ $7 + 5$ $8 + 7$ $8 + 8 + 4$
 $9 + 8$ $8 + 6$ $9 + 7$ $8 + 3 + 8$

19. Балдарга күнине 15 гряда одоп салар керек. Тал түшке жетире озор 9 гряда одоп салгандар. Озорго канча гряда одоорго артты?

20. Бир грядкадан 12 кг морковь жуунадып алгандар, экинчизинен десе 5 кг-га ас. Эки грядкадан канча килограмм морковь жуунадып алдылар?

21. 1 кг согононың баазы 20 акча, 1 кг морковьтын десе 2 акчага женил болгон. 1 кг морковь канчага турды?

22. Тонның баазы 18 салковой, платьенин десе 9 салковойго женил. Платье канчага туруп жат?

23. Класстың ичин кееркедип јарандырага үренчиктер эки тутам роза чечек экелгендер. Бир тутамда 12 роза, экинчизинде дезе 4 розага ас болгон. Эки тутамда канча роза болгон?

Берилген тооны канча-канча бирлерге астадарга керек болгодый бодолго тургузып алыгар.

24. Астадыгар: 18-ти 9-ка; 16-ны 8-ке; 15-ти 7-ге; 12-ни 7-ге; 11-ди 6-га; 13-ти 8-ке; 20-ни 4-кө; 20-ни 14-кө.

Тооны канча-канча бирлерге астадып ийерге, нени эдер керек?

$$\begin{array}{cccc} 25. & 11 - 4 & 17 - 9 & 16 - 8 & 15 - 7 + 6 \\ & 12 - 4 & 14 - 6 & 13 - 5 & 18 - 9 + 5 \\ & 15 - 8 & 13 - 7 & 14 - 9 & 11 - 7 + 9 \\ & 15 - 7 & 13 - 6 & 14 - 5 & 11 - 4 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{cccc} 26. & 9 + 6 - 7 & 18 - 9 + 3 & 7 + 7 - 5 & 9 + 5 - 8 \\ & 7 + 8 - 9 & 16 - 8 + 4 & 6 + 6 - 4 & 8 + 6 - 9 \\ & 6 + 6 - 7 & 14 - 7 + 5 & 8 + 8 - 9 & 2 + 9 - 5 \end{array}$$

27. Бистин оромның тууразы 12 м, коштой јаткан ором дезе 5 м-ге јалбак. Коштой јаткан оромның тууразы канча кире?

28. Уулчак эки казык эдип алган, бирүзинин узуны 20 см, экинчизи 4 см-ге кыска. Экинчи казыктың узуны канча кире?

29. Чечектер сугарарына эртен тура 8 көнөк суу короткондор, энирде дезе 2 көнөккө көп. Күнине канча көнөк суу короттылар?

30. Бир таар кулурдан баштапкы катап 10 кг короткондор, экинчи катап дезе 6 кг-га ас. Эки катапка канча килограмм кулур короттылар?

31. Бир күнде уулчак 8 страница кычырган, экинчизинде дезе 4 страницага көп. Уулчак эки күннинг туркунына канча страница кычырды?

32. 1) 2 деп тоого 3-ти кожугар, оноң ары 20-ге јетире 3-тең кожуп барыгар.

2) Бирге 4-ти кожугар, оноң ары 17-ге јетире 4-төң кожуп барыгар.

3) 20-ден 3-ти айрыгар, оноң ары, арга јеткенче, 3-тең айрып барыгар.

33.	$6 + 8$	$20 - 6$	$11 - 3 + 8$	$12 + 7 - 11$
	$3 + 9$	$20 - 9$	$14 - 9 + 6$	$16 + 4 - 15$
	$9 + 7$	$20 - 18$	$16 - 8 + 7$	$13 + 5 - 18$
	$5 + 8$	$18 - 12$	$18 - 9 + 5$	$15 - 4 + 9$
	$9 + 8$	$17 - 13$	$14 - 7 + 8$	$11 - 2 + 6$

Катаптаары ла ўлеери.

34. Пионерлер, кажы ла јолдо 6 яблонядан болор эдип, 3 јол яблонялар отургузып койгондор. Пионерлер канча яблоня отургустылар?

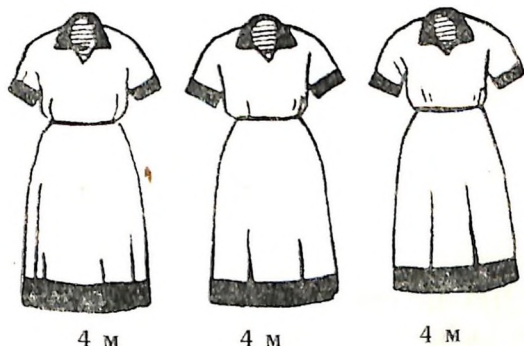

35. Ўренчик 5 столбик примерлер бодоп салган, кажы ла столбикте дезе 4 примерден болгон. Ўренчик канча пример бодоп салды?

36. Қызычак лента ўчун 2 акчадан 6 монета төлөгөн. Лента канчага турды?

37. Бир платьеге 4 м бөс кирет, 3 платьеге канча метр бөс кирет?

Бу бодолгоны озо баштап кожоры ажыра, онын кийининде дезе катаптаары ажыра бодоп салыгар.

38. Бир кайырчакта 6 кг помидор јадыры. Эки андый кайырчакта канча килограмм помидор? Уч кайырчакта канча?

39. Катаптаарынын таблицазын слер билеригер бе. бойыгарды шинжүлөп көрүгөр:

$$\begin{array}{llll} 2 \times 2 = 4 & 2 \times 7 = 14 & 3 \times 5 = 15 & 5 \times 3 = 15 \\ 2 \times 3 = 6 & 2 \times 8 = 16 & 3 \times 6 = 18 & 5 \times 4 = 20 \\ 2 \times 4 = 8 & 2 \times 9 = 18 & 4 \times 4 = 16 & 6 \times 2 = 12 \\ 2 \times 5 = 10 & 3 \times 3 = 9 & 4 \times 5 = 20 & 6 \times 3 = 18 \\ 2 \times 6 = 12 & 3 \times 4 = 12 & 5 \times 2 = 10 & 7 \times 2 = 14 \end{array}$$

40.

8×2	6×2	3×3	5×4	4×2
9×2	4×5	6×3	7×2	8×2
3×6	2×9	3×4	5×3	4×4
9×2	3×5	2×6	4×3	2×8

41. Балдар 3 клетка эделе, кажызына ла 4 кроликтен отургузып койгондор. Уч клеткада канча кролик?

42. Бир метр бөстин баазы 6 салковой. 2 м андый бөс канчага туруп жат? 3 м канчага?

43. Бир коробкада 5 карандаш. Андрейде 4 андый коробка бар. Андрейде канча карандаш?

44. Садовник үч агаштын кажызынан ла 6 кг вишня үзүп алган. Садовник канча килограмм вишня үзүп алды?

45. Рүчканын баазы ... акча. ... ручка канчага туруп жат? Тоолор талдап алала, бодолгоны бодоп салыгар.

46. Мынайда бодолотон бодолго тургузып алыгар:

$$4 \text{ салк.} \times 5 = 20 \text{ салк.}$$

47.

8×2	2×9	$7 \times 2 + 4$	$2 \times 9 - 16$
2×8	9×2	$5 \times 3 + 5$	$3 \times 6 - 18$
3×6	4×4	$4 \times 3 + 7$	$4 \times 5 - 17$
6×3	3×5	$2 \times 6 + 4$	$5 \times 4 - 11$

48. Узуны 14 см тилбек чаазынды каборто бөлигер. Тилбектин кажы ла жарымында канча сантиметр?

49. Садта иштеерге 20 уулчак 4 түней группага бөлинип алган. Кажы ла группада канча уулчак болгон?

50. 4 түней платьеге 16 м бөс кирген. Бир платьеге канча метр бөс кирди?

51. Кызычак 3 кисточка учун 18 акча төлөгөн. Бир кисточка канчага турды?

52. 12 кг мөтти теп-тегнен 3 банкага уруп салгандар.
Бир банкада канча килограмм мөт?

53. 1) 6×3 4×5 2×7 4×3 4×4
 $18 : 3$ $20 : 5$ $14 : 7$ $12 : 3$ $16 : 4$

2) $12 : 2$ $18 : 9$ $16 : 8$ $15 : 5$ $20 : 5$
 $15 : 3$ $12 : 4$ $20 : 4$ $10 : 5$ $18 : 6$

3) $14 : 7$ $16 : 4$ $18 : 3$ $15 : 5$ 3×6
 $18 : 9$ $20 : 4$ $16 : 8$ $20 : 5$ 4×3
 $15 : 3$ $12 : 4$ $12 : 6$ $18 : 6$ 5×4

54. Вася 12 мешке терип алган; олардын кабортозы ак мешкелер болгон. Вася канча ак мешке терип алды?

55. Уч кемеге отурган 15 бала жүзүп жүрет, кажы ла кемеде балдардын тоозы теп-тег. Бир кемеде канча бала отурат?

56. 7 кармактын баазы 14 акча. 1 кармак канча акчага туруп жат?

57. Беш түнгей кувшинде 10 л сүт. Бир кувшинде канча литр сүт?

58. Алты лист өңдү чаазын 18 акчага туруп жат.

Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

59. Мынайда бодолотон бодолго тургузып алыгар:

$$18 \text{ кг} : 3 = 6 \text{ кг}.$$

60. $16 : 8$ $20 : 5$ $18 : 6 + 12$ $12 : 6 \times 9$
 $15 : 3$ $14 : 2$ $12 : 3 + 16$ $16 : 4 \times 5$
 $14 : 7$ $20 : 4$ $15 : 5 + 14$ $16 : 8 \times 7$
 $18 : 3$ $18 : 2$ $12 : 4 + 15$ $14 : 7 \times 8$

61. Пионерлердин бир отряды жай туркунына 7 кг эм өлөң жууп алган, экинчизи десе 5 кг-га көп. Эки отрядтын экүлези канча килограмм өлөң жууп алды?

62. Бир төс бороңоттон 13 стакан жиилек терип алгандар, экинчизинен десе 6 стаканга ас. Эки төстөн бастыра канча стакан бороңот терип алдылар?

63. Уулчак эртен тура 10 балык тудуп алган, энгирде десе 8. Олардын тоозында 12 азыбаш болгон, арткандары — алабугалар. Уулчак канча алабуга тудуп алды?

64. Ченемел өткүретен грядказында балдар 8 сап кукуруза өскүргилеп алган. Кажы ла сапта 2 бокчыйдан болгон. Бастыра саптарда канча бокчый болды?

65. Кукурузанын 8 сабында 16 бокчый өзүп калган. Кажы ла сапта теп-теннен. Бир сапта канча бокчый болгон?

66. Автобусла 20 кижы брааткан. Олордын кабортозы баштапкы токтоор жерде чыгып барган. Баштапкы токтоор жерде канча кижы чыкты?

67.	$8 + 6$	$14 - 6$	$18 - 12$	$3 \times 6 : 2$
	$7 + 9$	$11 - 5$	$19 - 17$	$4 \times 5 : 2$
	$12 + 8$	$19 - 7$	$20 - 13$	$2 \times 8 : 4$
	$14 + 5$	$20 - 8$	$20 - 18$	$2 \times 6 : 3$

БАШТАПКЫ ЈҮС

Туйук ондорло бүдүрер нумерация ла төрт действие.

100-ке жетире нумерация (катан көрөри).

68. 1) 2 он агажак ла база 6 агажак салып койыгар. Бастыра канча агажак салып койдыгар?

2) 6 он агажак ла база 3 агажак салып койыгар. Бастыра канча агажак салып койдыгар?

3) 30 агажак ла база 5 агажак салып койыгар. Бастыра канча агажак салып койдыгар? Бу тоодо канча бүдүн он? Бирлер канча? Бу тоодо бирлер бастыразы канча?

69. 8 онды ла 5 бирди; 3 онды ла 6 бирди; 9 онды ла 8 бирди алза, кандый тоолор болуп калар?

70. Берилген тоолордо ондор канча, бирлер канча: 46; 59; 64; 95; 88; 66; 70; 40?

71. Тетрадька мындый таблица журап алыгар:

Ондор	Бирлер

4 деп цифраны он јанынаг баштапкы јерге (бирлердин алдына) салыгар. Ол кандый тооны темдектеп көргүзет?

Бу ок цифраны он јанынаг экинчи јерге (ондордын алдына) салыгар. Ол кандый тооны темдектеп көргүзет?

Он јанынаг баштапкы јерге (бирлердин алдына) 5 деп цифраны, он јанынаг экинчи јерге (ондордын алдына) 8 деп цифраны салыгар. Боло берген тооны кычырып беригер.

Он јанынаг баштапкы јерге 7-ни, экинчи јерге 9-ты салыгар. Боло берген тооны кычырып беригер.

72. Бирлер он жанынан канчанчы жерде бичилет? Ондор канчанчы жерде?

73. Тоолорды кычырып беригер: 28; 36; 100; 44; 72; 90; 54; 88; 11; 64.

74. Тоолорды цифраларла бичип алыгар: тогус; төртөн беш; жетен эки; сегизен; алтан алты; бежен жети.

75. 1) Улай-телей тоолоп, тоолорды бичип туругар:

а) 38-тен ала 50-ге жетире;

б) 67-ден ала 72-ге жетире.

2) Бирден айрып тоолоп, тоолорды бичип туругар:

а) 92-ден ала 87-ге жетире;

б) 53-тен ала 48-ке жетире.

76. Жаңыс цифрала темдектелген тоолор жаңыс темдектү деп адалат, темдектезе: 5; 8; 2.

Эки цифрала темдектелген тоолор эки темдектү деп адалат, темдектезе: 36; 34; 98; 65.

Жүк ле ондордон турган тоолорды туйук ондор деп айдар, темдектезе: 70; 20; 80.

77. Берилген тоолорды кычырала, бир столбикке жаңыс темдектү тоолорды, экинчи столбикке эки темдектү тоолорды, үчинчи столбикке туйук ондорды чыгара бичип алыгар:

4, 15, 60, 12, 1, 40, 8, 99, 10.

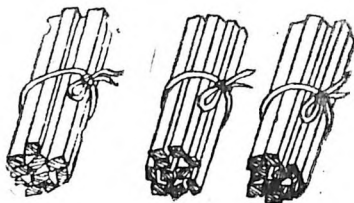
Туйук ондорды кожоры ла айрыыры.

78. 100-ке жеткенче, 10-го 10-нон кожугар.

100-ке жеткенче, 20-ге 20-ден кожугар.

79. Озо баштап 20 карандаш садып алгандар, онын кийининде десе база 10. Бастыра канча карандаш садып алдылар?

$$\begin{array}{r} 2 \text{ он} + 1 \text{ он} = 3 \text{ он} \\ \hline 20 + 10 = 30 \end{array}$$

80.	$30 + 10$	$20 + 20$	$10 + 30$	$10 + 40$
	$60 + 10$	$50 + 20$	$50 + 30$	$30 + 40$
	$40 + 10$	$80 + 20$	$30 + 30$	$40 + 40$
	$70 + 10$	$70 + 20$	$70 + 30$	$60 + 40$

81. Класстың библиотекасында 80 бичик болгон. Ұренчиктер база 20 бичик эжелгендер. Библиотекада канча бичик боло берди?

82. Аш жуунадар ишке городтоң колхозторго озо баштап 40 грузовик аткаргандар, онын кийининде 30. Колхозторго бастыра канча грузовик аткардылар?

83.	$20 + 20$	$30 + 30$	$50 + 40$	$6 + 14$
	$50 + 10$	$30 + 40$	$60 + 10$	$5 + 7$
	$70 + 20$	$50 + 30$	$60 + 30$	$18 - 5$
	$30 + 30$	$60 + 40$	$80 + 20$	$14 - 9$

84. Жаскыда бийинги 60 см терек отургузып салгандар. Жай туркунына ол 40 см-ге бийиктеп өскөн. Жайдын учы жаар терек канча кире бийик болуп калды?

85. Пионерлер лагерьдең эки машинага отурып жанып клееткендер. Бирүзинде 30 пионер болгон, экинчизинде десе 10 кижиге көп. Эки машинага отурып, бастыра канча пионер жанып клеетти?

86. Класста 30 октябрёнок болгон, онын кийининде база 10 кожулган. Класста бастыра канча октябрёнок боло берди?

87. Картошко жуунадарга школ колхозко эки бригада ийген. Бирүзинде 40 үренчик болгон, экинчизинде десе 10 кижиге көп. Эки бригадада бастыра канча үренчик болгон?

88. Слердин школдын колхозко јетирген болужы керегинде бодолго тургузып алыгар.

$30 + 50$	$10 + 70$	$10 + 50 + 30$
$50 + 50$	$30 + 70$	$10 + 80 + 10$
$20 + 60$	$10 + 80$	$4 \times 5 + 60$
$40 + 60$	$10 + 90$	$2 \times 10 + 70$

89. 40-ди 10-го; 60-ды 20-ге; 50-ди 30-ка көптөдигер.

90. Балдар сан өрө калыгылаган. Саша 60 см өрө калыган, Витя десе 20 см-ге бийик калыган. Витя канча кире бийик калыды?

91. Кызычак учуктар учун 30 акча төлөгөн, топчылар учун десе 40 акчага көп. Учуктар ла топчылар жаба канчага турды?

92. Ұренчиктер бир яблонядан 20 кг яблоко, экинчи яблонядан 30 кг, үчинчизинен 40 кг үзүп алгандар. Олор үч яблонядан канча килограмм яблоко үзүп алдылар?

93.	$20 + 60 + 10$	$40 + 20 + 10$	$4 \times 5 : 2$
	$10 + 70 + 20$	$10 + 80 + 10$	$2 \times 8 : 4$
	$10 + 40 + 30$	$20 + 50 + 20$	$6 \times 2 : 3$
	$30 + 20 + 20$	$30 + 40 + 10$	$9 \times 2 : 6$

94.	$20 + 30 + 30$	$6 + 13 - 4$	$18 - 13 + 7$
	$10 + 20 + 70$	$7 + 8 - 6$	$19 - 14 + 9$
	$30 + 60 + 10$	$9 + 4 - 7$	$20 - 13 + 7$
	$20 + 50 + 20$	$8 + 6 - 9$	$20 - 17 + 8$

95. 0 боло бергенче, 100-тен кажы ла сайын 10-нон айрыгар.

0 боло бергенче, 100-тен кажы ла сайын 20-ден айрыгар.

96. Энезінде 30 топчы болгон. 10 топчыны ол чамчаларга тагып салган. Ондо канча топчы артты?

97.	$20 - 10$	$30 - 20$	$40 - 30$	$60 - 40$
	$40 - 10$	$60 - 20$	$60 - 30$	$50 - 40$
	$70 - 10$	$50 - 20$	$80 - 30$	$90 - 40$
	$90 - 10$	$90 - 20$	$70 - 30$	$100 - 40$

98. Узуны 40 см тилбек чаазыннан 10 см кезип алыгар. Узуны канча кире тилбек артар?

99. Жайгы каникул 90 күн болгон. Бу тоодон 30 күнди Коля городто, арткан күндерди десе деремнеде өткүрген. Коля деремнеде канча күн өткүрди?

100. Эки яблонядан бастыраы 70 кг яблоко үзүп алгандар; бу тушта олордын бирүзинен 30 кг үскендер. Экинчи яблонядан канча килограмм яблоко үзүп алдылар?

101.	$60 - 10$	$50 - 30$	$100 - 40$	$17 - 4$
	$40 - 20$	$100 - 10$	$90 - 10$	$20 - 7$
	$70 - 30$	$80 - 40$	$70 - 40$	$7 + 9$
	$90 - 20$	$90 - 30$	$100 - 30$	$13 - 8$

102. Ұренчиктер ойындар өткүретен площадка эдин алгандар. Площадканын сыны 60 м, тууразы 20 м-ге кыска. Площадканын тууразы кандый?

103. Пионерлер 70 кг сары тегенек терип алгандар, октябрёноктор десе 40 кг-га ас. Пионерлер ле октябрёноктор жаба канча килограмм сары тегенек тердилер?

104. Надяда узуны 1 м лента бар болгон, Нинада десе 20 см-ге кыска. Нинадагы лентанын узуны канча кире?

105. Бир коробка конфеттин баазы 1 салковой болгон, бир коробка печеньенин десе 60 акчага жеңил. Бир коробка печеньенин баазы канча болды?

106.	$70 - 50$	$80 - 70$	$50 - 30$	$70 + 30$
	$90 - 50$	$100 - 70$	$30 + 50$	$20 + 70$
	$70 - 60$	$90 - 70$	$80 - 30$	$90 - 20$
	$100 - 60$	$100 - 90$	$90 - 50$	$70 - 70$

107.	$100 - 20 - 30$	$100 - 80 + 70$
	$90 - 30 - 40$	$100 - 60 + 40$
	$70 - 50 - 10$	$60 + 40 - 30$
	$80 - 40 - 40$	$80 - 70 + 90$

108. Берилген тоолордын кажызын ла 20-ге көптөдигер:

80; 50; 30; 70; 40.

Берилген тоолордын кажызын ла 30-ка астадыгар:

100; 50; 30; 60; 90; 40.

109.	$80 - 60 + 50$	$100 - 80 + 60$	$4 \times 4 : 8$
	$60 - 20 + 40$	$70 - 60 + 90$	$3 \times 6 : 2$
	$70 - 50 + 80$	$100 - 70 + 50$	$2 \times 8 : 4$
	$90 - 60 + 70$	$80 - 50 + 60$	$5 \times 4 : 10$

110. Ұренчиктер 60 агаш отургузар учурлу болгон. Баштапкы күнде олар 30 агаш, экинчи күнде 20 агаш отургускандар. Олорго отургузарга канча агаш артты?

111. Ұренчиктерге садта 40 яблонянын төзин күбүреде казар керек болгон. Баштапкы күнде олар 20 яблонянын, экинчи күнде 10 яблонянын төзин күбүредип салгандар. Олорго канча яблонянын төзин күбүреде казары артты?

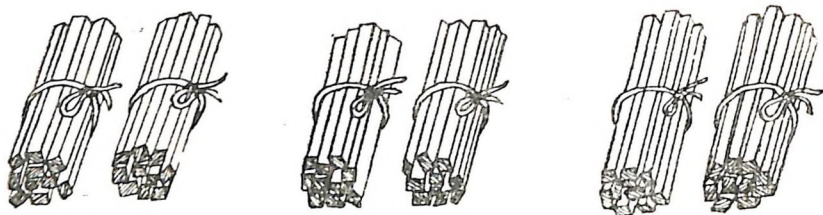
112.	$60 + 40 - 50$	$6 + 12 - 5$	$6 \times 3 : 9$
	$70 + 20 - 40$	$4 + 16 - 13$	$5 \times 4 : 2$
	$80 - 50 + 70$	$3 + 17 - 18$	$4 \times 4 : 8$
	$50 - 40 + 60$	$6 + 8 - 13$	$3 \times 4 : 6$

113. Уулчак бичикти 20 акчага ла альбомды 10 акчага садып алган. Төлөөрдө ол 1 салковой берген. Ол канчаны јандырып алар учурлу?

114. Кызычак лимонды 20 акчага ла 1 кг яблоконы 70 акчага садып алган. Төлөөрдө ол 1 салковой берген. Ол канчаны јандырып алды?

Туйук ондорды катаптаары ла үлеери.

115. Мааланын өзүмдерине 3 уулчак кажызы ла 20 казыктаг эткен. Уулчактар бастыра канча казык эттилер?

$$\frac{2 \text{ он} \times 3 = 6 \text{ он}}{20 \times 3 = 60}$$

116. $10 + 10 + 10 + 10$ $20 + 20 + 20$ $40 + 40$
 10×4 20×3 40×2

117. 10×2 10×8 20×2 30×2
 10×5 10×7 20×3 30×3
 10×3 10×9 20×4 40×2
 10×6 10×10 20×5 50×2

118. Кожорын катаптаарыла солыгар:

$$30 + 30 + 30 = \dots$$

$$20 + 20 + 20 + 20 = \dots \quad 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = \dots$$

119. 2 катап 20 акчадан; 4 катап 20 акчадан; 5 катап 20 акчадан алза, канча акча боло берер?

120. Физкультураның урогында үренчиктерди, рядта 10 үренчиктең болор эдип, 4 рядка тургускандар. Төрт рядта канча үренчик болгон?

121. Жалаңда үренчиктердин 3 бригадазы иштеп жат, кажы ла бригадада 30 үренчиктең. Жалаңда бастыразы канча үренчик иштеп жат?

122. Завод ишмекчилерине 4 тура тудуп берген, кажы ла турада 20 квартирадан. Төрт турада канча квартира?

123.	50×2	10×4	30×2	10×6
	20×4	20×3	20×5	20×4
	10×9	30×3	40×2	30×3

<u>124.</u>	10×8	20×4	30×2	$20 \times 3 + 30$
	10×10	20×5	50×2	$30 \times 3 - 20$
	20×2	30×3	40×2	$50 \times 2 - 60$

125. Журтта 4 ором. Пионерлер кажы ла оромдо 20 агаштаң отургузып салгандар.

Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

126. Үренчиктер бир яблонядан 4 тергиш яблоко үзүп алгандар, кажы ла тергиште 10 кг-нан болгон.

Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

127. Үренчиктер бир яблонядан 2 тергиш яблоко, экинчи яблонядан десе 30 кг яблоко үзүп алгандар, кажы ла тергиште 10 кг-нан болгон.

Үренчиктер эки яблонядан канча килограмм яблоко үзүп алдылар?

128. Қолхозтон городко картошко аткарып ийгендер. Эки машинанын кажызына ла 30 таардан, үчинчизине десе 20 таар салгандар. Городко бастыра канча таар картошко аткарып ийдилер?

129. Ұренчиктер 50 ағаш отургузарга жөптөштилер. Баштапкы күнде олар, кажы ла жолдо 5 ағаштан эдип, 4 жол отургузып салгандар. Олорго канча ағаш отургузары артты?

130. $10 \times 4 + 20$	$20 \times 2 + 30$	$14 + 4 - 6$
$10 \times 3 + 60$	$30 \times 2 + 20$	$13 + 5 - 7$
$10 \times 6 - 40$	$20 \times 4 + 20$	$17 + 3 - 8$
$10 \times 8 - 50$	$40 \times 2 - 70$	$16 + 4 - 9$

131. Столярный мастерскойдо 80 парта эдер керек болгон. Алты күнге улай күнине 10 партадан эткендер. База канча парта эдери артты?

132. Садта 4 жол яблонялар болгон, кажы ла жолдо 5 яблонядан. Күскиде база 30 яблоня отургузып салгандар. Садта канча яблоня боло берди?

133. Садта 40 төс боронот өскөн. Кажы ла жолдо 10 төстөн эдип, күскиде база 5 жол боронот отургузып салгандар. Садта канча төс боронот боло берди?

134. Баштапкы столбиктен каруузы 100 болотон примерди, экинчизинен каруузы 20 болотон примерди, үчинчизинен каруузы 3 болотон примерди таап алыгар:

$20 \times 3 - 50$	$2 \times 2 \times 2$	$2 \times 8 : 4$
$50 \times 2 - 80$	$3 \times 2 \times 2$	$4 \times 5 : 10$
$30 \times 2 + 10$	$2 \times 4 \times 2$	$2 \times 9 : 6$
$20 \times 4 + 20$	$6 \times 3 + 2$	$2 \times 6 : 4$

135 Бочкодо 30 көнөк суу болгон. Төрт класста полдор жунарына үренчиктер класс сайын 5 көнөктөн короткондор. Бочкодо канча көнөк суу артты?

136. Карандаштар учун 20 акчанын 5 монетазын төлөгөндөр, тетрадьтар учун десе — 30 акчага ас. Тетрадьтар канча акчага турды?

137. Баштапкы класста 40 үренчик, экинчизининг ле үчинчизининг кажызында ла 30 үренчиктег. Уч класста канча үренчик?

138. Қызычак 4 акчадан 5 эжер шнуроктор садып алала, төлөөрдө 50 акча берген. Ол канчаны јандыртып алды?

139. $20 \times 3 - 40$	$15 - 13 + 14$	$12 : 2 : 2$
$10 \times 6 - 50$	$18 - 11 + 12$	$15 : 3 : 5$
$30 \times 3 - 40$	$20 - 16 + 15$	$18 : 3 : 3$
$20 \times 5 - 80$	$20 - 14 + 13$	$20 : 2 : 5$

140. 40 чернильницаны эки класс ортодо теп-тегненг үлегендер. Кажы ла класска канча чернильница једишти?

$$\begin{array}{r} 40 : 2 = ? \\ \hline 4 \text{ он} : 2 = 2 \text{ он} \\ \hline 40 : 2 = 20 \end{array}$$

141. $20 : 2$	$100 : 2$	$40 : 4$	$60 : 6$
$40 : 2$	$30 : 3$	$80 : 4$	$70 : 7$
$60 : 2$	$60 : 3$	$50 : 5$	$80 : 8$
$80 : 2$	$90 : 3$	$100 : 5$	$90 : 9$

142. 2 санитар 40 үренчикти шингдеп көргөн. Кажы ла санитар тоозы түнгей балдарды шингдеп көргөн. Кажы ла санитар канча үренчикти шингдеп көрди?

143. Школдын маалазында иштеерге 40 үренчик теп-тегненг 4 бригадага бөлинип алган. Кажы ла бригадада канча үренчик болгон?

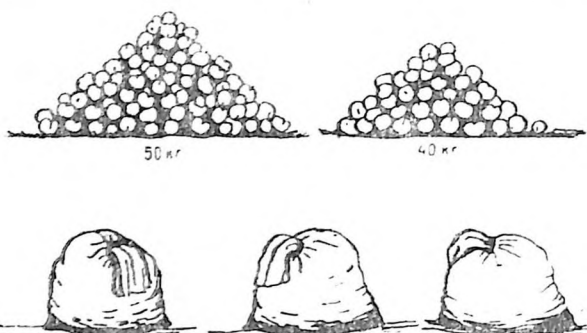
144. 60-ды 3 түнгей бөлүкке үлеерге керек болотон бодолго тургузып алыгар.

145. 20×2	30×3	$60 : 2$	$100 : 2$
$40 : 2$	$90 : 3$	30×2	$80 : 2$
10×6	20×4	$50 : 5$	$60 : 3$
$60 : 6$	$80 : 4$	10×5	$100 : 5$

<u>146</u> $100 : 10$	$50 : 5$	20×5	$3 \times 4 : 6$
$80 : 2$	$80 : 4$	$60 + 40$	$10 \times 8 : 4$
$60 : 3$	$100 : 2$	30×3	$2 \times 8 : 4$

147. Үренчиктер капустанын 100 болчогын өскүргилеп алган. Бу тоодон 60 болчогын — јаан грядкада, арткандарын дезе — эки кичинек грядкада теп-тегненг. Кажы ла кичинек грядкада капустанын канча болчогы болгон?

148. Бир участкагон үренчиктер 50 кг картошко, экинчизинен 40 кг казып алгандар. Бастыра картошканы олор теп-тегнен үч таарга уруп салгандар. Кажы ла таарга канча килограмм картошко уруп салдылар?

149. Кызычак озо баштап 40 ромашка, онын кийининде база 20 үзүп алган. Бастыра ромашкаларынан ол 3 түгөй тутам эткен. Кажы ла тутамга канча чечек кирди?

150. Катя бир грядкадан 30 огурчын, экинчизинен десе 10 үзүп алган. Бастыра бу огурчындарды ол тузаарга 2 түгөй банкага салган. Кажы ла банкага ол канча огурчын салды?

151. $20 + 60$ $90 - 60$ $60 : 3$ $6 \times 2 : 3$
 $70 - 50$ $100 : 5$ 10×10 $4 \times 2 : 8$
 30×3 20×4 $80 : 4$ $5 \times 4 : 10$
 $80 : 2$ $20 + 70$ $80 - 50$ $2 \times 9 : 6$

152. $20 : 2$ $80 : 2$ $30 : 3$ $60 : 2$ $100 : 2$
 $90 : 3$ $40 : 2$ $60 : 3$ $80 : 4$ $100 : 5$
 $70 : 7$ $90 : 9$ $40 : 4$ $90 : 3$ $100 : 10$

153. Столовыйга кажызында ла 50 кг-нан 2 таар картошко тартып экелеле, оны теп-тегнен 5 күннин туркунына короткондор. Кажы ла күн сайын картошканы канча килограммнан короттылар?

154. Столовыйда дежурныйлар 3 өтпök калаштын кажызын ла 20 тилимге кезеле, бастыра тилимдерди теп-тегнен 6 тарелкага салып койгондор. Кажы ла тарелкада канча тилим?

155. Уулчак 2 кг яблоко садып алала, төлөөрдө 20 акчанын 4 монетазын берген. 1 кг яблоконун баазы канча болгон?

156.	$60 : 3 : 5$	$30 \times 2 : 3$	$(20 + 60) : 4$
	$80 : 2 : 2$	$40 \times 2 : 4$	$(70 + 30) : 5$
	$90 : 3 : 3$	$20 \times 5 : 2$	$(90 - 30) : 3$
	$100 : 5 : 4$	$30 \times 3 : 9$	$(20 + 70) : 3$

<u>157.</u>	$60 : 2 \times 3$	$70 + 30$	$80 - 60$	40×2
	$80 : 4 \times 2$	$60 + 40$	$90 - 50$	30×3
	$100 : 5 : 2$	$20 + 70$	$100 - 30$	20×2
	$100 : 2 : 5$	$10 + 80$	$100 - 90$	20×4

158. Бүкте койлор ло эчкилер отоп жүрген, бастыразы 80 тын. Олордын ортозында 50 кой болгон. Эчкилердин тоозы канча болгон?

159. Шкафта 100 тетрадь болгон. Олордын тоозынан эки класска кажызына ла 40 тетрадьтан бергендер. Шкафта канча тетрадь артты?

160. Балдар ченемел өткүретен грядказына 90 кг картошко казып алгандар. 10 кг-ды олор үренге артырып салгандар, арткан картошканы десе төрт неделенин туркунына теп-тегнен завтрактарга короткондор. Кажы ла недеде сайын олор канча килограммнан короттылар?

161. Федя мөштөн 80 тобого түжүрүп алган. 20 тобогону ол бойына артыскан, арткандарын десе бойынын эки нөкөрине теп-тегнен үлеп берген. Кажы ла нөкөрине Федя канча тобого берди?

100-ке жетире кожоры ла айрыыры

(онног ашпай).

162. Вишнялар отургузарына үренчиктер 20 оро казып салгандар, яблонялар отургузарына десе 8 орого көп. Яблоняларга канча оро казылган?

163.	$20 + 5$	$6 + 30$	$64 - 4$	$48 - 40$
	$40 + 8$	$7 + 80$	$39 - 9$	$75 - 70$
	$90 + 2$	$96 - 6$	$32 - 30$	$77 - 70$
	$60 + 6$	$78 - 8$	$84 - 80$	$66 - 60$

164. Қолхозтың маалазына өткүрген баштапқы экскурсия 55 минут болгон, экинчиси десе 5 минутка ас. Экинчи экскурсия канча минут болды?

165. Яшада 20 акчаның 3 монетазы ла 5 акчаның бир монетазы болгон. Яшада канча акча болгон?

166. Жаан коробкада 20 карандаш, эки кичинек коробкада десе кажызында ла 4 карандаштан. Бастыра көрбикаларда канча карандаш?

167.	$75 - 70$	$2 + 90$	$64 - 4$	$90 : 3 \times 2$
	$50 + 8$	$49 - 40$	$86 - 80$	$40 \times 2 : 4$
	$64 - 60$	$80 + 5$	$98 - 90$	$60 : 2 \times 3$

168.

$45 + 3 = ?$	$35 + 4$	$39 + 1$	$98 + 2$
$5 + 3 = 8$	$32 + 6$	$72 + 8$	$46 + 3$
$40 + 8 = 48$	$82 + 4$	$85 + 5$	$99 + 1$
	$83 + 5$	$26 + 3$	$72 + 7$

169. Турачак тударына Таня 24 кирпич эткен, Коля десе 6 кирпичке көп. Коля канча кирпич этти?

170. Кичинек класстың үренчиктери 25 агашты корыырга молжонгондор, жаан класстың үренчиктери десе 5 агашка көп корыыр болдылар. Жаан класстың балдары канча агаш корыырга молжондылар?

Слердин школдын үренчиктери агаштарды корып турганы керегинде бодолго тургузып алыгар.

171. Балдар мырчакты тиргүүштеерине озо баштап 24 казык, онын кийининде 6, оноң база 8 эткендер. Балдар бастыра канча казык эттилер?

172. «Ус колдор» деп кружокто иштеерине балдар 23 лист боро картон, 7 лист ак ла 8 лист сары картон экелгендер. Балдар бастыра канча лист картон экелдилер?

173.	$96 + 4$	$55 + 5$	$63 + 6$	$17 - 9 + 6$
	$82 + 8$	$44 + 4$	$24 + 5$	$15 - 8 + 7$
	$73 + 6$	$33 + 3$	$11 + 9$	$12 - 4 + 8$

<u>174.</u> $58 - 6 = ?$	$56 - 4$	$99 - 1$	$45 - 3$
$\frac{8 - 6 = 2}{50 + 2 = 52}$	$59 - 8$	$66 - 5$	$87 - 5$
	$78 - 7$	$54 - 3$	$38 - 6$
	$35 - 4$	$28 - 6$	$49 - 7$

175. Сурактар тургузала, бу бодолголорды бодоп салыгар:

1) Яй туркунына үренчиктер сары тегенектин 28 кг жиилегин терип алгандар, карагатты десе 5 кг-га ас. Үренчиктер канча...

2) Адазы 37 жашту, энези десе 4 жаш кичинек... Канча...

3) Бир коробка карандаштардын баазы 26 акча, бир коробка перолордын десе 4 акчага жеңил. Бир коробка... канча...

176. Үренчиктер жайгыда сары тегенектин, карагаттын жиилектерин ле ландыш чечектин жалбырактарын жуугандар. Сары тегенектин жиилегин озор 29 кг, сары тегенекке көрө, карагатты 5 кг-га ас, ландыштын жалбырактарын десе 7 кг-га ас жууп алгандар. Үренчиктер кажы ла өзүмди канча килограмм жууп алдылар?

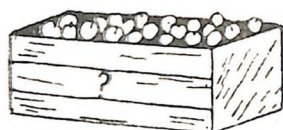
177. Балдар кроликтерге свёкланы 38 кг, свёклага көрө, морковьты 6 кг-га ас, тату чалканды десе 4 кг-га ас өскүргилеп алган. Балдар морковьты канча килограмм, тату чалканды канча килограмм өскүргилеп алды?

178. $76 + 4$	$96 - 4$	$88 - 4$	$38 - 6 + 4$
$89 - 7$	$32 + 8$	$99 - 6$	$52 + 5 - 3$
$63 + 5$	$48 - 6$	$52 + 7$	$37 - 7 + 5$
$28 - 7$	$51 + 8$	$39 - 6$	$48 - 3 + 2$

<u>179.</u> $30 + 26 = ?$	$26 + 30 = ?$
$\frac{30 + 20 = 50}{50 + 6 = 56}$	$\frac{20 + 30 = 50}{6 + 50 = 56}$

180. $60 + 38$	$80 + 15$	$45 + 20$	$16 + 70$
$50 + 46$	$70 + 18$	$62 + 30$	$12 + 80$
$30 + 64$	$60 + 14$	$26 + 50$	$15 + 50$
$20 + 48$	$40 + 16$	$38 + 40$	$17 + 60$

181. Бир кайырмакта 12 кг яблоко, экинчизинде 20 кг, үчинчизинде десе баштапкы ла экинчи кайырмактарда жаба болгонына түңей. Учинчи кайырмакта канча килограмм яблоко?

182. Яй туркунына бир үренчик 20 трудкүн иштеп алган, экинчизи 32, үчинчизи десе баштапкы экүзининг жаба трудкүндерине түңей иштеп алган. Учинчи үренчик канча трудкүн иштеп алды?

Слердин школдогы јайгы иш керегинде бодолго тургузып алыгар.

183. Яй туркунына бир пионер 20 трудкүн иштеп алган, экинчизи 26, комсомолец десе, эки пионердин жаба трудкүндерине көрө, 40 трудкүнге көп иштеп алган. Комсомолец канча трудкүн иштеп алды?

184. Қолхоз городко 36 таар морковь, 30 таар свёкла аткарган, картошканы десе морковьтон ло свёкладан жаба 20 таарга көп аткарган. Қолхоз городко канча таар картошко аткарды?

185. 38 + 60	80 + 16	42 + 6	86 - 4	20 : 4
54 + 30	60 + 25	54 + 5	39 - 7	18 : 6
28 + 70	10 + 73	73 + 7	58 - 5	8 × 2
15 + 60	30 + 46	68 - 4	91 + 9	2 × 7

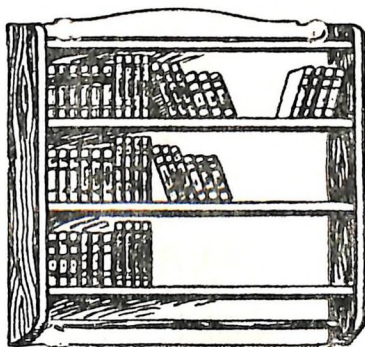
Бодолголор

(тооны канча-канча бирлерге көптөдөрине ле астадарына).

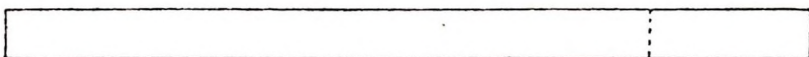
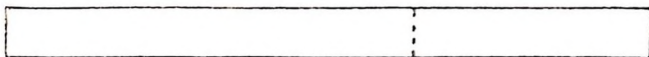
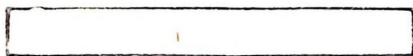
186. Алдындагы полкада 12 бичик, ортозындагы полкада алдындагызынан 7 бичикке көп.

Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

187. Алдындагы полкада 10 бичик, ортозындагы полкада алдындагызынан 6 бичикке көп, үстүги полкада десе ортозындагызынан 4 бичикке көп. Устүги полкада канча бичик?

188. Баштапкы тилбектин узуну 5 см. Экинчи тилбек баштапкызынан 3 см-ге узун. Үчүнчи тилбек экинчизинен 2 см-ге узун. Экинчи ле үчүнчи тилбектердин узунун бодоп чыгарыгар. Бодоп чыгарганын кемјишле шинжүлөп көрүгөр.

189. Яблонянын бийиги 6 м. Кайыг яблонядан 5 м-ге бийик, карагай десе кайыгнан 8 м-ге бийик. Кайыгнын ла карагайдын бийигин таап алыгар.

190. Уч столбик чийүлөп алыгар: баштапкызынын бийиги 6 клетка, экинчизи баштапкызынан 3 клеткага бийик, үчүнчизи десе экинчизинен 4 клеткага бийик. Үчүнчи столбиктин бийиги неге түнгөй болор учурлу?

191. Уч тилбек чийүлөп алыгар: баштапкызынын узуну 11 см, экинчизи баштапкызынан 3 см-ге кыска, үчүнчизи десе экинчизинен 4 см-ге кыска. Үчүнчи тилбектин узуну канча кире болды?

192. Үч столбик чийүлеп алыгар: баштапкы столбиктин бийиги 12 см, экинчи столбик баштапкызынан 4 см-ге жабыс, үчинчизи дезе экинчизинен 3 см-ге жабыс. Үчинчи столбиктин бийиги канча кире?

193. Үстүндеги полкада 24 бичик. Ортозындагы полкада үстүндегизинен 10 бичикке ас, алдындагы полкада дезе ортозындагызынан 2 бичикке ас. Алдындагы полкада канча бичик?

194. Класстын сыны 8 м, тууразы сынынан 2 м-ге кыска, бийиги дезе тууразынан 3 м-ге кыска. Класстын бийигин бодоп чыгарыгар.

Слердин класстын сыны, тууразы ла бийиги керегинде бодолго тургузып алыгар.

$$\begin{array}{ll}
 195. & 18 + 10 + 10 + 10 & 36 + 20 + 20 \\
 & 24 + 20 + 20 + 20 & 28 + 30 + 30 \\
 & 5 + 30 + 30 + 30 & 36 + 30 + 4 \\
 & 20 + 15 + 40 + 5 & 48 + 40 - 6
 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll}
 196. & 86 - 30 = ? & 74 - 20 & 82 - 50 \\
 & \underline{80 - 30 = 50} & 58 - 30 & 68 - 30 \\
 & 50 + 6 = 56 & 96 - 60 & 45 - 10 \\
 & 50 + 18 - 40 & 95 - 30 - 30 - 30 - 5 \\
 & 70 + 26 - 30 & 88 - 20 - 20 - 20 - 6 \\
 & 86 - 40 - 4 & 75 - 20 + 10 - 20 + 5
 \end{array}$$

$$197. \quad 1) \quad 64 - 40 \quad 54 - 40 \quad 95 - 60 \quad 30 + 25 - 40 \\
 \quad \quad \quad 88 - 60 \quad 62 - 30 \quad 74 - 50 \quad 60 + 32 - 50$$

2) 87 — 10 база оноң ары, арга жеткенче, 10-нон айрып туругар.

3) 96 — 20 база оноң ары, арга жеткенче, 20-ден айрып туругар.

198. Бочкодо 38 көнөк суу болгон. Оноң озо баштап 10 көнөк, онын кийининде 20 көнөк, мынын кийининде 4 көнөк алгандар. Бочкодо канча көнөк суу артты?

199. Таарда 74 кг кулур болгон. Оноң озо баштап 20 кг, онын кийининде 10 кг, мынын кийининде 30 кг алгандар. Таарда канча килограмм кулур артты?

Бодолгоны эки эпле бодогор.

$$200. \begin{array}{cccc} 54 - 30 & 36 - 20 & 4 \times 5 + 38 & 49 - 7 + 30 \\ 92 - 60 & 77 - 40 & 3 \times 6 + 40 & 36 - 4 + 50 \\ 59 - 20 & 48 - 30 & 4 \times 4 + 50 & 26 + 4 + 62 \end{array}$$

$$\underline{201.} \begin{array}{cccc} 45 + 23 = ? & 24 + 24 & 72 + 26 & 18 + 61 \\ \hline 45 + 20 = 65 & 32 + 32 & 84 + 15 & 12 + 88 \\ 65 + 3 = 68 & 25 + 25 & 52 + 36 & 65 + 15 \\ & 45 + 45 & 46 + 43 & 43 + 13 \end{array}$$

202. Узуны 12 см бир тилбек чийүлөп алыгар, экинчизин баштапкызынанг 4 см-ге кыска, үчинчизин десе экинчизиненг 7 см-ге узун эдигер. Экинчи ле үчинчи тилбектердин узунун бодоп чыгарыгар.

203. Ұч уулчак эжинип жарышкан. Олордын баштапкызы 18 м эжинип өткөн, экинчизи баштапкызынанг 11 м-ге ыраак, үчинчизи десе экинчизиненг 10 м-ге жуук эжинип өткөн. Ұчинчи уулчак канча метр эжинип өтті?

204. Бир уулчак 14 балык тудуп алган, экинчизи баштапкызынанг 12 балыкка көп, үчинчизи десе экинчизиненг 4 балыкка ас туткан. Ұчинчи уулчак канча балык тутты?

205. Бир грядкадан үренчиктер 18 кг морковь жулуп алгандар, экинчизиненг 10 кг, үчинчизиненг десе баштапкы эки грядкадан жаба жулуп алганынанг 6 кг-га ас. Ұчинчи грядкадан канча килограмм морковь жулуп алдылар?

$$206. \begin{array}{cccc} 35 + 35 & 12 + 12 & 14 + 65 & 3 \times 6 : 2 \\ 44 + 44 & 73 + 27 & 11 + 88 & 2 \times 8 : 4 \\ 33 + 33 & 62 + 35 & 54 + 36 & 4 \times 5 : 2 \\ 22 + 22 & 58 + 32 & 18 + 41 & 9 \times 2 : 6 \end{array}$$

207. 1) Берилген тоолордын кажызын ла 34-кө көптөдигер:

$$66; 23; 55; 41; 32; 24.$$

2) Бу тоолорго 5-ти кожугар:

$$32; 43; 54; 95.$$

3) Берилген тоолордын кажызын ла 42-ге кожугар:

$$18; 26; 34; 45; 58.$$

208. Бичиктин баазы 45 акча, текши тетрадь бичиктен 20 акчага жеңил, альбом десе текши тетрадьтан 25 акчага баалу. Альбомнын баазы канча?

209. Городто бир турада 12 газет алдыртып жадылар, экинчи турада 14, үчинчизинде десе баштапкы эки турада жаба алдыртып турганынан 4 газетке көп. Үчинчи турада канча газет алдыртып жадылар?

210. Бир тоо 20, экинчизи—30, үчинчизи десе—баштапкы эки тооны жаба алганынан 40-гө көп. Үчинчи тоо неге түңей?

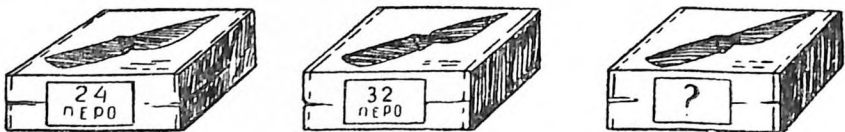
$$\begin{array}{cccc}
 211. & 14 + 13 & 15 + 13 - 7 & 26 + 24 + 4 & 30 \times 2 \\
 & 25 + 22 & 22 + 22 - 2 & 23 + 23 + 3 & 80 : 4 \\
 & 33 + 33 & 44 + 44 - 6 & 32 + 24 + 4 & 20 \times 5 \\
 & 21 + 21 & 24 + 50 - 3 & 45 + 40 + 5 & 60 : 3
 \end{array}$$

Бодолголор

(үчинчи кожулаачыны табарына).

$$\begin{array}{cccc}
 212. & 56 - 32 = ? & 68 - 35 & 98 - 56 & 88 - 42 \\
 \hline
 & 56 - 30 = 26 & 75 - 43 & 59 - 24 & 67 - 37 \\
 & 26 - 2 = 24 & 96 - 65 & 87 - 33 & 74 - 24 \\
 & & 48 - 26 & 88 - 44 & 66 - 36
 \end{array}$$

213. Үч коробкада 98 перо жадат; баштапкысында 24 перо, экинчизинде 32 перо. Үчинчи коробкада канча перо жадат?

98 перо.

214. Маала ажын жуунадарга болушканы учун колхозтын председатели экинчи, үчинчи ле төртүнчи класстардын 78 үренчигине быян жетирген. Экинчи класстандый үренчиктердин тоозы 18, үчинчизинде 20 болгон. Төртүнчи класста канча үренчик быян алды?

215. Класста 38 үренчик контрольный ишти бүдүрүп койгон. Олордын тоозынан 20 үренчик «5»-ке бүдүргөн, 15 үренчик «4»-кө, арткандары «3»-ке. Канча үренчик ишти «3» темдекке бүдүрди?

216. Класстын ичин кееркедип жарандыраарга балдар 48 чечектен үч тутам эткендер: бир тутамда 12 чечек болгон, экинчизинде 16. Үчинчи тутамда канча чечек болгон?

$$\begin{array}{r}
 217. \quad 75 - 21 \quad 48 - 24 \quad 56 - 23 + 66 \quad 2 \times 9 \\
 \quad 58 - 36 \quad 68 - 34 \quad 77 - 32 + 25 \quad 3 \times 6 \\
 \quad 39 - 13 \quad 84 - 42 \quad 84 - 11 + 27 \quad 12 : 4 \\
 \quad 68 - 25 \quad 57 - 32 \quad 98 - 32 + 34 \quad 16 : 8
 \end{array}$$

218. Заводко үч неделенин туркунына 98 машина эдип чыгарар керек: баштапкы недеде ол 34 машина эдип чыгарган, экинчи недеде 33. Заводко үчинчи недеде канча машина эдип чыгарарга артты?

219. Үч дежурный завтракка 36 стакан сүт экелер учурлу; бирүзи 12 стакан экелген, экинчизи 14. Үчинчи дежурный канча стакан сүт экелди?

220. Журтта үч жылдын туркунына улус жадар 86 тура тудулган: баштапкы жылда 32 тура, экинчизинде 33. Үчинчи жылда канча тура тудулды?

Слердин жерде тудулган туралардын тоозы керегинде бодолго тургузып алыгар.

$$\begin{array}{r}
 221. \quad 68 - 14 - 32 \quad 32 + 43 - 25 \quad 79 - 43 - 36 \\
 \quad 98 - 72 - 15 \quad 80 + 17 - 64 \quad 46 + 30 - 76 \\
 \quad 46 - 14 - 20 \quad 54 + 34 - 30 \quad 25 + 40 - 30
 \end{array}$$

222. Уроктордын кийининде 10 үренчик кролик өскүрер жерге, 12 үренчик куш өскүрер жерге, арткандары де-зе тирү толукка баргылаган. Бастыразы 28 үренчик болгон болзо, канча үренчик тирү толукка барды?

$$\begin{array}{r}
 223. \quad (39 - 24) : 5 \quad 75 - (3 \times 4) \quad 2 \times 9 + 80 - 56 \\
 \quad (49 - 31) : 6 \quad 96 - (2 \times 7) \quad 3 \times 6 + 50 - 34 \\
 \quad (48 - 32) : 8 \quad 85 - (3 \times 5) \quad 4 \times 5 + 46 - 33
 \end{array}$$

Бодолголор

(жарты жок астаачыны табарына).

224. Васяда бир канча жиилек бар болгон. 3 жиилекти ол туура салып койордо, ондо 6 жиилек арткан. Васяда канча жиилек болгон?

225. Миша мааладан бир канча морковь экелген. 8 морковьты ол кроликтерге берип ийерде, ондо 12 морковь арткан. Миша мааладан канча морковь экелди?

226. Клумбада астра деп чечектер өскөн. Тудам эдерге балдар 6 астраны кезип алгандар; мынын кийининде клумбада 8 астра арткан. Клумбада баштап тарыйын канча астра болгон?

227. Балдар радиоло «Пионерский зорьканы» уккандар. Берилте божогон соңында 8 бала жүре берген, арткан 15 бала десе ойын баштаган. «Пионерский зорьканы» канча бала укты?

228. Шкафта бычактар жаткан. Иштиг урогына оноортынан 26 бычак алгылаарда, шкафта 4 бычак арткан. Уроктон озо шкафта канча бычак жаткан?

229. Коля 3 столбик примерлерди бодоп салган, кажы ла столбикте 4 примерден болгон. Мынын кийининде ого бодоорго база 2 пример арткан. Коляга бастыра канча пример бодоорго керек болгон?

230. Олег бойынын эки нөкөрине 8 маркадан сыйлап берген, мынын кийининде онын бойында 20 марка артып калган. Олегте баштап тарыйын канча марка болгон?

231. Сельподо помидорлор саткылаган. 50 кг-ды саткылап ийерде, помидорлу база да эки кайырчак арткан, олордын кажызында ла 20 кг-нан болгон. Саду башталарынан озо сельподо канча килограмм помидор болгон?

232. Таардан 60 кг кулур алгандар. Мынын кийининде таарда байа алганынын кабортозы арткан. Таарда баштап тарыйын канча килограмм кулур болгон?

233. 1) Федя тоо сананып алган. Бу тоодон 25-ти айрып ийзе, канчаны айрыган эди, анча ок артар. Федя кандый тооны сананып алды?

2) Вера тоо сананып алган. Бу тоодон 18-ти айрып ийзе, айрыганынан 2-ге көп тоо артар. Вера кандый тооны сананып алды?

234.	$18 + 12$	$35 + 33$	$32 + 34$	$3 + 74$
	$20 + 46$	$18 + 30$	$25 + 53$	$6 + 42$
	$30 + 25$	$24 + 60$	$13 + 65$	$4 + 75$
	$14 + 14$	$16 + 54$	$12 + 88$	$2 + 98$
	$17 + 12$	$15 + 15$	$44 + 44$	$9 + 81$

<u>235.</u>	$60 - 8 = ?$	$70 - 4$	$90 - 3$	$40 - 7$
	$10 - 8 = 2$	$70 - 8$	$60 - 9$	$50 - 6$
	$50 + 2 = 52$	$30 - 7$	$40 - 5$	$100 - 1$
		$30 - 5$	$80 - 1$	$100 - 9$
		$80 - 8$	$90 - 9$	$100 - 6$

236. Серёжада 80 акча болгон, Костяда — анча ок. Серёжа 5 акча чыгымдаган, Костя 9 акча. Серёжада канча акча ла Костяда канча акча артты?

237. Үрен аштын өзүңгирин шинжүлөп көрөргө балдар буудайдын ла арыштын кажызынан ла 100 үреннен алып алгандар. Буудайдын 100 үренинен 6 үрен уутап өспөгөн, арыштын 100 үренинен 8 үрен уутап өспөгөн. Буудайдын канча үрени ле арыштын канча үрени уутап өсти?

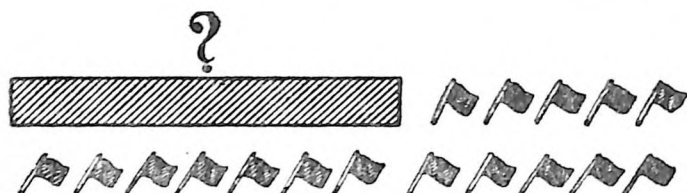
238. Үренчиктер 50 терек ле 40 кайың отургузып салгандар. Ол агаштардан 2 терек ле 3 кайың өспөй калган. Канча терек ле канча кайың тазылданып өзө берди?

239.	$50 - 4$	$40 - 4$	$32 + 38 - 1$	$18 : 3$
	$80 - 6$	$90 - 9$	$54 + 46 - 9$	$20 : 5$
	$70 - 5$	$60 - 6$	$75 + 25 - 5$	$16 : 8$
	$90 - 6$	$30 - 3$	$56 + 44 - 6$	$15 : 3$

Бодолголор

(жарты жок кожулаачыны табарына).

240. Наташада бир канча флажок бар болгон. Ол база 5 флажок эдип аларда, олардын тоозы 12 боло берген. Наташада баштап тарыйын канча флажок болгон?

241. Школдын јанында теректер өскөн. Күскиде база 7 терек отургузып саларда, олардын тоозы 20 боло берген. Күскиде отургузарынан озо школдын јанында канча терек өсти?

242. Кызычактар жүгүрүжип ойногондор. Олорго база 6 кызычак базып келерде, олардын бастыра тоозы 30 боло берген. Баштап тарыйын канча кызычак болгон?

243. Қалганчы жылда Володя 5 см-ге бийиктеп өскөн. Эмди онын сыны 100 см. Бир жыл мынанг озо Володянын сыны канча кире болды?

244. Пионерский лагерде Варянын бескезине 3 кг кожулган, эмди онын бескези 30 кг. Пионерский лагерге барарынанг озо Варянын бескези канча килограмм болгон?

245. Қолхозто тракторлор бар болгон. База 9 трактор садып аларда, олардын бастыразы 14 боло берген. Қалганчы өйдө садып алганынанг озо колхозто канча трактор болгон?

246. Колхозчы калганчы жылдын туркунына бойынын библиотеказына 15 бичик садып алган, эмди ондо бастыразы 85 бичик боло берген. Бир жыл мынанг озо колхозчыда канча бичик болгон?

247. Ишмекчи бойынын библиотеказына озо баштап 5 бичик, онон 7 бичик садып алган. Мынын кийининде ондо 96 бичик боло берген. Қалганчы өйдө эки катап садып аларынанг озо ишмекчиде канча бичик болгон?

248. Садта яблонялар өскөн. Кажы ла јолдо 6 яблонядан болор эдип, күскиде база 3 јол яблонялар отургузып салгандар; мынын кийининде садта 48 яблоня боло берген. Күскиде отургузарынан озо канча яблоня өскөн?

249. Ишмекчи баштапкы частын туркунына бир канча детальды јазап салган. Кажы ла час сайын 3 детальдан јазап, ол база 6 час иштеерде, анда бастыразы 20 деталь боло берген. Баштапкы частын туркунына ишмекчи канча деталь жазады?

250. Саша тоо сананып алган. Бу тоого 8-ти кожуп ийзе, 80 боло берер. Саша кандый тооны сананып алды?

251. Катя тоо сананып алган. Бу тоого 6-ны кожуп ийзе, 30 боло берер. Катя кандый тооны сананып алды?

252. 50 — 26 = ?	40 — 18	70 — 35	100 — 56
50 — 20 = 30	50 — 38	90 — 45	100 — 68
30 — 6 = 24	50 — 25	30 — 17	100 — 32
	70 — 24	80 — 56	100 — 75

253. Класста 40 үренчик. Олордын тоозынан октябрятский звёздочканы озо баштап 26 үренчик, онын кийининде 12 үренчик алган. Канча үренчикте октябрятский звёздочка эм тургуза јок?

Слердинг класстын октябрёнокторы керегинде бодолго тургузып алыгар.

254. Қолло бүдүрер иштин урокторына школ жүзүн-жүүр 50 инструмент садып алган: 26 кайчы, 20 бычак, арткандары — маскалар. Школ канча маска садып алды?

255. Ұч күннинг туркунына балдар библиотекага 40 бичик жаңырта јелимдеп берген: баштапкы күнде 15 бичик, экинчизинде 14. Балдар үчинчи күнде канча бичикти жаңырта јелимдедилер?

256. 30 — 13	50 — 32	35 + 35 — 26	20 × 5 — 15
40 — 26	60 — 41	45 + 45 — 53	90 : 3 — 18
70 — 35	80 — 48	25 + 25 — 17	30 × 2 — 12
90 — 54	60 — 35	38 + 32 — 16	80 : 2 — 14

257. Берилген тоолордын кажызын ла 24-кө астадыгар:

90; 60; 80; 50; 70; 40; 30.

258. $70 - 48$ $60 - 16$ $40 \times 2 - 68$ $100 : 2 - 50$
 $50 - 32$ $90 - 45$ $30 \times 3 - 72$ $80 : 4 - 20$
 $80 - 74$ $58 - 32$ $20 \times 5 - 26$ $60 : 2 - 15$

259. 1) Яблоколу кайырчактын бескези 24 кг. Куру кайырчактын бескези 3 кг. Яблоколордын бескези канча килограмм?

2) Керосиндү бочконын бескези 90 кг. Куру бочконын бескези 8 кг. Керосиннинг бескези канча килограмм?

3) Мөттү катканын бескези 40 кг. Мөт жок катканын бескези 6 кг. Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

4) Јиилектү кайырчактын бескези... кг. Куру кайырчактын бескези... кг.

Тоолор талдап алып, сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

260. Јаланда колхозчылардын үч бригадазы иштеп јат. Бир бригадада 50 кижиге, экинчизинде баштапкызынан 12 кижиге ас, үчинчизинде дезе экинчизинен 10 кижиге көп. Учинчи бригадада канча колхозчы?

261. Балыкчылар 60 балык тудуп алгандар. Бу тоодон 16 алабуга ла 20 таш балык; арткандары — чабактар. Балыкчылар канча чабак туттылар?

262. $53 + 36$ $60 - 4$ $73 + 6$ $20 \times 4 + 16$
 $68 - 23$ $60 - 31$ $98 - 90$ $30 \times 3 - 48$
 $75 - 25$ $80 - 28$ $74 - 30$ $40 \times 2 - 37$
 $46 + 30$ $90 - 82$ $86 - 30$ $80 : 2 + 42$

Тоолорды тўндештирери

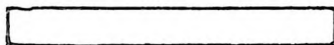
(бир тоо экинчизинен канчага көп эмезе ас).

263. Юра 8 квадрат јурап алган, Коля дезе — 5 үч-

толук. Олордын кемизи көп фигуралар јурады? Канчага көп?

264. Кара тилбектин узуну 7 см, агынын десе 4 см.
Кара тилбек агынаң канча сантиметрге узун?

$$7 \text{ см} - 4 \text{ см} = 3 \text{ см}.$$

К а р у з ы. 3 см-ге узун.

265. Тетрадьта бир жолго 12 тегерик, экинчизине 5 тегерик журап алыгар. Баштапкы жолдо экинчи жолдогызынаң канча тегерикке көп?

266. 18 м 9 м-ден канчага узун?

14 тетрадь 6 тетрадьтаң канчага көп?

8-тең 15; 12-ден 24; 25-тең 50 канчага көп?

267. Бир жолго 14 квадрат, экинчизине 6 квадрат журап алыгар. Баштапкы жолдо экинчи жолдогызынаң канча квадратка көп?

268. Қажы ла эжердин тоолорын тундештирип көрүгер. Бир тоо экинчизинен канчага жаан? Бодоп чыгарганын бичип алыгар.

80 ле 16

68 ле 30

76 ла 40

90 ло 34

56 ла 4

60 ла 24

87 ле 25

40 лө 6

50 ле 18

269. Класста он жанындагы рядта 14, сол жанындагызында 12 үренчик отурып жат. Он жанындагы рядта сол жанындагызынаң канча үренчикке көп? Сол жанындагы рядта он жанындагызынаң канча үренчикке ас?

Рядтар аайынча слердин класстагы үренчиктердин тоозын тундештиригер.

270. Томурак бычак учун 95 акча, кайчы учун 50 акча төлөгөндөр. Томурак бычак кайчыдан канчага баалуу? Кайчынын баазы томурак бычактан канчага жеңил?

271. Володя 18 жашту, онын карындажы Серёжа десе 11 жашту. Володя Серёжадан канча жаш жаан? Серёжа Володядан канча жаш кичинек?

Бойыгардын ага-инигердин ле эже-сыйыныгардын жажын тундештиригер.

272. Эски тураның бийиги 12 м, жаңызының десе 25 м. Жаңы тура эскизинен канча метрге бийик? Эски тура жаңызынан канча метрге жабыс?

273. Яблоня отургузарга терени 1 м оро, слива отургузарга десе терени 70 см оро керек. Яблоняны отургузатан оро сливаны отургузатан ородан канчага терен? Сливага керектү оро яблоняга керектүзинен канчага тыйыс?

274. Грузовой машина күнине 55 л, легкой машина десе 30 л бензин короткон. Легковой машина грузовой машинадан канча литрге ас бензин коротты?

275. Түс чийүлердин кезинтилерин кемийле, олардын бирүзи экинчизинен канча сантиметрге узун болгону бодоп чыгарыгар.

276. Бодоп чыгарала, бичип алыгар: 25-тен 60 канчага көп; 30-тан 42 канчага көп; 80-нен 28 канчага ас; 40-нөн 16 канчага ас; 25-тен 75 канчага көп; 50-нен 6 канчага ас?

$$\begin{array}{r} 277. \quad 35 + 14 - 38 \quad 40 \times 2 - 62 \quad 18 : 6 \times 5 \\ \quad 72 + 28 - 56 \quad 100 : 5 + 45 \quad 18 : 9 \times 7 \\ \quad 30 + 46 - 76 \quad 100 : 2 + 19 \quad 16 : 4 \times 3 \end{array}$$

278. Ишмекчилерге паровозты ремонткоорго 18 час өй берилген болгон, олар десе оны 12 часка эдип салган. Ишмекчилер паровозтын ремонтына канча часка ас өй короттылар?

279. Деремнеде 12 радиоприёмник болгон. Бир жылдын бажында олардын тоозы 38 боло берген. Бир жылга радиопремниктердин тоозы канчага көптөди?

280. Баштапкы класста 36 үренчик болгон, экинчизинде десе 38. Баштапкы класка база 4 үренчик алгандар. Кажы класста үренчиктер көп боло берди база канчага көп?

281. Школ 65 акчага чернила база 20 акчадан 4 коробка карандаштар садып алган. Карандаштар учун школ, чернила учун төлөгөнине көрө, канчага көп төлөди?

282. Эки лист картоннын баазы 20 акча, бир альбом-нын десе 16 акча. Альбом бир лист картоннон канчага баалу?

$$\begin{array}{lll}
 283. & 32 + 33 - 25 & 20 \times 5 : 2 & (26 + 24) : 5 \\
 & 96 - 32 + 36 & 40 \times 2 : 4 & (65 - 45) : 4 \\
 & 50 - 32 + 62 & 30 \times 3 : 9 & (70 - 52) : 6
 \end{array}$$

Бир тоо экинчизинен канчага көп эмесе ас болуп турганын билип аларга, нени эдер керек?

Бир тоо экинчизинен канчага көп эмесе ас болуп турганын билип аларга, јаан тоодон кичинегин айрыыр керек.

Темдектезе, 12-ден 18 канчага көп эмесе 18-тен 12 канчага ас болуп турганын билип аларга, 18-тен 12-ни айрып ийзе, 6 болор. Айдарда, 12-ден 18 6-га көп; 18-тен 12 6-га ас.

284. Колхоз план аайынча маала ажын 15 күнге жуунадып алар учурлу болгон, чынында десе 8 күнге жуунадып алган. Колхоз маала ажын канча күнге ойинен озо жуунадып алды?

285. Бодолголорды жетире бичийле, бодоп салыгар:

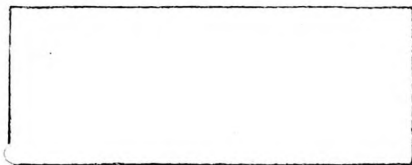
1) Бистинг класста... үренчик, коштой турган класста десе... үренчик. ... канчага көп?

2) Сентябрьда... айас күн болгон, бүркүк ле жагмырлу күндердин тоозы... канчага ас?

3) Октябрьда... айас күн болгон, жагмырлу ла бүркүк ... күн болгон. ... канчага ... ?

286. Тетрадьтын сынын ла тууразын кемјип алыгар (сантиметрле). Сыны тууразынан канча сантиметрге узун болуп турганын бодоп чыгарыгар.

287. Прямоугольниктин сынын ла тууразын кемјийле, онын сыны тууразынан канчага узун болуп турганын бодоп чыгарыгар.

288. Эки бодолго тургузып алыгар, олардо мындыларын түндештирерге керектү болзын:

1) столдын сынын ла тууразын;

2) бойының жажын карындажының эмезе сыйынының жажыла.

289. Бодойло, канайда бодоп чыгарганын бичип алыгар.

Канчага:

36 кг-нан 56 кг көп?
 32 м-ден 64 м узун?
 28 акчадан 26 акча ас?
 92 салковойдон 72 салк. ас?

Канчага:

7-ден 70 көп?
 3-тен 30 көп?
 58-тен 4 ас?
 67-ден 5 ас?

100-ке жетире кожоры ла айрыры

(онноң ажып).

<u>290.</u> $38 + 7 = ?$	$28 + 6$	$56 + 6$	$87 + 7$
$\underline{8 + 7 = 15}$	$28 + 8$	$67 + 8$	$83 + 9$
$30 + 15 = 45$	$84 + 7$	$37 + 6$	$29 + 3$
	$84 + 9$	$38 + 4$	$45 + 7$

291. Школдың јерине отургузарга балдар ағаш ортозынан 16 кайын экелгендер, чибилерди кайындардан 8-ке көп, липаларды дезе чибилерден 9-ка көп экелгендер. Балдар ағаш ортозынан канча липа экелдилер?

292. Үренчиктердин үч группазы эски чаазын јууган. Бир группа 38 кг јууп алган, экинчизи — баштапкызынан 7 кг-га көп, үчинчизи дезе — экинчизинен 9 кг-га көп. Үчинчи группа канча килограмм чаазын јууп алды?

Бойыгардын јонго тузалу ижигер керегинде бодолго тургузып алыгар.

293. Бир үренчик јыл түркунына 18 бичик кычырган, экинчизи баштапкызынан 7 бичикке көп, үчинчизи дезе экинчизинен 6 бичикке көп. Үчинчи үренчик канча бичик кычырып салды?

Слердин класста кычырылган бичиктердин тоозы керегинде бодолго тургузып алыгар.

294. $86 + 8$	$66 + 6$	$5 + 49$	$52 + 7$
$86 + 6$	$77 + 7$	$4 + 28$	$36 + 3$
$58 + 7$	$88 + 8$	$6 + 35$	$54 + 5$
$65 + 8$	$54 + 7$	$9 + 69$	$42 + 6$

295. 8-ке 8-ти кожоло, оноң ары 80-ге жетире 8-тен кожугар. 7-ге 7-ни кожоло, оноң ары 70-ге жетире 7-ден кожугар. 6-га 6-ны кожоло, оноң ары 60-га жетире 6-дан кожугар.

296. Сурактар тургузала, бодолголорды бодоп салыгар:

1) Ұренчиктер 26 терек отургузып салгандар, клёндорды теректерден 6-га көп, кайындарды десе клёндордон 8-ке көп. Ұренчиктер канча...?

2) Школго 16 чанак кайың одын белетеп салгандар. карагай одынды кайың одыннан 8 чанакка көп, аспак одынды десе карагай одыннан 4 чанакка ас белетегендер. Канча...?

297. Тоолор талдап алала, бодолголорды бодоп салыгар:

1) Ручканың баазы ... акча, кисточка ручкадан ... акчага баалу, пенал десе кисточкадан ... акчага баалу. Ұредүге керектү кажы ла немениң баазы канча?

2) Ручканың баазы ... акча, карандаш ручкадан ... акчага баалу, линейка десе карандаштан ... акчага баалу. Ұредүге керектү кажы ла немениң баазы канча?

3) Ручканың баазы ... акча, кисточканың десе ... акча. Кисточка ручкадан канча акчага баалу?

298. $57 + 7$ $22 + 9$ $18 - 9 + 36$ $18 : 3 + 87$
 $63 + 8$ $55 + 7$ $14 - 7 + 64$ $14 : 2 + 25$
 $47 + 5$ $78 + 8$ $16 - 8 + 26$ $20 : 5 + 39$
 $54 + 8$ $64 + 7$ $15 - 9 + 48$ $16 : 4 + 28$

299. $68 + 24 = ?$ $58 + 27$ $48 + 48$ $73 + 19$
 $68 + 20 = 88$ $46 + 38$ $26 + 25$ $58 + 26$
 $88 + 4 = 92$ $54 + 37$ $36 + 36$ $24 + 57$
 $69 + 23$ $47 + 47$ $39 + 29$

300. $18 + 18$ $35 + 37$ $57 + 27$ $12 + 19 + 9$
 $16 + 16$ $45 + 46$ $39 + 59$ $17 + 18 + 5$

301. Клубка 18 чанак, школго 29 чанак одын тартып экелгендер, больницага десе клубка ла школго жаба экелгенинен 27 чанакка көп тартып экелгендер. Больницага канча кире одын тартып экелдилер?

302. Колхозчы бир грядадан 17 тös, экинчизинен 19 тös, үчинчизинен десе, баштапкы эки грядадан кескенине көрө, 20 тösкө ас капуста кезип алган. Колхозчы үчинчи грядадан канча тös капуста кезип алды?

303. Оромның эки янынча 90 агаш отургузар керек. Бир янында 36, экинчи янында 38 агаш отургузып салгандар. Канча агаш отургузарга артты?

304. $46 + 36$ $37 + 28$ $48 + 27 + 19$ $80 : 4$
 $16 + 28$ $26 + 29$ $46 + 18 + 28$ 20×5
 $47 + 47$ $28 + 28$ $15 + 17 + 32$ $90 : 3$

21	54	12
18	30	42
48	6	36

305. Журалган квадратта тоолорды озо баштап рядтарла, оного столбиктерле, арт-учында, толуктан толукка кожугар. Болгон карууларын тундештиригер.

Ондый квадраттарды **жилбүлү** квадраттар деп айдар.

306. Бу квадраттар жилбүлү квадраттар болор бо, жокпо, шинжүлөп көрүгер:

26	55	14
20	32	44
50	8	38

13	18	23
18	24	12
23	12	19

19	49	7
13	25	37
43	1	31

307. Уренчиктер 56 такаа ла 28 суугуш чыдадып алгандар. 80 кушты омор колхозко табыштырып ийгендер. Омордо канча куш артты?

308. Уч күннинг туркунына совхоз Москвага 53 вагон маала ажын аткарып ийген; баштапкы күнде 15 вагон, экинчи күнде 16. Учинчи күнде канча вагон аткарып ийдилер?

309. Витяда 90 акча болгон, Ленада десе 70 акча. Витя 68 акча, Лена десе 35 акча чыгымдап салган. Витяда канча акча, Ленада канча арткан?

<u>310.</u> $42 - 6 = ?$	$23 - 5$	$63 - 7$	$35 - 6$	$82 - 6$
$42 - 2 = 40$	$23 - 8$	$86 - 9$	$56 - 4$	$63 - 8$
$40 - 4 = 36$	$36 - 9$	$54 - 8$	$45 - 7$	$25 - 7$
	$36 - 8$	$91 - 2$	$68 - 6$	$56 - 9$

311. Школдон јанып келеле, Лёша энезинин үч айбызын бүдүрип салган.

Баштапкызына ол 25 минут короткон, экинчизине баштапкызынан 10 минутка ас, үчинчизине дезе экинчизинен 5 минутка көп. Кажы ла айбыны бүдүрерине Лёша канча өй коротты?

312. Оля бичиктерине үч закладка эдип алган. Баштапкызына ол 30 минут короткон, экинчизине баштапкызынан 6 минутка ас, үчинчизине дезе экинчизинен 8 минутка ас. Учинчи закладканы Оля канча минутка эдип алды?

313. Бир уулчак кроликтердин азыралына 8 кг өлөн белетеп салган, экинчизи 17 кг, үчинчизи 28 кг. Баштапкы ла экинчи уулчактардын јаба белетегенине көрө, үчинчи уулчак өлөнди канчага көп белетеп салды?

314. $64 - 8$	$42 - 7$	$63 - 7$	$32 - 4$	$60 - 0$
$27 - 9$	$56 - 8$	$54 - 6$	$36 - 9$	$48 - 6$
$48 - 6$	$72 - 9$	$81 - 9$	$42 - 7$	$59 - 0$

315. 1) 56-дан 4-ти айрыйла, оноң ары, арга јеткенче, 4-төн айрып барыгар.

2) 45-тен 9-ты айрыйла, оноң ары, арга јеткенче 9-тан айрып барыгар.

316. Эки кызычак жолдын ұзунын эки учынан, бирүзи бирүзине удуралып, кемжиген. Туштажарына жетире бирүзи 24 м кемжип алган, экинчиси 8 м-ге көп. Жолдын ұзуны канча кире болгон?

?

24 м

8 м-ге көп.

317. Эки уулчак күрди эки учынан, бирүзи бирүзине удуралып, кемжиген. Туштажарына жетире бирүзи 45 м кемжип алган, экинчиси 6 м-ге аз. Күрдин сыны канча кире болгон?

318. Машиналар токтойтон жерде 15 машина болгон. Бир минуттын бажында жаңы 6 машина једип келген, 9 машина дезе јүре берген. Токтойтон жерде канча машина боло берди?

319. Автобуслар 32 кижилерге брааткан. Баштапкы токтойтон жерде 7 кижилер чыга берген, 12 кижилер дезе кирип келген. Автобустар канча кижилер боло берди?

320. $92 - 7$ $63 - 7 + 36$ $36 + 8 - 6$ 3×4
 $84 - 8$ $54 - 6 + 48$ $49 + 7 - 8$ 4×5
 $65 - 9$ $81 - 9 + 19$ $54 + 8 - 6$ $12 : 3$

321. $82 - 27 = ?$ $46 - 28$ $32 - 18$ $73 - 47$
 $82 - 20 = 62$ $64 - 36$ $55 - 27$ $96 - 38$
 $62 - 7 = 55$ $87 - 29$ $42 - 24$ $22 - 15$
 $82 - 44$ $93 - 58$ $61 - 33$

322. Комсомолдор машинаны план айынча 22 часка бириктире јуур ордына 17 часка бириктире јуудылар. Машинаны бириктире јуурында олар канча час чеберлеп алдылар?

323. Бир райондо колхозчылар жыл туркунына план аайынча 18 буунты казар ордына 24 казып салгандар. Колхозчылар планды канчага ажыра бүдүрдилер?

324. Үренчиктер бир укту 38 кролик ле өскө укту 46 кролик өскүргилеп алган. 76 кроликти омор колхозко табыштырып ийгендер. Үренчиктерде канча кролик артты?

325. Оромнын он жанында 75 тура, сол жанында 68 тура болгон. Эки жылдын бажында он жанында 92 тура, сол жанында 86 тура боло берген. Эки жылдын туркунына оромнын кажы ла жанында канча жаны тура тудуды?

326. 91 — 29 53 — 34 85 — 17 44 + 18 — 30
 72 — 26 34 — 16 62 — 38 27 + 19 — 20
 63 — 37 46 — 28 56 — 28 37 + 18 — 40
 82 — 26 54 — 27 72 — 36 13 + 39 — 30

327. 72 — 36 91 — 65 54 + 27 32 — 16
 96 — 58 45 — 27 72 — 18 35 + 17
 27 — 18 42 — 26 28 + 28 56 + 28
 82 — 28 64 — 45 36 + 16 93 — 75

328. Жиилектер ле мешкелер тергени учун үренчиктер сыйга 45 салковой алгандар. Бу акчадан омор театрга баратан билеттерге 14 салковой ло столдо ойнойтон ойындарга 12 салковой чыгымдагандар. Омордо канча акча артты?

329. Балдардын библиотекасына экинчи класстын 35 үренчиги бичиткен; омордын тоозынан 17 үренчик сентябрьда, арткандары десе — теп-тегненг октябрьда ла ноябрьда бичиткендер. Библиотекага октябрьда канча үренчик; ноябрьда канча үренчик бичитти?

330. Тура тударында 36 ишмекчи иштеп жат; омордын тоозынан 20 каменщик, арткандары столярлар ла малярлар. Столярлардын ла малярлардын тоозы туней болгон болзо, тура тударында канча столяр, канча маляр?

331. 34 — 17 28 — 19 63 — 44 (35 — 17) : 6
 51 — 34 51 — 28 82 — 36 (72 — 56) : 4
 72 — 40 90 — 75 66 — 33 (80 — 65) : 5

Бодолголор

(жарты жок кожулаачыны табарына).

332. Сашада 5 марка болгон. Ого база бир канча марка сыйлагылап берерде, ондо бастыразы 8 марка боло берген. Сашага канча марка сыйлап бергендер?

Болгон.

Сыйлагандар.

Боло берген.

333. Сима мырчактын уутап өскөнүн айкактаган. Уутап өскөн мырчактардын тоозы эртен тура 18 болгон, энирде дезе олордын тоозы 30 боло берген. Күнине канча мырчак уутап өсти?

334. Совхозто 16 трактор болгон. База бир канча трактор ийгилеерде, совхозто бастыразы 22 трактор боло берген. Совхозко канча трактор ийгендер?

335. Совет жаннаг озо городто 6 школ болгон, эмди дезе бу городто 32 школ. Совет жаннын өйинде канча школ ачылды?

336. Байрамга белетенер тушта үренчиктер күнине 58 флажок эткендер. Экинчи күнде олар база бир канча флажок эткендер; мынын кийининде бастыразы 96 флажок болуп калган. Экинчи күнде канча флажок эттилер?

337. Жылдын башталарында класста чололоп көктөөргө 12 кызычак билетен. Көктөнөр кружокто иштеген кийининде чололоп көктөөргө 35 кызычак билер боло берген. Чололоп көктөөргө кружокто канча кызычак үренип алды?

338. Участокты арчыырында жажы кичинек класстардын 18 үренчиги иштеген. Олорго база үчинчи ле төр-

тинчи класстын үренчиктери келгендер; ол тушта участокто бастыразы 58 үренчик боло берген. Төртинчи ле үчинчи класстын үренчиктеринин тоозы түнгей болгон болзо, төртинчи класстан канча база үчинчи класстан канча үренчик келди?

339. Школдын буфединде 14 кг яблоко болгон. Анаар эки түнгей кайырчакта база яблоколор тартып экелгендер; мынын кийининде буфетте бастыразы 54 кг яблоко боло берген. Кажы ла кайырчакта канча килограмм яблоко болгон?

340. Сарай тударга 35 тоормош белетеп салгандар. Онын кийининде үч грузовикле, кажызында ла теп-тегнен, база тоормоштор тарткылап экелерде, тоормоштор бастыразы 95 боло берген. Кажы ла грузовикле канча тоормош тартып экелдилер?

341. Складка кулурды эки машинала 20 таардан тартып экелгендер. Үчинчи машинала база кулур экелгилерде, бастыра 65 таар боло берген. Үчинчи машинала канча таар кулур тартып экелдилер?

342. 45 болзын деп, 25-ке; 96 болзын деп, 18-ке; 70 болзын деп, 35-ке канчаны кожор керек?

35 болзын деп, 15-ти; 48 болзын деп, 24-ти; 60 болзын деп, 32-ни кандый тоого кожор керек?

Үренгенин катап көрөри.

343. Бичибей тоолойтон таблица аайынча кожоры ла айрыры янынан таскадулар өткүригер:

1) Коштой ло коштой эмес турган столбиктердин тоолорын кожуштырыгар; темдектезе, экинчи ле үчинчи столбиктин, экинчи ле төртинчи столбиктин тоолорын база оног до ары онойып ок.

2) Бир столбиктин тоолорынан өскө столбиктин тоолорын айрыгар; темдектезе, јетинчи столбиктин тоолорынан бежинчи столбиктин тоолорын, онынчы столбиктин тоолорынан тогузынчы столбиктин тоолорын база оног до ары онойып ок.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
А	3	12	23	33	40	52	64	73	82	93
Б	1	16	25	31	42	55	60	74	80	100
В	5	11	20	34	45	51	69	72	84	95
Г	0	19	27	32	44	59	61	76	89	92
Д	7	14	29	36	49	53	67	79	87	98
Е	2	17	21	30	47	58	62	78	86	96
Ж	4	10	28	39	48	56	65	70	88	91
З	6	18	24	38	46	50	63	77	81	99
И	8	15	22	35	43	57	68	71	83	94
К	9	13	26	37	41	54	66	75	85	90

Слер 344—364 №-лү примерлерди ле бодолголорды алдынан бойыгар бодоп болорыгар ба, жок по, бойыгарды шинжүлөп көрүгөр.

344. $25 + 3$ $46 + 50$ $24 + 43$ $20 + 75$
 $62 + 8$ $52 + 30$ $58 + 32$ $40 + 48$
 $58 + 7$ $35 + 60$ $65 + 27$ $80 + 16$

345. $52 - 7$ $62 - 40$ $60 - 6$ $80 - 28$
 $48 - 6$ $58 - 30$ $70 - 5$ $60 - 54$
 $34 - 8$ $94 - 60$ $80 - 1$ $40 - 26$

346. $55 - 25$ $72 - 36$ $56 - 4$ $63 - 20$
 $48 - 24$ $96 - 48$ $56 - 8$ $63 - 27$
 $68 - 35$ $53 - 27$ $50 - 3$ $63 - 63$
 $74 - 44$ $41 - 19$ $80 - 0$ $48 - 47$

347. $36 + 36 - 18$ $(23 + 37) : 6$ $(42 - 36) \times 3$
 $90 - 54 + 34$ $(96 - 76) \times 5$ $(26 - 10) : 4$
 $35 + 45 - 36$ $(42 + 28) : 7$ $(63 - 56) \times 2$

348. $18 + 16 + 12$ $80 - 26 - 20$ $78 - 20 - 30$
 $35 + 17 + 26$ $72 - 36 - 16$ $36 + 40 + 20$
 $43 + 30 + 27$ $68 - 40 - 18$ $92 - 50 - 42$

349. Жаңы ла карууларын бичип, бу примерлерди 5 минутка кемигер бодоп болор?

$56 + 4$ $24 + 76$ 3×4
 $68 + 7$ $36 + 48$ 6×3
 $89 - 5$ $68 - 45$ 2×9
 $33 - 6$ $73 - 36$ $12 : 3$
 $80 - 8$ $60 - 47$ $16 : 4$

350. Журукта көргүзүлгөн квадраттарды журап алала, жылбүлү квадраттар боло берер эдип, куру клеткаларды тоолорло толтырыгар:

8		
28	20	
24		

18	32	46
53		

20	40	12
	24	
36		

351. Бу тоолордын рядтарын улалтып бичигер:

- 1) 6, 12, 18, ..., 60 3) 96, 88, 80, ..., 0
 2) 7, 14, 21, ..., 70 4) 81, 72, 63, ..., 0

352. 1) Берилген тоолордын кажызын ла 16-га көп-төдигер: 9; 12; 24; 18; 32; 78.

2) Берилген тоолордын кажызын ла 14-кө астады-гар: 28; 40; 52; 70; 83; 94.

353. 1) 76 бу тоолордын кажызынаг ла канчага көп: 9; 13; 50; 34; 48?

2) 25 бу тоолордын кажызынаг ла канчага ас: 80; 68; 93; 100?

354. Карган эмеген 15 төс капуста садып алган. Бу тудунчакты апарарга ого эки пионер болушкан. Бирүзи 4, экинчизи 5 капуста алган. Карган эмегенге апарарга канча капуста артты?

355. Москвада сүреен бийик туралар тудулган. Бир андый турада 18 этаж, экинчизинде баштапкы турадагызынан 8 этажка көп, үчинчизинде десе экинчи турадагызынан 6 этажка көп. Үчинчи турада канча этаж?

356. Бойынын сөзлигине Оля 30 сөс, Ира Олядан 5 сөскө ас, Володя десе Ирадан 3 сөскө ас бичип алган. Бойынын сөзлигине Володя канча сөс бичип алды?

357. Диваннын баазы 48 салковой, шкаф диваннан 10 салковойго баалу, люстраның баазы десе шкафтыңынан 25 салковойго јенил. Люстраның баазы канча салковой?

358. Школдың јеринде 25 кайың ла 32 терек өскөн. Күскиде база 10 кайың отургузып салгандар. Кандый агаштар көп боло берди, канчага көп?

359. Үч дежурный тура ичиндеги 30 өзүмди сугарып салган; бирүзи 9, экинчизи 8 өзүм сугарган. Үчинчи дежурный канча өзүм сугарып салды?

360. 1) «Мен бир канча тобого терип алгам. Мен ого үзеери 8 тобого таап алзам, менде 90 тобого боло берер» — деп, Лёня Васяга айткан. Лёняда канча тобого?

2) «Менде база тобоголор бар. Мен сеге 15 тобогоны берип ийзем, менде 85 тобого артар» — деп, Вася Лёняга айткан. Васяда канча тобого?

Олордың кемизинде тобоголор көп, канчага көп?

361. Пасекада адаруның 56 колодозы болгон. Анаар база бир канча колодо тургускылап салган; ол тушта пасекада 65 колодо боло берген. Пасекага канча јаны колодо тургузып салдылар?

362. Аллея жолдын узуну 40 метр. Эки уулчак бу аллеянын эки учынан бирүзи бирүзине удур барган. Туштажарына жетире бирүзи 22 м базып өткөн. Туштажарына жетире экинчи уулчак канча метр базып өткөн?

363. Турадан кайыңга жетире 27 м, кайыңнан колодецке жетире дезе 21 м. Турадан колодецке жетире канча метр?

364. Турадан школго жетире барган жолдын узуну 90 м, ол ок жолло турадан аптекага жетире 24 м, аптекадан магазинге жетире 35 м. Магазиннен школго жетире канча метр?

Өйдин кемжүлери.

Ай, конок, час, минут.

Жылда 12 ай:

1. Январь	4. Апрель	7. Июль	10. Октябрь
2. Февраль	5. Май	8. Август	11. Ноябрь
3. Март	6. Июнь	9. Сентябрь	12. Декабрь

Апрель, июнь, сентябрь, ноябрь айларда 30 күн. Февраль айда 28 эмеже 29 күн. Арткан айларда 31 күннен.

Кандый айларда 31 күн?

365. Айлардын адалган аттарын улай-телей бичип лундыбас эдип үренип алыгар, кажы ла айда канча күн болгонун темдектен көргүзип салыгар.

Жылдын баштапкы айы; калганчызы; алтынчызы; жетинчизи кандый ай?

Конокто 24 час.

Часта 60 минут.

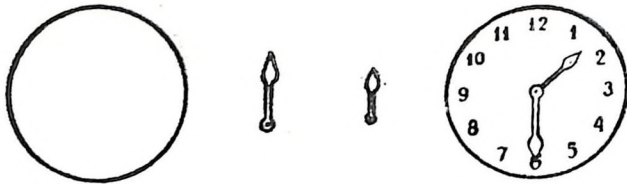
366. Минут туркунына кандый тоого јетире тоолоп барар аргалу?

367. Урок; перемен канча минут болот?

368. Айылыгардан школго јетире барарга, слерге канча минут керек?

369. Ой билерге часты тузаланып јадылар.

Циферблаттын сомын (иштин урогында) эдип алыгар. Циферблаттын кебери кандый? Анда не көрүнөт? Кажы ла стрелка нени көргүзип јат?

Циферблатты јурап алыгар.

370. Ойди тун ортозынан тал түшке (12 часка) јетире, тал түштег тун ортозына (12 часка) јетире тоолоп јадылар. Темдектезе: 2 час тун; 7 час эртен тура; 12 час түш; 5 час энир.

Бу циферблаттарда канча час ла минут көргүзилген?

371. Циферблатта минуттар көргүзетен стрелканы 5 минут; 10 минут; 15 минут ла онг до ары онойып ок көргүзер эдип 60 минутка јетире жылдырып тургузыгар.

Циферблатта 7 часты; 10 час 30 минутты; 12 час 15 минутты; 4 час 40 минутты көргүзип беригер:

372. Витя 7 часта ойгонып јат. 8 часта школго барат. Айылына 1 час түште јанып келет. 4 часта уруктор беле-теерин баштайт. 5 часта үренерин божодот. 7 час энир-

дег ала 8 часка јетире бичиктер кычырып, айыл ижинде энезине болужат. 8 час 30 минутта уйуктаарга јадат.

Витя качан, нени эдип турган өйди циферблатта көргүзип беригер.

373. «Мен бойымнын күнимди канайда өткүрүп јадым» деп таблица тургузып алыгар.

Нени эдип јадым	Качан
Эртен тура ойгонодым Школго барадым Айылыма јанадым Уроктор белетеп баштайдым Ўренерин божододым Тышкары соодонып јүредим Уйуктаарга јададым	

374—379 №-лү бодолголорды циферблаттыг болу- жыла сагышта бодогор.

374. Баштапкы урок 9 часта башталала, 45 минут болгон. Перемен 10 минут болгон болзо, экинчи урок качан башталды?

375. Экинчи урок 9 час 55 минутта башталала, 45 минут болгон. Перемен 20 минут болгон болзо, үчинчи урок качан башталды?

376. Экинчи класста уроктор 9 часта башталала, 1 час түште божогон. Уроктор канча час болды?

377. Магазин 8 часта ачылала, 6 час энгирде жабылып јат. Магазин канча час ачык турат?

378. Почта эртен тура 8 частан ала 8 час энгирге јетире ачык. Почта канча час иштеп јат?

379. Күн эртен тура 6 часта чыгала, 7 час энгирде ашкан. Түш канча час болды?

380. Класстыг јууны 12 часта башталала, 45 минут болгон. Јуун качан бождоды?

381. Ўренчик школго эртен тура 8 часта јүре берген. Уроктор 4 часка өдөлө, школго барар ла ойто келер јолго үренчик 30 минут кородотон болзо, ол качан јанып келер?

382. 1) Москвада эн кыска түш 7 час болот.

Бу өйдө түн канча час болот?

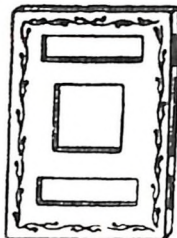
2) Москвада эн узун түш 17 час. Бу өйдө түн канча час болот?

Слердин жердеги эн кыска ла эн узун түш керегинде бодолго тургузып алыгар.

383. Саша календарьга:

1) айда күндөр тоозы темдектелген; 2) жылдагы айлардын аттары адалган; 3) недедеги күндөрдүн аттары адалган карточкалар эдет. Айда күндөр тоозын темдектеерге; жылдагы айлардын аттарын адаарга;

недедеги күндөрдүн аттарын адаарга, ого канча карточка белетеп алар керек? Ого бастыра канча карточка белетеп керек?

100-ке жетире катаптаары ла үлеери.

20-ге жетире катаптаары ла үлеери

(үрөнгенин катап көрөри).

384. Уулчак листи 6 акчадан 2 лист өндү чаазын ла 5 акчага линейка садып алган. Садып алган бастыра немелер канчага турды?

385. Энези 3 салковойдон 6 м бөс лө 2 салковойго бир коларткыш садып алган. Садып алган бастыра немелер канчага турды?

386.	2×8	2×7	2×6	$9 \times 2 + 48$
	3×6	3×4	5×3	$7 \times 2 + 56$
	2×9	2×6	4×5	$6 \times 2 + 80$
	4×4	4×3	6×3	$5 \times 4 + 45$

387.	$16 : 2$	$14 : 7$	$18 : 6$	$18 : 9 \times 2$
	$20 : 4$	$16 : 8$	$15 : 5$	$12 : 3 \times 5$
	$18 : 3$	$20 : 5$	$12 : 4$	$16 : 4 \times 3$

388. 20-ге жетире тоолорды бастыразын бичип алыгар:

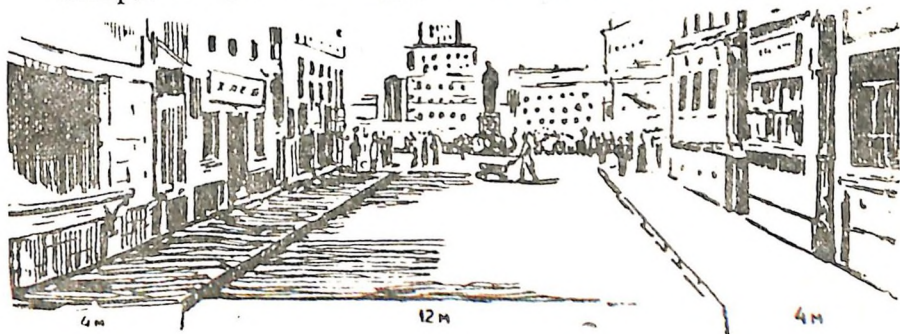
а) 2-ге үлелип тургандарын; б) 2-ге үлелбей тургандарын.

389. Бир жууркан учун 12 салковой, эки простынь учун дезе 8 салковой төлөгөндөр. Жууркан простыньнаг канчага баалу?

390. 5 м бөлжининг (тесъманын) баазы 20 акча, 1 м кружеванынг дезе 16 акча. Бөлжининг баазы кружевадыйынаг канчага жеңил?

391. Јол ичининг тууразы 12 м, кажы ла тротуардын тууразы 4 м. Оромнынг тууразы канча кире?

Слердинг оромнынг тууразын билип алыгар.

392. Оромнынг тууразы 24 м; јол ичининг тууразы 14 м. Кажы ла тротуардын тууразы канча кире?

Учуры аайынча үлеери.

393. 12 пионер бир рядка тургулап алган, онынг кийинде оларды 2 пионердег группаларга бөлип салгандар.

Канча группа болуп калды?

394. 10 тетрадыты 2 тетрадытан салгылап койгон. Канча эжер тетрадытар болуп калды?

395. Балдар 12 көнөк суу экелгендер. Кажы ла сайын олор 2 көнөктөн экелип тургандар. Олор суу экерге канча катап жүрдилер?

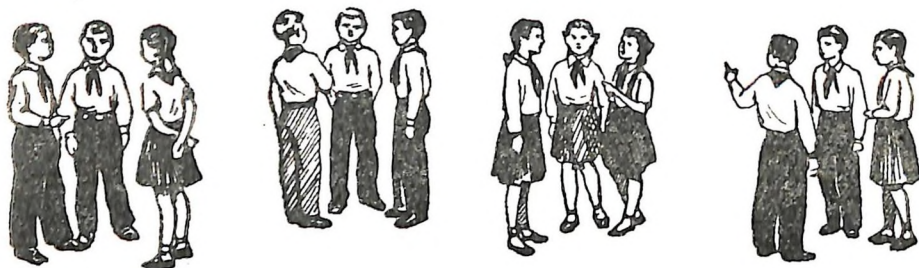
$$12 \text{ көн.} : 2 \text{ көнөккө} = 6.$$

396. Кажы ла сайын эки тергиштег апарып, колхозчы садтан алмарга 14 тергиш яблоко тажып салган. Бастыра яблоколорды тажыырга ол канча катап жүрди?

397. Колхозчы үй кижги 18 жалмуурды эжерлеп буулап салган. Канча эжер болды?

398. 12 флажок журагар. Олорды кажызында ла 2 флажоктон эдип группаларга бөлийле, онойып үлегенин бичип алыгар.

399. 12 пионер группаларга бөлингилеп алган, кажы ла группада 3 пионерден. Канча группа болуп калган?

$$12 \text{ п.} : 3 \text{ п.} = 4 \quad \text{К а р у з ы. 4 группа}$$

400. 6-га; 9-ка; 12-ге; 15-ке; 18-ке канча үч кирип јат?

$$6 : 3 = 2 \quad \bullet \bullet \bullet \quad \circ \circ \circ$$

$$9 : 3 = 3 \quad \bullet \bullet \bullet \quad \circ \circ \circ \quad \bullet \bullet \bullet$$

$$12 : 3 = 4 \quad \circ \circ \circ \quad \bullet \bullet \bullet \quad \circ \circ \circ \quad \bullet \bullet \bullet$$

$$15 : 3 = 5 \quad \bullet \bullet \bullet \quad \circ \circ \circ \quad \bullet \bullet \bullet \quad \circ \circ \circ \quad \bullet \bullet \bullet$$

$$18 : 3 = 6 \quad \circ \circ \circ \quad \bullet \bullet \bullet \quad \circ \circ \circ \quad \bullet \bullet \bullet \quad \circ \circ \circ \quad \bullet \bullet \bullet$$

401. Узуны 12 см тилбек чаазынды, кажызында ла 3 см-ден эдип, үлүлерге бөлип салыгар. Канча үлү болор?

402. Коля альбомына 15 журук жапшырып алган, кажы ла страницага 3 журуктаң. Канча страницаны ол журуктарла жапшырып салды?

403. Уч серенкеден жангыс үчтолук эдип алар аргалу. 15 серенкеден канча андый үчтолук эдер аргалу?

404. Сережа 18 пример бодойло, оларды 3 примерден столбиктерле бичип алган. Канча столбик болды?

405. Узуны 9 см тилбек чийүлеп алыгар. Оны, кажызында ла 3 см-ден эдип, үлүлерге бөлип салыгар. Канча үлү болор?

406. Тоолордын рядтарын улалтып бичигер:

- 1) 3, 6, 9, ..., 30 3) 4, 8, 12, ..., 40
2) 30, 27, 24, ..., 0 4) 40, 36, 32, ..., 0

407. 8-ге; 12-де; 16-да; 20-де канча төрт?

$$8 : 4 = 2 \quad \underbrace{\circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ}_{2 \text{ groups}}$$

$$12 : 4 = 3 \quad \underbrace{\circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ}_{3 \text{ groups}}$$

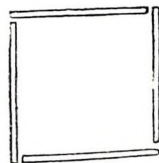
$$16 : 4 = 4 \quad \underbrace{\circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ}_{4 \text{ groups}}$$

$$20 : 4 = 5 \quad \underbrace{\circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ \circ}_{5 \text{ groups}}$$

408. Бир платьеге 4 м бөс кирет. 12 м бөстөн канча платье көктөөр аргалу? 16 м-ден? 20 м-ден?

409. 5-тен үлееринин таблицазын тургузар (407 №-лү көргүзү аайынча).

410. Өңдү бир карандаштын баазы 5 акча. 20 акчага; 15 акчага канча андый карандаш садып алар аргалу?

411. 4 серенкеден квадрат эдип алар аргалу. 16 серенкеден канча квадрат (алдынан башка болгодый) эдип алар аргалу?

412. Кийим көктөөр мастерскойдо 50 м бөс болгон. 30 м-ден костюмдар, арткан бөстөн десе платьелер көктөгөндөр. Кажы ла платьеге 4 м кирген болзо, канча платье көктөдилер?

413. 1) Класка 60 лист чаазын экелгендер. 40 листтен балдар блокноттор, арткан чаазыннан дезе тетрадьтар эткендер. Кажы ла тетрадька 5 лист чаазын кирген болзо, канча тетрадь эттилер?

2) Класка 60 лист чаазын экелгендер. 40 листтен балдар блокноттор эткендер, арткан чаазыннан дезе 5 тунгей тетрадь эткендер. Кажы ла тетрадька канча лист чаазын кирди?

414. Примерлерди кычырала, бодоп салыгар; баштапкы эки примерге бодолголор тургузып алыгар.

20 м : 5 м 15 см : 5 см 8 салк. : 4 салк.

20 л : 4 л 16 кг : 4 кг 18 акча : 3 акча.

12 м : 4 м 10 кг : 5 кг 12 салк. : 3 салк.

415. 12-ге; 18-ке канча алты кирет?

12 : 6 = 2 о о о о о о о о о о о о

18 : 6 = 3 о о о о о о о о о о о о о о о о о о

14-кө канча жети кирет?

14 : 7 = 2 о о о о о о о о о о о о о о

16-га канча сегис кирет?

16 : 8 = 2 о о о о о о о о о о о о о о о о

18-ке канча тогус кирет?

18 : 9 = 2 о о о о о о о о о о о о о о о о о о

416. 7 күн бир недеде болуп јат. 14 күн канча недеде?

417. Фабрикада бир ткачиха јангыс өйдө 9 станокло иштеп јат. 18 станокло канча ткачиха иштеп јат?

418. Эки тергиште яблоколор јаткан, кажызында ла 9 кг-нан. Аткарарга белетеп, оморды кажызына ла 6 кг киргедий кайырчактарга салып койгондор. Яблоколорды аткарарга канча кайырчак керек?

419. 1) Эки тергиште 10 кг-нан виноград јаткан. Почтала аткарарга оны кажызына ла 5 кг киргедий кайырчактарга салган. Канча кайырчак керек болды?

2) Эки тергиште виноград јаткан, кажызында ла 20 кг-нан. Почтала аткарарга оны, кажызына ла тептенен, 4 кайырчакка салып койгондор. Кажы ла кайырчакка канча килограмм виноград салдылар?

$$\begin{array}{l}
 420. \quad 2 \times 9 \times 6 \quad (82 - 64) : 6 \quad (42 - 24) : 9 \quad 20 : 4 \\
 \quad \quad 4 \times 4 : 8 \quad (70 - 56) : 7 \quad (53 - 33) : 5 \quad 18 : 3 \\
 \quad \quad 3 \times 6 : 2 \quad (86 - 70) : 8 \quad (32 - 16) : 4 \quad 15 : 5
 \end{array}$$

421. Кўнине 20 страницадаг кычырза, 60 страницаны канча кўнге кычырып салар аргалу?

$$60 \text{ стр.} : 20 \text{ стр.} = 3$$

К а р у у з ы. 3 кўнге.

$$\begin{array}{l}
 422. \quad 50 : 10 \quad 80 : 40 \quad 40 : 20 \quad 30 \times 2 : 20 \\
 \quad \quad 80 : 20 \quad 100 : 20 \quad 60 : 20 \quad 20 \times 4 : 40 \\
 \quad \quad 60 : 30 \quad 100 : 50 \quad 90 : 30 \quad 20 \times 5 : 50
 \end{array}$$

423. Тўктенг соккон бөстинг бир метри 20 салковой болзо, 80 салковойго канча метр андый бөс садып алар аргалу?

424. Қажы ла конвертти эдерине Вера 10 минут кородып турган болзо, 40 минутка ол канча конверт эди салар?

425. Пионерский лагерьге бир школдонг 50 пионер, экинчизиненг 40 пионер келген. Олорды қажы ла турага 30 пионерден јаттыргызып салгандар. Пионерлер канча турада токунадынып алдылар?

426. 1) Конёкту јынғылайтан јер эдерге бир класстанг 12, экинчизиненг 18 бала келген. Ончо балдар қажызында ла 10 кижиденг группаларга бөлинип алгандар. Канча группа болды?

2) Конёкту јынғылайтан јер эдерге бир класстанг 12, экинчизиненг 18 бала келген. Ончо балдар 10 тўнгей группага бөлинип алгандар. Қажы ла группада канча бала болды?

427. Мынайда бодолотон бодолго тургузып алар:

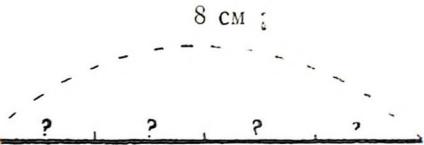
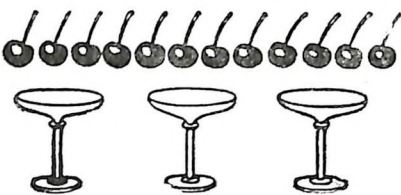
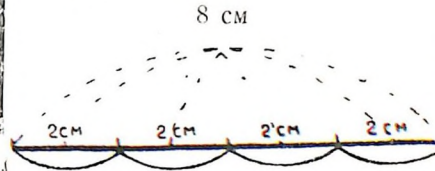
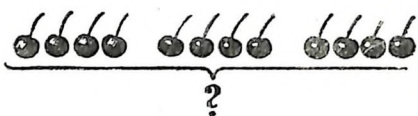
$$100 \text{ кг} : 50 \text{ кг} = 2$$

К а р у у з ы. 2 таар.

$$\begin{array}{l}
 428. \quad (34 + 46) : 20 \quad 60 : (96 - 66) \quad 18 : 9 \times 8 \\
 \quad \quad (52 + 38) : 30 \quad 80 : (65 - 25) \quad 20 : 5 \times 3 \\
 \quad \quad (63 + 37) : 20 \quad 100 : (64 - 14) \quad 16 : 8 \times 7
 \end{array}$$

Бир тоо экинчизине канча катап кирип турганын канайып билип алар?

Улееринин эки бүдүмин тундештирери.

Түңгей үлүлөргө үлеери	Учуры аайынча үлеери
<p>429. 1) Узуны 8 см тилбекти 4 түңгей үлүгө бөлигер. Кажы ла үлүде канча сантиметр болор?</p> <p style="text-align: center;">$8 \text{ см} : 4 = 2$</p> <p>430. 1) Балдар 12 вишняны теп-теңнен 3 вазочкага салгандар. Кажы ла вазочкага канча вишня салдылар?</p> <p style="text-align: center;">$12 \text{ вишняны} : 3 = 4 \text{ вишня}$</p>	<p>2) Узуны 8 см тилбекти кажызы ла 2 см-ден болгодый үлүлөргө бөлигер. Канча үлү болор?</p> <p style="text-align: center;">$8 \text{ см} : 2 = 4$</p> <p>2) Балдар 12 вишняны вазочкаларга салгандар, кажызына ла 4 вишнядан. Канча вазочка керек болды?</p> <p style="text-align: center;">$12 \text{ вишняны} : 4 \text{ вишняга} = 3 \text{ (вазочка)}$</p>

431, 432, 433 №-лү бодолголорды кычырала, олардын кажызы түңгей үлүлөргө үлейтениле, кажызы учуры аайынча үлейтениле бодолып жат, айдып беригер. Кажы ла бодолгоны канайып бодогонун бичип алыгар.

431. 1) Узуны 16 м тоормошты 4 түңгей бөлүккө томурып салгандар. Кажы ла бөлүгинде канча метр болды?

2) Узуны 20 м эмикти кажызында ла 5 м-ден болор кезинтилерге кескендер. Канча кезинти болды?

432. 1) Үч түңгей столбикте 12 пример. Бир столбикте канча пример?

2) Үренчик 15 пример бодойло, оларды кажызында ла 3 примерден болор столбиктерге бичип салган. Канча столбик болды?

433. 1) Жааназы 12 яблоконы балазынын 3 балазына теп-тегненг үлеп берген. Балазынын кажы ла балазына канча яблоко једишти?

2) Жааназы 12 яблоконы балазынын балдарына үлеп берген, кажызына ла 4 яблокодонг келишкен. Жаанакта балазынын канча балазы болгон?

434. Демонстрацияга бир класстан 38 үренчик, экинчи класстан 42 үренчик барган. Олор ончозы рядтарла тургулап алган. Кажы ла рядта 10 үренчиктег болгон болзо, канча ряд болды?

435. Кажы столбикте тунгей үлүлерге үлейтени, кажы столбикте учуры аайынча үлейтени бичилген? Кажы ла примерди кычырала, оны бодоп салыгар.

$$18 м : 3$$

$$20 м : 4$$

$$16 см : 2$$

$$12 л : 3$$

$$15 кг : 5$$

$$18 м : 3 м$$

$$20 м : 4 м$$

$$16 см : 2 см$$

$$12 л : 3 л$$

$$15 кг : 5 кг$$

$$80 салк. : 20 салк.$$

$$60 акча : 20 акча$$

$$90 час. : 30 час.$$

$$50 мин. : 10 мин.$$

$$40 перо : 10 перо$$

Баштапкы ла экинчи столбиктердинг учураган ла эки примерине бир бодолгодонг тургузып алыгар.

Бодолголор

(эки ле үч действиеле бодолып турган).

436. 1) Бир грядкадан 20 огурчын үзүп алгандар, экинчизинег, баштапкызынанг үскенине көрө, 5 огурчынга ас, үчинчизинег дезе, экинчизинег үскенине көрө, 3 огурчынга көп. **Үчинчи грядкадан канча огурчын үзүп алдылар?**

2) Бир грядкадан 20 огурчын үзүп алгандар, экинчизинег, баштапкызынанг үскенине көрө, 5 огурчынга ас, үчинчизинег дезе, экинчизинег үскенине көрө, 3 огурчынга көп. **Үч грядкадан бастыра канча огурчын үзүп алдылар?**

Бу бодолголорды бодогонын тунгдештирип көрүгер.

Ненин учун экинчи бодолго үч действиеле, баштапкызы десе эки действиеле бодолып жат?

437. 1) Уулчак 20 акчадан 3 бичик ле 15 акчага тетрадьтар садып алган. Садып алган бастыра немелер канчага турды?

2) Уулчак 20 акчадан 3 бичик ле 3 акчадан 5 текши тетрадь садып алган. Садып алган бастыра немелер канчага турды?

Бу бодолголорды бодогонун тундештирип корүгөр. Ненин учун баштапкы бодолго эки действиеле, экинчизи десе үч действиеле бодолып жат?

438. Колхозтын маалазында 5 үренчик картошканы 4 тергиштен, 6 үренчик десе 3 тергиштен жууп алган. Бастыра үренчиктер канча тергиш картошко жууп алдылар?

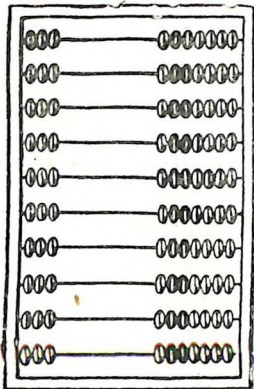
439. Бир яблонядан 29 кг яблоко үзүп алгандар, экинчизинен, баштапкызынан үскенине корө, 9 кг-га көп, үчинчизинен десе, экинчизинен үскенине корө, 6 кг-га ас.

Бодолго: 1) эки действиеле, 2) үч действиеле бодолор эдип бу бодолгого сурактар тургузыгар.

440. Садта яблонялар ла вишнялар өскөн. Яблонялар кажы ла жолдо 10 агаштан 4 жол болгон, вишнялар десе яблонялардан 15-ке ас болгон.

Бодолго: 1) эки действиеле, 2) үч действиеле бодолор эдип бу бодолгого сурактар тургузыгар.

Катаптаарынын ла үлееринин таблицазы.

3 деп тооны катаптаары.

441. Учтен 30-ка жетире озо баштап сечко салып тоологор, онын кийининде десе сеч жогынан тоологор.

442. Учтен тоологонунын болгондорун улай-телей бичийле, ундыбас эдип үренип алыгар:

3, 6, 9, 12, 15, 18, 21,
24, 27, 30.

443. Үчти кожорынын ла катаптаарынын таблицазын тургузып алыгар.

Кожоры	Катаптаарынын таблицазы
3	$3 \times 1 = 3$
$3 + 3 = 6$	$3 \times 2 = 6$
$3 + 3 + 3 = 9$	$3 \times 3 = 9$
$3 + 3 + 3 + 3 = 12$	$3 \times 4 = 12$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15$	$3 \times 5 = 15$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 18$	$3 \times 6 = 18$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 21$	$3 \times 7 = 21$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 24$	$3 \times 8 = 24$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 27$	$3 \times 9 = 27$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 30$	$3 \times 10 = 30$

7 үчти; 8 үчти; 9 үчти; 6 үчти; 5 үчти; 4 үчти алза, канча болор?

444. Ченемел өткүретен грядкада балдар кукуруза өскүргилеп алган. Кажы ла сапта 3 бокчыйдан болгон. Эки сапта; үч; беш; же-ти; тогус сапта канча бокчый болды?

445. Жаңыс такаага айына 3 кг аш керек. 8 такаага; 9 такаага; 7 такаага; 6 такаага айына канча килограмм аш керек болор?

446. Бир үчтолук эдерге, 3 серенке керек. 6 үчтолук; 8 үчтолук; 7 үчтолук эдерге, канча серенке керек?

447. Балдардын эткен журуктарынын выставказына 9 үренчик 2 журуктан, 8 үренчик десе 3 журуктан бергендер. Выставкага бастыра канча журук бердилер?

$$\begin{array}{llll}
 448. & 3 \times 6 + 18 & 70 - (3 \times 7) & 3 \times 8 + 36 & 30 : 3 \\
 & 3 \times 4 + 88 & 90 - (3 \times 8) & 7 \times 2 + 45 & 60 : 3 \\
 & 3 \times 9 + 18 & 80 - (3 \times 9) & 6 \times 3 + 62 & 90 : 3
 \end{array}$$

449. 1) 4 үчти канайып түрген-түкей ле јенгил бирик-тире јууп алар?

$$\left. \begin{array}{l}
 \underline{3 \times 4 = ?} \\
 3 \times 2 = 6 \\
 3 \times 2 = 6
 \end{array} \right\} 3 \times 4 = 12$$

8 үчти канайып түрген-түкей ле жеңил бириктире жууп алар?

$$\begin{array}{l} 3 \times 8 = ? \\ \hline \end{array} \left. \begin{array}{l} 3 \times 4 = 12 \\ 3 \times 4 = 12 \end{array} \right\} 3 \times 8 = 24$$

6 үчти; 9 үчти; 5 үчти группаларла канайып тоолоп алар?

2) Үчтерди группаларла тоолоп, примерлерди бодоп салыгар:

3×2	3×4	3×3	3×3	3×5
3×4	3×8	3×6	3×9	3×7

450. Журукта көргүзилген үчтолуктарды эдерге, канча серенке керек, тоолоп алыгар. Тоологонун озо баштап кожорыла, онын кийининде катаптаарыла бичип алыгар.

451. Журукта бастыразы канча акча көргүзилгенин бодоп алыгар. Бодоп алганаарды катаптаарыла бичигер.

452. Жаан кижининг чамчазына 3 м бös, баланын чамчазына десе 2 м кирип турган болзо, жаан улуска 7 чамча ла балдарга 5 чамча көктöргö, канча метр бös керек?

453. $3 \times 5 + 15$	$3 \times 8 - 12$	$3 \times 7 - 21$
$3 \times 9 - 27$	$3 \times 7 + 18$	$3 \times 8 + 38$
$3 \times 9 + 27$	$3 \times 6 - 18$	$3 \times 4 + 12$

454. Балдардын садына 3 салковойдон 9 ойынчык тура садып алгандар. Кассага 50 салковой бергендер. Канча салковой жандыртып алдылар?

455. Школго 3 салковойдон 8 портрет садып алгандар. Кассага 25 салковой бергендер. Канча салковой жандыртып алдылар?

3 м-ге көп. Бастыра бу бөстөн балдардын костюмдарын көктөгөндөр. Кажы ла костюмга 3 м-ден кирген болзо, канча костюм көктөдилер?

Баштапкы ла экинчи бодолгоны бодогонун тундештирип көрүгөр; ненин учун баштапкы бодолго эки действиеле, экинчизи десе үч действиеле бодолып жат?

465. Маляр 23 рамды будып салар учурлу. Баштапкы часта ол 2 рамды будыган, онын кийининде десе бир часка 3 рамнаг будый берген. Бастыра рамдарды ол канча часка будып салды?

466. Баштапкы столбикте кожорын катаптаарыла солыгар, 3 жети, 3 сегис, 3 тогус кандый тоолорды бүдүрөтенин ундыбас эдип үренип алыгар.

$7 + 7 + 7$	$7 \times 2 + 7$	$7 + 3$	$27 : 3 \times 2$
$8 + 8 + 8$	$8 \times 2 + 8$	$8 + 3$	$21 : 3 \times 2$
$9 + 9 + 9$	$9 \times 2 + 9$	$9 + 3$	$24 : 3 \times 2$

3 түней үлүге үлеери.

467. 3-ке катаптаарынын таблицадын, онын кийининде 3 түней үлүге үлееринин таблицадын тургузып алыгар.

3-ке катаптаары	3-ке үлеери
$1 \times 3 = 3$	$3 : 3 = 1$
$2 \times 3 = 6$	$6 : 3 = 2$
$3 \times 3 = 9$	$9 : 3 = 3$
$4 \times 3 = 12$	$12 : 3 = 4$
$5 \times 3 = 15$	$15 : 3 = 5$
$6 \times 3 = 18$	$18 : 3 = 6$
$7 \times 3 = 21$	$21 : 3 = 7$
$8 \times 3 = 24$	$24 : 3 = 8$
$9 \times 3 = 27$	$27 : 3 = 9$
$10 \times 3 = 30$	$30 : 3 = 10$

468. 6×3 7×3 8×3 9×3 10×3
 $18 : 3$ $21 : 3$ $24 : 3$ $27 : 3$ $30 : 3$

469. 1) Бир түрбекте 22 м бөс болгон, экинчисинде 7 м-ге ас. Экинчи түрбектеги бөстөң 3 түңгей платъе көктөгөндөр. Кажы ла платъеге канча метр бөс кирди?

2) Қийим көктөөчиде 2 түрбек бөс болгон: бир түрбекте 9 м, экинчисинде 6 м-ге ас. Бастыра бу бөстөң ол 3 түңгей платъе көктөгөн. Кажы ла платъеге канча метр бөс кирди?

Баштапкы ла экинчи бодолголордын бодолгонын түңгдештирип көрүгер: нениң учун баштапкызы эки действиеле, экинчизи десе үч действиеле бодолып јат?

470. Уй саачы 27 л сүт саап алган. 9 л сүтти ол јаан бидонго, арткан сүтти десе теп-теңнен 3 кичинек бидонго уруп салган. Кажы ла кичинек бидонго ол канча литрден сүт урган?

471.	21 : 3	27 : 3	7 × 3 + 29	8 × 3 - 12
	24 : 3	18 : 3	9 × 3 - 15	9 × 3 + 18
	15 : 3	12 : 3	6 × 3 + 36	7 × 3 + 21

<u>472.</u>	27 : 3 : 3	3 × 7 + 24	72 - (30 : 3)
	24 : 3 : 4	3 × 9 - 18	53 - (15 : 3)
	21 : 3 : 7	3 × 8 - 10	42 - (21 : 3)

473. 1) 3-ке үлелип турган; 2) 3-ке үлелбей турган тоолорды бастыразын 20-ге јетире бичип алыгар.

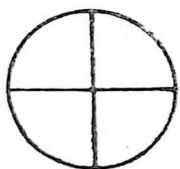
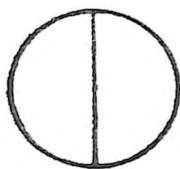
474. Бичикте 70 страница. Баштапкы күнге уулчак 10 страница кычырып салган, бичиктин арткан үлүзин десе ол кажы ла күн сайын теп-теңнен кычырып, 3 күнге кычырып салган. Уулчак күнине канча страница кычырып турды?

475. Оля сыйга 36 журук алган, 12 журукты ол бойына артызып алган, арткандарын десе бойынын үч үүрезине теп-теңнен үлеп берген. Кажы ла үүрезине канча журук једишти?

476. 3 м торко учун 21 салковой, 4 м түк бөс учун десе 40 салковой төлөгөндөр. Бир метр торконын баазы бир метр түк бөстийинен канчага јенил?

477.	27 : 3 × 2	3 × 9 + 18	(54 - 27) : 3
	21 : 3 × 2	3 × 7 + 24	(48 - 24) : 3
	24 : 3 × 2	3 × 8 + 21	(36 - 18) : 3
	18 : 3 × 2	3 × 6 + 18	(88 - 67) : 3

Тоонын үлүзин табары.

478. Тегерикти каборто бөлип салгандар. Тегериктин жарымын көргүзүп беригер. Бүдүн тегерикте канча жарым?

Тегерикти 4 түңгей үлүге бөлип салгандар. Тегериктин төрттинчи үлүзин көргүзүп беригер. Бүдүн тегерикте канча төрттинчи үлү?

479. Узуну 12 клетка тилбекти 4 түңгей үлүге бөлигендер. Қажы ла үлүзинде 3 клеткадан болды. 3 — он экинин төрттинчи үлүзи.

480. Тилбек чаазынды 4 түңгей үлүге бөлийле, бир андый үлүзин будып салыгар. Слер тилбектин кандый үлүзин будып салдыгар? Бүдүн тилбекте канча төрттинчи үлү?

481. Тилбек чаазынды 8 түңгей үлүге бөлийле, бир андый үлүзин будып салыгар. Слер тилбектин кандый үлүзин будып салдыгар? Бүдүн тилбекте канча сегизинчи үлү?

482. Бойыгардын алдыгарга 12 агажак салыгар. Бу агажактардын үчинчи үлүзин алыгар, база үчинчи үлүзин, база үчинчи үлүзин алыгар. Учинчи үлүни канайда табар; нени эдер керек? 12 агажактын бир үчинчи үлүзинде канча агажак?

483. Түс чийүнинг 10 см болгодый кезинтизин чийүлеп алыгар. Бу кезинтинин бежинчи үлүзин табыгар. 10 сантиметрдин бир бежинчи үлүзинде канча сантиметр?

484. 15 тегерик журап алыгар. Тегериктердин үчинчи үлүзин табала, алдыла чийү тартып салыгар.

485. Табыгар: а) 18-тин; 40-нин; 60-нын; 14-тин; 20-нин жарымын; б) 80-нин; 40-нин; 20-нин; 12-нин; 16-нын төрттинчи үлүзин; в) 30-тын; 60-нын; 90-нын; 18-тин; 12-нин үчинчи үлүзин.

486. Үренчик баштапкы күнде 20 страница кычырып салган, экинчи күнде дезе баштапкы күнде кычырганынын жарымын кычырган. Экинчи күнде үренчик канча страница кычырды? Онызын бойыгардын бичигеерден көргүзип беригер.

487. Бичикте 30 страница. Бу страницалардын үчинчи үлүзин кычырып салза, канча страница кычырылган болор?

Онызын бойыгардын бичигеерден көргүзип беригер.

488. Бичикте 40 страница. Кызычак бичиктин төртинчи үлүзин кычырып салган. Кычырарга ого канча страница артты?

489. Школдо үренерге жеткелек балдарга сый эдип октябрёноктор 30 ойынчык эдерге жөптөжип алгандар. Бир күнге олор бу ойынчыктардын үчинчи үлүзин эдип салгандар. Балдар бир күнге канча ойынчык эттилер?

490. Столдын үстүнде 20 тетрадь жадыры. Олордын бежинчи үлүзи клеткалу, арткандары дезе тегин жолду. Тегин жолду тетрадьтардын тоозы канча?

491. Бир конокто 24 час. Жаан кижжи коноктын үчинчи үлүзин уйуктап өткүрер учурлу, үренчик дезе 2 часка көп. Үренчик конок туркунына канча час уйуктаар учурлу?

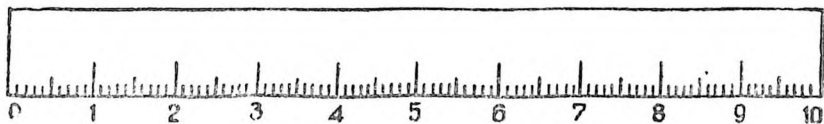
Дециметр.

492. Бойыгардын алдыгарга метр салып алыгар. Анда канча сантиметр? Метрдин жарымын көргүзип беригер. Анда канча сантиметр?

Метрдин бежинчи үлүзин көргүзип беригер. Метрдин бежинчи үлүзин канайда табар?

Метрдин онынчы үлүзин көргүзип беригер. Метрдин онынчы үлүзин канайда табар? Метрдин онынчы үлүзинде канча сантиметр?

Метрдин онынчы үлүзи дециметр деп адалат.

Дециметрде 10 сантиметр.

«Дециметр» деп сөсти тоолорго коштой кыскарта «дм» деп бичигилеп жат; темдектезе: 2 дм, 6 дм, 8 дм.

Узуны 1 дм кезинти чийүлөп алыгар. Чаазыннан дециметр эдип алала, оны сантиметрлерге бөлип салыгар.

Дециметрдин болужыла досконунг сынын ла тууразын; партанын сынын ла тууразын; столдын какпагынын сынын ла тууразын кемжип алыгар. Кемжигенинен болгон тоолорды бичип туругар.

Дециметрде 10 см. 2 дм-де; 4 дм-де; 6 дм-де; 3 дм-де; 5 дм-де; 8 дм-де; 10 дм-де канча сантиметр?

Бир метрде 10 дециметр. 4 метрде; 6 метрде; 8 метрде; 5 метрде; 9 метрде канча дециметр?

493.	3×8	$27 : 3$	$100 : 20$	$3 \times 6 : 9$
	2×9	$21 : 3$	$80 : 40$	$2 \times 9 : 6$
	3×7	$24 : 3$	$60 : 20$	$4 \times 4 : 8$
	3×9	$18 : 3$	$90 : 30$	$2 \times 6 : 4$

4 деп тооны катаптаары.

494. 1) 40-гө жетире төрттөң озо баштап сөткө салып тоологор, онын кийининде сөт жогынан тоологор.

2) Төрттөң тоологонынан болгон тоолорды улай-телей бичийле, ундыбас эдип үренип алыгар:

4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40.

495. 4 деп тооны (төртти) катаптаарынын таблицазын тургузып алыгар.

Кожоры	Катаптаарынын таблицазы
4	$4 \times 1 = 4$
$4 + 4 = 8$	$4 \times 2 = 8$
$4 + 4 + 4 = 12$	$4 \times 3 = 12$
$4 + 4 + 4 + 4 = 16$	$4 \times 4 = 16$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 20$	$4 \times 5 = 20$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 24$	$4 \times 6 = 24$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 28$	$4 \times 7 = 28$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 32$	$4 \times 8 = 32$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 36$	$4 \times 9 = 36$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 40$	$4 \times 10 = 40$

496. Бир каска айына 4 кг аш керек. Айына 6 каска; 9 каска; 7 каска; 8 каска канча килограмм аш керек?

497. Бир литрде 4 стакан сүт. 6 литрде; 7; 8; 9 литрде канча стакан сүт?

498. Тетрадьтын страницазында 4 примерден 6 столбик ле 3 примерден 4 столбик. Бу столбиктерде бастыра канча пример?

499. Уч койдон жылына 12 кг түк кайчылап алгандар. Бир койдон; 5; 6; 7; 8; 9 андый койдон канча килограмм түк кайчылап алар аргалу?

$$\begin{array}{cccccc} 500. & 4 \times 7 + 14 & 4 \times 8 - 16 & 4 \times 5 : 2 & 4 \times 4 : 8 \\ & 4 \times 9 + 36 & 4 \times 6 - 12 & 4 \times 3 : 6 & 4 \times 10 \times 2 \\ & 4 \times 5 + 24 & 4 \times 2 + 28 & 4 \times 6 : 3 & 2 \times 2 \times 7 \end{array}$$

501. 1) 8 төртти канайып түрген-түкей ле жеңил бириктире жууп алар?

$$\left. \begin{array}{l} \underline{4 \times 8 = ?} \\ 4 \times 4 = 16 \\ 4 \times 4 = 16 \end{array} \right\} 4 \times 8 = 32$$

6 төртти канайып түрген-түкей ле жеңил бириктире жууп алар?

$$\left. \begin{array}{l} \underline{4 \times 6 = ?} \\ 4 \times 3 = 12 \\ 4 \times 3 = 12 \end{array} \right\} 4 \times 6 = 24$$

2) Төрттөрдү группаларла тоолоп, примерлерди бодоп салыгар:

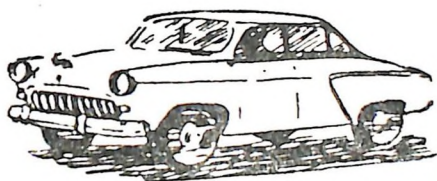
$$\begin{array}{ccccc} 4 \times 2 & 4 \times 4 & 4 \times 3 & 4 \times 3 & 4 \times 5 \\ 4 \times 4 & 4 \times 8 & 4 \times 6 & 4 \times 9 & 4 \times 7 \end{array}$$

$$502. \begin{array}{ccc} 4 \times 9 + 21 & 4 \times 7 + 30 & 20 : 5 \times 9 \\ 4 \times 8 - 28 & 4 \times 6 - 14 & 12 : 3 \times 8 \end{array}$$

503. Серенкелерден 6 квадрат эдип алыгар. Бу квадраттарга канча серенке барды? Тоологону каталтаарыла бичип алыгар.

504. Витя 8 төс бороготтын кажызынан ла жиилекти 4 кг-нан, 2 төс тожуланын кажызынан ла 5 кг-нан терип алган. Витя бастыра канча кг жиилек терип алган?

505. Улус тартып апарарга 9 «Волга» машина ла 6 «Москвич» машина ийгендер. Кажы ла «Волгага» 4 кижиден, кажы ла «Москвичке» десе 3 кижиден отурып алган. Бу машиналарга бастыра канча кижиде батты?

506. $4 \times 7 + 28$ $3 \times 9 + 24$ $60 - 36$ $80 : 2 : 2$
 $4 \times 9 + 36$ $3 \times 7 + 15$ $40 - 24$ $40 : 2 : 2$
 $4 \times 8 + 32$ $4 \times 6 + 12$ $80 - 36$ $20 : 2 : 2$

4-төң үлеери.

507. Тегериктерди тузаланып (63 страницадагы 458 №-лү көргүзү аайынча), 4-төң үлееринин таблицазын тургузып алыгар.

$8 : 4 = 2$	$20 : 4 =$	$32 : 4 =$
$12 : 4 = 3$	$24 : 4 =$	$36 : 4 =$
$16 : 4 = 4$	$28 : 4 =$	$40 : 4 =$

508. Үлеерин бүдүреле, болгондорун катаптаарыла шинжүлөп көрүгөр:

$32 : 4$	$24 : 4$	$36 : 4$	$28 : 4$	$8 : 4$
$12 : 4$	$40 : 4$	$20 : 4$	$16 : 4$	$4 : 4$

Бодогонны. $32 : 4 = 8$.

Шинжүлегени. $4 \times 8 = 32$.

509. Кажы ла чамчага 4 топчыдан тагар болзо, 28 топчы канча чамчага једер?

510. Кажы ла столго 4 кижиден отураар болзо, 32 үренчик столовийда канча столго отурып алар?

511. Столовыйда 44 кижиде ажанып јат. 8 кижиде јаан столды эбиреде, арткандары десе 4 кижиден кичинек столдорды эбиреде отургылайт. Улус отурган кичинек столдор канча?

$$\begin{array}{llll}
 512. & 36 \text{ м} : 4 \text{ м} & 28 \text{ дм} : 4 \text{ дм} & 40 : 4 + 33 \quad 80 - 4 \\
 & 32 \text{ л} : 4 \text{ л} & 24 \text{ см} : 4 \text{ см} & 20 : 4 + 88 \quad 60 - 8 \\
 & 40 \text{ см} : 4 \text{ см} & 21 \text{ кг} : 3 \text{ кг} & 24 : 3 + 16 \quad 50 - 9
 \end{array}$$

513. Эки столбиктин кажызында ла 6 примерден бичилген. Бу ок примерлерди столбикке 4 примерден бичизе, канча столбик болор?

514. Стулдарды 4 салковийдон алар болзо, акча 6 стулга једер. Стул учун 3 салковийдон төлөөр болзо, бу ок акчага канча стул садып алар аргалу?

$$\begin{array}{llll}
 515. & 3 \times 8 : 4 & (16 + 8) : 4 & (40 - 16) : 4 \quad 2 \times 8 : 4 \\
 & 4 \times 6 : 3 & (27 + 9) : 4 & (56 - 28) : 4 \quad 2 \times 9 : 3 \\
 & 2 \times 6 : 4 & (21 + 7) : 4 & (72 - 36) : 4 \quad 3 \times 6 : 9
 \end{array}$$

516. Сегис коробканын кажызында ла 3 карандаштан јадат. Бу карандаштарды коробкага 4 карандаштан салар болзо, канча коробка керек болор?

517. Баштапкы столбикте кожорын катаптаарыла солыгар, 4 алты; 4 јети; 4 сегис; 4 тогус кандый тоолор бүдүретенин ундыбас эдип үренип алыгар.

$$\begin{array}{lll}
 6 + 6 + 6 + 6 = \dots & 6 \times 3 + 6 & 6 \times 4 \\
 7 + 7 + 7 + 7 = \dots & 7 \times 3 + 7 & 7 \times 4 \\
 8 + 8 + 8 + 8 = \dots & 8 \times 3 + 8 & 8 \times 4 \\
 9 + 9 + 9 + 9 = \dots & 9 \times 3 + 9 & 9 \times 4
 \end{array}$$

4 түнгей үлүге үлеери.

518. 4-кө катаптаарынын таблицазын, онын кийининде дезе 4 түнгей үлүге үлееринин таблицазын тургузып алыгар.

4-кө катаптаары	4-кө үлеери
$1 \times 4 = 4$	$4 : 4 = 1$
$2 \times 4 = 8$	$8 : 4 = 2$
$3 \times 4 = 12$	$12 : 4 = 3$
$4 \times 4 = 16$	$16 : 4 = 4$
$5 \times 4 = 20$	$20 : 4 = 5$
$6 \times 4 = 24$	$24 : 4 = 6$
$7 \times 4 = 28$	$28 : 4 = 7$
$8 \times 4 = 32$	$32 : 4 = 8$
$9 \times 4 = 36$	$36 : 4 = 9$
$10 \times 4 = 40$	$40 : 4 = 10$

519. 1) 6×4 7×4 8×4 9×4 5×4
 $24 : 4$ $28 : 4$ $32 : 4$ $34 : 4$ $20 : 4$

2) 32-ни; 24-ти; 28-ти; 36-ны 4 түңгей үлүге үлегер.

3) 16-нын; 28-тин; 36-нын; 32-нин; 24-тин төртинчи үлүзин табыгар.

520. Узуны 2 *дм* тилбек чаазынды 4 түңгей үлүге бөлигер. Кажы ла үлүзинде канча сантиметр болор?

521. Балдардын садына ойынчыктар сады алгандар: 36 акчага 4 матрешка-наадай ла 80 акчага паровоз. Паровоз матрешка-наадайдан канчага баалу?

522. Төрт түңгей кайырчакта 32 *кг* помидор. Бир кайырчакта канча килограмм помидор; экүзінде канча; үчүзінде канча?

523. $16 \text{ салк.} : 4$ $36 \text{ кг} : 4$ $20 : 4$ $28 : 4$
 $32 \text{ акча} : 4$ $24 \text{ дм} : 4$ $40 : 4$ $32 : 4$
 $28 \text{ мин.} : 4$ $32 \text{ см} : 4$ $36 : 4$ $12 : 4$

524. 1) 28-тин төртинчи үлүзине 14-ти кожугар. 36-нын төртинчи үлүзине 45-ти кожугар. 32-нин төртинчи үлүзине 21-дин үчинчи үлүзин кожугар.

2) Кажызы көп: 24-тин төртинчи үлүзи бе эмезе 27-нин үчинчи үлүзи бе? 36-нын төртинчи үлүзи бе эмезе 27-нин үчинчи үлүзи бе?

525. $36 : 4 \times 2$ $40 : 4 + 63$ $4 \times 6 - 6 + 18$
 $28 : 4 \times 2$ $24 : 4 + 36$ $4 \times 8 - 8 + 24$
 $16 : 4 \times 8$ $32 : 4 + 48$ $4 \times 9 - 9 + 27$

526. Уй саачы үч уйды саап, кажызынаң ла 8 *л*-ден сүт саап алган. Бастыра бу сүтти ол теп-теңнен 4 кувшинге уруп салган. Ол кажы ла кувшинге канча литрден сүт урды?

527. Уйга күнине 40 *кг* азырал белетеп салгандар. Бу азыралдын төртинчи үлүзи өлөң болгон, 20 *кг* — свёкла, артканы силос. Уйга күнине канча килограмм силос белетеп салдылар?

528. Бичикте 80 страница. Күнүн сайын теп-теңнен кычырып, кызычак бу бичиктин төртинчи үлүзин эки күнге кычырып салган. Кызычак күнине канча страница кычырып турды?

$$529. \quad (18 + 18) : 4 \quad (73 - 49) : 4 \quad 24 : 4 : 3 : 2 \\ (14 + 14) : 4 \quad (62 - 50) : 4 \quad 36 : 4 : 3 : 3$$

Тооны бир канча катапка көптөдөри.

530. Чибини кееркедип жарандырага Петя 3 жылдызак эткен, Лена десе 4 катап көп. Лена канча жылдызак этти? Онызын канайып билип алар?

Петя

Лена 4 катап 3-тен

3-тен төрт катап көп дегени 4 катап 3-тен дегени болуп жат:

$$\frac{3 \text{ жылд.} + 3 \text{ жылд.} + 3 \text{ жылд.} + 3 \text{ жылд.}}{3 \text{ жылд.} \times 4 = 12 \text{ жылд.}}$$

Анайдарда, Лена 12 жылдызак эткен.

531. Класста 2 үренчик дежурить эдет, столовыйда десе дежурныйлардын тоозы 3 катап көп. Столовыйда канча дежурный? Онызын канайып билип алар?

2-ден үч катап көп дегени 3 катап 2-ден дегени болуп жат:

$$2 + 2 + 2, \text{ эмезе } 2 \text{ деж.} \times 3 = 6 \text{ деж.}$$

Анайдарда, столовыйда 6 дежурный.

532. Устүги жолго 4 тегерик журагар, алтыгы жолго десе 3 катап көп. Алтыгы жолдо канча тегерик?

533. Кызычактын бир колында 5 акча, экинчисинде десе 4 катап көп. Кызычактын экинчи колында канча акча?

$$5 \text{ акча} \times 4 = 20 \text{ акча}$$

534. Кой күнине 3 кг өлөң жиген, ат десе 3 катап көп. Ат ла кой жаба канча килограмм өлөң жидилер?

535. Серёжада 4 марка, Андрюшада десе 8 катап көп. Уулчактардын экүлезинде канча марка?

536. Баштапкы оннын тоолорун улай-телей бичип алыгар. Олордын кажызын ла 1) 3 катапка, 2) 4 катапка көптөдигер.

537. Бир уулчак кыш туркунына 4 кг күл жууп алган, экинчиси десе 6 катап көп. Уулчактар экүлези канча килограмм күл жууп алды? Бойыгардын жонго тузалу ижигер керегинде бодолго тургузып алыгар.

538. Чаазын гирляндага бир кызычак 4 үйе эткен, экинчиси 5 катап көп. Экинчи кызычак канча үйе этти?

539. «Сананып тап!» деп радиоберилтени 8 бала уккан, «Пионерский зорьканы» десе — эки катап көп. «Пионерский зорьканы» канча бала укты?

540. Ботинканын баазы 8 салковой, баланын тоны десе эки катап баалу. Тоннын баазы канча?

541. Вася 4 жашту, онын адазы десе 9 катап жаан. Васянын адазы канча жашту?

Бойыгардын жажыгар ла адагардын эмесе энегердин жажы керегинде бодолго тургузып алыгар.

542. Бир чемоданнын бескези 7 кг, экинчизинин десе үч катап уур. Эки чемоданнын бескези канча?

543. Азыйда колхозто 4 радиоприемник болгон, эмди десе олордын тоозы 10 катапка көптөгөн. Колхозто эмди канча радиоприёмник?

544. 5-ти 4 катапка; 8-ти 2 катапка; 4-ти 9 катапка; 3-ти 8 катапка; 4-ти 7 катапка; 3-ти 9 катапка; 4-ти 6 катапка көптөдигер.

Бодогонун бичип алыгар.

Бичи и р и н и н г к ö р г ү з ү з и. $5 \times 4 = 20$.

545. Жылдын башталарында балдарда 5 кролик болгон; жылдын учы жаар олор 4 катап көп боло берген, база бир жылдын бажында десе олордын тоозы 3 катапка көптөгөн. Бир жылдын бажында канча кролик боло берди?

546. Бир жолго 5 квадрат журап алыгар, экинчизине десе 3 катап көп. Экинчи жолго канча квадрат жураар керек?

Бир канча бирлерге көп	Бир канча катап көп:
<p>547. 1) Сол жанында 3 вишня. Оң жанында 2 вишняга көп. Оң жанында канча вишня? $3 \text{ вишня} + 2 \text{ вишня} = 5 \text{ вишня.}$</p> <p>548. 1) Бир коробкада 6 карандаш, экинчисинде 3 карандашка көп. Экинчи коробкада канча карандаш?</p> <p>549. 1) Чамчанын баазы 4 салжовой, платьенин дезе 5 салжовойго баалу. Платьенин баазы канча?</p>	<p>2) Сол жанында 3 вишня. Оң жанында 2 катап көп. Оң жанында канча вишня? $3 \text{ вишня} \times 2 = 6 \text{ вишня.}$</p> <p>2) Бир коробкада 6 карандаш, экинчисинде 3 катап көп. Экинчи коробкада канча карандаш?</p> <p>2) Чамчанын баазы 4 салжовой, костюмнын дезе 5 катап баалу. Костюмнын баазы канча?</p>

550. Чоокыр уйдан эртен тура 5 л сүт саап алгандар, тал түште дезе 3 л-ге көп. Эртен тура ла тал түште жаба канча литр сүт саап алдылар?

551. Күрөң уйдан эртен тура 5 л сүт саап алгандар, күннин арткан бөлүгинде дезе 3 катап көп. Күрөң уйдан бастыра күннин туркунына канча литр сүт саап алдылар?

552. Примерлерди сагышта бодойло, онын кийининде бодогонун бичип алыгар.

4-ти 8-ке көптөдигер; 4-ти 8 катапка көптөдигер.
3-ти 7-ге көптөдигер; 3-ти 7 катапка көптөдигер.
30-ты 3-ке көптөдигер; 30-ты 3 катапка көптөдигер.
4-ти 9-ка көптөдигер; 4-ти 9 катапка көптөдигер.

1) Тооны бир канча катапка көптөдөргө; 2) тооны бир канча бирлерге көптөдөргө, нени эдер керек?

553. Примерлерди кычырала, сагышта бодоп салыгар (кожорына берилген примерлерди кычырар тушта мынайда айдып туругар: «мынча бирлерге көптөдөр», катаптаарына берилген примерлерди кычырар тушта дезе: «мынча катапка көптөдөр» — деп айдыгар).

$$\begin{array}{cccc}
 40 + 2 & 4 \times 9 & 27 + 23 & 4 \times 2 + 16 \\
 40 \times 2 & 4 + 9 & 36 + 24 & 5 \times 2 + 35 \\
 20 + 5 & 3 \times 8 & 30 \times 3 & 49 + 7 + 8 \\
 20 \times 5 & 3 + 8 & 30 + 3 & 20 \times 2 \times 2
 \end{array}$$

554. 3 кезинти чийүлеп алыгар: баштапкызының узуну 4 см; экинчизи баштапкызынан 3 катап узун; үчинчизи экинчизинен 3 см-ге узун. Үчинчи кезинтининг узуну канча кире?

555. Почтальон колхозко 4 телеграмма экелген, письмолорды телеграммалардан 8 катап көп, газеттерди дезе письмолордон 12-ге көп экелген. Почтальон канча письмо экелди?

556. Эки бодолго тургузып алыгар: бирүзинде 4 кг-ды 8 катапка көптөдөргө керек болзын; экинчизинде 4 кг-ды 8 кг-га көптөдөргө керек болзын.

557. Чибини кееркедип жарандыарга Надя 4 ойынчык эткен, Оля Надыдан 3 катап көп, Ира дезе Олядан 5 ойынчыкка көп. Ира канча ойынчык этти?

558. Түрген тоолоорго таскадыныгар:

$$\begin{array}{cccc}
 1 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 & 10 \times 2 \times 2 \times 2 & 3 \times 3 \times 3 & \\
 1 + 2 + 2 + 2 + 2 & 10 + 2 + 2 + 2 & 2 \times 2 \times 9 & \\
 3 \times 2 \times 2 + 12 + 12 & 20 \times 2 \times 2 + 20 & 80 : 4 : 4 & \\
 4 \times 2 \times 2 + 16 + 16 & 30 \times 2 + 20 + 20 & 90 : 3 : 3 &
 \end{array}$$

5 деп тооны катаптаары.

559. 50-ге јетире бештен тоолойло, тоологонынан болгон тоолорды бичип алыгар:

5, 10, 15..., 50.

5 беш; 6 беш; 7 беш; 8 беш; 9 беш; 10 беш кандый тоолорды бүдүрер?

Бештен тоологонының болгондорын озо баштап ко-

жоры аайынча, онын кийининде катаптаарынын таблицазы аайынча бичип алыгар (495 №-лү таблицада чылап).

560. Бир суугушка айына 5 кг аш керек. Айына 5 суугушка; 9 суугушка; 6 суугушка; 8 суугушка; 7 суугушка канча кире аш белетеп салар керек?

561. Қылгаланып чыккан баштапкы күндеринде кукуруза күнүн сайын 5 см-ге өзүп турат. 5 күннинг бажында; 6; 7; 8; 9; 10 күннинг бажында кукуруза канча кире бийик болор?

562. Сеня «Қонёк Горбунок» деп бичик садып алган. Бичик учун төлөөр тушта ол 5 акчанын 8 монетазын ла 10 акчанын бир монетазын берген. Бичиктин баазы канча болды?

563. Демонстрацияга барар алдында пионерлер 5 кижиден 9 рядка тургулап алган, 2 кижиде дезе маанылу ичкери алдында барган. Демонстрацияга бастыра канча пионер барды?

$$\begin{array}{lll} 564. & 5 \times 3 + 15 & 5 \times 6 - 15 & 5 \times 7 + 54 \\ & 5 \times 8 + 35 & 5 \times 5 - 12 & 5 \times 9 - 18 \\ & 5 \times 4 + 25 & 5 \times 8 - 28 & 5 \times 6 - 16 \end{array}$$

565. 1) 4 бешти; 8 бешти; 6 бешти; 9 бешти; 7 бешти канайып түрген-түкей ле жеңил бириктире јууп алар?

2) Бештерди группаларла јууп, бу примерлерди бодоп салыгар:

$$\begin{array}{ccccc} 5 \times 2 & 5 \times 4 & 5 \times 3 & 5 \times 3 & 5 \times 5 \\ 5 \times 4 & 5 \times 8 & 5 \times 6 & 5 \times 9 & 5 \times 7 \end{array}$$

566. Тоолор талдап алала, бу бодолголорды бодоп салыгар:

1) Лиза беш такааны ла төрт суугушты кичееп көрөт. Бу куштарды ай туркунына азыраарга, Лизада канча килограмм аш болор учурлу?

2) Юннаттарда 9 такаа, 5 кас ла 4 суугуш. Бу куштарды азыраарга, юннаттар айына канча кире аш белетеп алар учурлу?

567. Кижиде бир часка 5 километр өткөн. Поезд 10 катап түрген брааткан. Легковой автомобиль бир часка поездтен 2 катап көп өткөн. Автомобиль бир часка канча километр өтті?

568. Чамча учун 5 салковой төлөгөндөр, костюм учун чамча учун төлөгөніне көрө, 6 катап көп, тон учун дезе, костюм учун төлөгөніне көрө, 65 салковойго көп. Тоннын баазы канча болды?

$$\begin{array}{lll}
 569. & 5 \times 7 & 80 - (5 \times 5) & 5 \times 6 : 3 \\
 & 5 \times 9 & 90 - (5 \times 3) & 5 \times 8 : 4 \\
 & 4 \times 7 & 70 - (4 \times 6) & 5 \times 4 : 2
 \end{array}$$

	25	
	5	30

570. Квадрат журап алала, суммазы 75 болгодый јилбүлү квадрат бүдер эдип, куру клеткаларга тоолор бичип салыгар.

5-тен үлеери.

571. 5-ти катаптаарынын таблицазын тузаланып, 5-тен үлееринин таблицазын тургузып алыгар.

Катаптаары	Үлеери
$5 \times 1 = 5$	$5 : 5 = 1$
$5 \times 2 = 10$	$10 : 5 = 2$
$5 \times 3 = 15$	$15 : 5 = 3$
$5 \times 4 = 20$	$20 : 5 = 4$
$5 \times 5 = 25$	$25 : 5 = 5$
$5 \times 6 = 30$	$30 : 5 = 6$
$5 \times 7 = 35$	$35 : 5 = 7$
$5 \times 8 = 40$	$40 : 5 = 8$
$5 \times 9 = 45$	$45 : 5 = 9$
$5 \times 10 = 50$	$50 : 5 = 10$

572. 5 деп тоо 30-ка; 40-гө; 25-ке; 35-ке; 45-ке канча катап кирет? 25; 40; 35 боло берзин деп, 5-тен канча катап алар керек?

573. Үлеерин бүдүреле, оны катаптаарыла шинжүлөп көрүгер.

$$\begin{array}{ccccc}
 30 : 5 & 50 : 5 & 15 : 5 & 35 : 5 & 10 : 5 \\
 45 : 5 & 25 : 5 & 20 : 5 & 40 : 5 & 5 : 5
 \end{array}$$

574. Узуны 3 дм тилбек чаазынды кажызында ла 5 см-ден болгодый үлүлерге бөлигер. Канча үлү болор?

575. Класста 35 октябрёнок. Олор ончозы звёздочкаларга бөлінген, кажызында ла 5 октябрёноктон. Класста канча октябрятский звёздочка?

$$576. \begin{array}{cccc} 30 : 5 \times 3 & 25 : 5 \times 9 & 15 : 5 \times 9 & 45 - 20 \\ 45 : 5 \times 2 & 35 : 5 \times 3 & 50 : 5 \times 8 & 70 - 36 \\ 40 : 5 \times 2 & 20 : 5 \times 8 & 10 : 5 \times 7 & 45 - 18 \end{array}$$

577. Энезінде 85 салковой болгон. 60 салковойго ол тон садып алган, арткан акчага десе метри 5 салковой-донг бир канча метр бөс алган. Энези канча метр бөс садып алды?

578. Пионерлер бойларынын најыларына 50 кг фрукталар ийгендер. Жаан кайырчакка олор 20 кг яблоко, бир канча кичинек кайырчактарга десе 5 кг виноградтан салгандар. Виноградту, канча кайырчак болды?

$$579. \begin{array}{cccc} 2 \times 10 : 5 & 90 : 3 : 5 & (50 - 25) : 5 & (17 + 18) : 5 \\ 4 \times 10 : 5 & 80 : 2 : 5 & (70 - 35) : 5 & (26 + 19) : 5 \\ 3 \times 10 : 5 & 100 : 2 : 5 & (90 - 45) : 5 & (50 - 15) : 5 \end{array}$$

580. Ира... акчага ручкалар садып алган, кажы ла ручка... акчадан болгон. Тоолор талдап алып, сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

$$581. \begin{array}{ccc} 1) \begin{array}{ccc} 45 : 5 \times 2 & 36 : 4 \times 3 & 5 \times 6 : 3 \\ 35 : 5 \times 3 & 28 : 4 \times 2 & 5 \times 8 : 4 \\ 40 : 5 \times 2 & 21 : 3 \times 3 & 5 \times 4 : 5 \\ 30 : 5 \times 4 & 27 : 3 \times 2 & 4 \times 6 : 3 \end{array} \end{array}$$

2) Тоолордын рядын улалтып бичигер: 50; 45; 40; ...; 0.

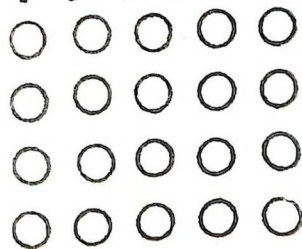
582. Канча агажак јуралганын озо баштап рядтарла, онын кийинде столбиктерле тоологор. Тоологонын бичип алыгар.

583. Эки примерди тундештиригер:

$$1) 6 \times 3 = 18; 2) 3 \times 6 = 18.$$

584. Тегериктерди озо баштап рядтарла, онын кийининде столбиктерле тоологор. Тоологонынын болгондорын бичийле, олорды тундештирип коругер.

585. Берилген примерлерди эжерлеп тўндештиреле, тўп-шўўлтегерди айдыгар:

$$1) 5 \times 4 = 20$$

$$1) 4 \times 6 = 24$$

$$2) 4 \times 5 = 20$$

$$2) 6 \times 4 = 24$$

$$5 \times 4 = 4 \times 5$$

$$4 \times 6 = 6 \times 4$$

Катаптаар тушта тоолорды јериле солыштырарга јараар. Онойып эткенинен болгоны кубулбай јат.

586. Примерлерди бичийле, сурактынг темдеги ордына тоо тургузыгар:

$$5 \times 6 = 6 \times 5 = 30$$

$$3 \times 8 = ? \times 3 =$$

$$4 \times 6 = 6 \times ? =$$

$$3 \times 7 = ? \times 3 =$$

$$3 \times 9 = ? \times ?$$

$$4 \times 7 = ? \times ?$$

587. Тоолорды јериле солыштырары ажыра бодойло, болгондорын ундыбас эдип ўренип алыгар.

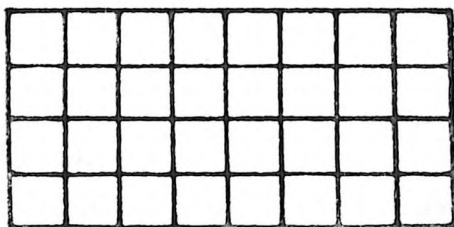
$$6 \times 5 = \quad 7 \times 5 = \quad 8 \times 5 = \quad 9 \times 5 =$$

588. Прямоуольник квадраттарга бўлинген. Анда канча квадрат? Юра мында бодоп чыгарган:

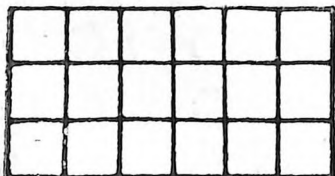
$$8 \text{ кв.} \times 4 = 32 \text{ кв.}$$

Боря ўскў эп аайынча бодоп чыгарган:

$$4 \text{ кв.} \times 8 = 32 \text{ кв.}$$

Юра канайып шўўгенин ле Боря канайып шўўгенин айдып беригер.

589. Јуралган прямоуольникте канча квадрат? Эки эпле бодойло, бодогонын бичип алыгар.

590. Бир залда 5 ряд, рядта 10 стулдан, экинчи залда дезе 10 ряд, рядта 5 стулдан. Залдардын экўлезинде стулдардын тоозы керегинде, бодобой туруп, нени айдар?

5 түнөй үлүгө үлеери.

591. 5-ке катаптаарынын таблицазын, онын кийининде десе 5 түнөй үлүгө үлееринин таблицазын тургузала, бичип алыгар (71 страницадагы 518 №-лү көргүзү аайынча).

592. 1) 30; 40; 25; 35; 45; 20 болзын деп, кандый тооны 5-ке катаптаар керек?

2) 45; 35; 40; 30 деп тоолорды 5-ке үлесе, канча болор?

3) 50-нин; 40-нин; 30-тын; 20-нин; 35-тин; 25-тин бежинчи үлүзин таап алыгар.

593. Узуну 3 *дм* тилбек чаазынды 5 түнөй үлүгө бөлигер. Кажы ла үлүзинде канча сантиметр болор?

594. Бир уй ла 5 кой күнине 27 *кг* свекла жип салган. Уй 12 *кг* жиген. Кажы ла кой күнине канча килограмм свекла жиди?

595. Бир стол ло 5 стул учун 42 салковой төлөгөндөр. Столдын баазы 12 салковой болгон. Бир стулдын баазы канча болды?

$$\begin{array}{llll} 596. & 45 : 5 & 30 : 5 & (29 + 16) : 5 & (24 + 16) : 5 \\ & 35 : 5 & 50 : 5 & (86 - 36) : 5 & (92 - 57) : 5 \\ & 25 : 5 & 40 : 5 & (100 - 75) : 5 & (70 - 55) : 5 \end{array}$$

597. Сагышта түрген тоолоорго таскадыныгар.

$$\begin{array}{llll} 5 \times 8 \times 2 : 4 : 5 & 4 \times 5 \times 5 : 2 : 5 & 5 \times 6 : 10 \\ 90 : 3 : 5 \times 3 : 2 & 3 \times 8 : 4 \times 5 : 3 & 4 \times 6 : 3 \\ 60 : 2 \times 3 : 9 : 5 & 40 : 5 \times 3 : 4 \times 5 & 5 \times 8 : 10 \end{array}$$

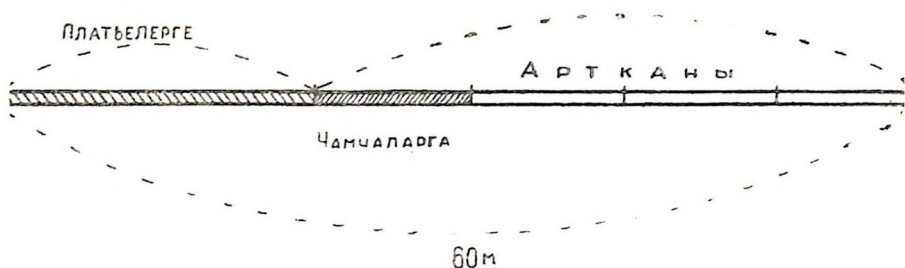
598. Сурактар тургузала, бодолголорды бодоп салыгар:

1) Узуну 2 *м* армакчыны бөлүктерге кезип салгандар, кажы ла бөлүктө 5 *дм*-ден болгон.

2) Узуну 2 *м* армакчыны 5 түнөй бөлүккө кезип салгандар.

599. Балдардын садына 50 *л* сүт тартып экелгендер. Бу сүттин бежинчи үлүзин эртен тура ажанар тушта ичип салгандар, артканынын кабортозын десе түште ичип салгандар. Түште ажанар тушта канча литр сүт ичип салдылар?

600. Қийим көктөбөр мастерскойдо 60 м бөс болгон. Бу бөстин үчинчи үлүзинен платьелер, артканынын төртүнчи үлүзинен дезе чамчалар көктөгөндөр. Чамчалар көктөөрине канча метр бөс короттылар?

601. Бир каменщик 5 минутка 40 кирпич салган, экинчизи дезе үч минутка 60 кирпич салган. Бир минутка экинчи каменщик канча кирпичке көп салып турды?

602. Карандаштың баазы ... акча, линейка карандаштан ... катап баалу, пенал дезе линейкадан ... акчага баалу. Тоолор талдап алып, сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

603. Тоолордың рядтарын улалтып бичигер:

1) 6, 12, 18, ..., 60	3) 8, 16, 24, ..., 80
2) 7, 14, 21, ..., 70	4) 80, 72, 64, ..., 0

604. Примерлер чын бодолгон бо, жок по, шинжүлөп көрүгөр:

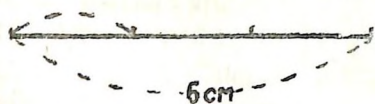
$$5 \times 9 - 27 = 18 \quad (12 + 28) : 5 = 8 \quad 45 : 5 : 3 = 3$$

$$5 \times 7 + 38 = 72 \quad (18 + 17) : 5 = 7 \quad 30 : 5 : 3 = 2$$

Тооны бир канча катапка астадары.

605. Түс чийүнүн эки кезинтизин чийүлөп алар керек: бирүзинин узуну 6 см, экинчизи үч катап кыска. Экинчи кезинтинин узуну канча кире болор учурлу?

Узуну 6 см кезинтини 3 катапка канайып астадар?

2 см

$$6 \text{ см} : 3 = 2 \text{ см} \text{ үлеер керек.}$$

6 см-ди 3 катапка астадары — 6 см-дин жүк ле үчинчи үлүзин алар дегени.

Онызына болуп 6 см-ди 3-ке

Анайдарда, экинчи кезинтинин узуну 2 см болор учурлу.

606. Валяда 8 кролик, Витяда десе 2 катап ас. Витяда канча кролик?

8-ти 2 катапка канайып астадар?

8-ти 2 катапка астадары—8-тинг жүк ле жарымын алар дегени.

Онызына болуп 8-ти 2 түңгей үлүге үлеер керек.

$$8 \text{ кр.} : 2 = 4 \text{ кр.}$$

Анайдарда, Витяда 4 кролик.

607. 28-ти 4 катапка астадыгар. Онызына болуп нени эдер керек?

608. 1) Бир јолго 8 квадрат јурагар, экинчизине 4 катап ас. Экинчи јолго канча квадрат јураар керек. Онызын канайып билип алар?

2) Сол јанына 18 агажак салып койыгар, он јанына десе 3 катап ас. Он јанына канча агажак салып койор керек? Онызын канайып билип алар?

609. Берилген тоолордын кажызын ла 5 катапка астадыгар: 35; 45; 30; 40; 25; 15; 20.

610. 1) Эки тилбек јурагар: бирүзинин узуну 12 см, экинчизи 3 катап кыска болзын.

2) Эки столбик јурагар: бирүзинин бийиги 16 клетка, экинчизи 4 катап жабыс болзын.

Берилген тоолордын кажызын ла 4 катапка астадыгар: 36; 24; 32; 20; 28; 16.

611. Бир кызычак 18 салфетканы утюгла түзеткен, экинчизи 3 катап ас. Кызычактар экилези канча салфетка түзеттилер?

612. Лампа күйдүрер тушта школ айына 10 салковэй чыгымдап турган. Электричествоны тузаланар тушта, школ 5 катап ас төлөп турар болды. Электричество учун школ канча салковой төлөп јат?

613. Јажы јаан класстардын үренчиктери көзнөктөрдиг шилилерин арчыгылап јат. Олор 24 көзнөкти арчыгылап саларда, олорго арчыырга озо эткенинег 4 катап ас арткан. Уренчиктер бастыра канча көзнөкти арчыыр учурлу болгон?

614. Коля 10 жашту. Тая Колядан эки катап кичине. Энези десе Колядан үч катап жаан. Тая канча жашту? Энези канча жашту?

615. 1) 80-ди 2 катапка астадыгар, оног ары, арга жеткенче, эки катапка астадып барыгар. Бодогонун строкага бичип алыгар.

2) 90-ды 3 катапка астадыгар; онын кийининде база 3 катапка, база 2 катапка, база 5 катапка. Бодогонун строкага бичип алыгар.

616. Сууны керосинкала кайнадып аларга, 18 минут керек, газовой плитала десе 3 катап ас ой керек. Газовой плитала суу канча минутка кайнай берет?

617. Тоормошты досколорго колло 50 минутка кезип жарар аргалу, электрический кирееле десе 10 катап түрген. Тоормошты досколорго электрический кирееле канча минутка жарып салар аргалу?

618. $3 \times 8 - 16$

$4 \times 9 - 18$

$5 \times 7 - 20$

$45 : 5 + 45$

$35 : 5 + 28$

$32 : 4 + 48$

$36 : 4 \times 3$

$25 : 5 \times 9$

$30 : 5 \times 4$

Бир канча бирлерге астадар:	Бир канча катапка астадар:
<p>619. 1) Кайыгнын төзінде 8 мешке өзөт, чибинин төзінде 2 мешкеге ас. Чибинин төзінде канча мешке өзөт? $8 \text{ мешке} - 2 \text{ мешке} = 6 \text{ мешке}.$</p>	<p>2) Кайыгнын төзінде 8 мешке өзөт, чибинин төзінде 2 катап ас. Чибинин төзінде канча мешке өзөт? $8 \text{ мешке} : 2 = 4 \text{ мешке}.$</p>
<p>620. 1) Бичиирине Надя 18 минут короткон, кычыларына десе 3 минутка ас. Кычыларына Надя канча минут коротты?</p>	<p>2) Бичиирине Вера 18 минут короткон, кычыларына десе 3 катап ас. Кычыларына Вера канча минут коротты?</p>
<p>621. 1) Коля 80 минуттын туркунына амырап ла ойноп жүрген, уроктор белетеерине ойноп жүргенинег 20 минутка ас, бичиктер кычыларына десе уроктор белетегенинег 5 минутка ас ой короткон. Бичиктер кычыларына Коля канча минут коротты?</p>	<p>2) Оля 80 минуттын туркунына амырап ла ойноп жүрген, уроктор белетеерине ойногонунанг 2 катап ас, бичиктер кычыларына десе уроктор белетегенинег 2 катап ас ой короткон. Бичиктер кычыларына Оля канча минут коротты?</p>

622. 1) Берилген тоолорды 5-ке астадыгар: 42; 56; 71; 80; 100.

Берилген тоолорды 10-го астадыгар: 16; 32; 56; 70; 96.

2) Берилген тоолорды 5 катпака астадыгар: 35; 25; 45; 40; 30.

Берилген тоолорды 10 катпака астадыгар: 20; 30; 70; 90; 100.

623. 1) Берилген тооны бир канча бирлерге астадыгар; 2) берилген тооны бир канча катпака астадыгар, нени эдер керек?

624. Декабрьда бүрүнкүй күндөрдүн тоозы 15 болгон, эреңис күндөр 3 күнгө ас, карлу күндөр десе эреңистеринен 3 катпа ас болгон. Эреңис күндөрдүн тоозы канча болгон? Карлу күндөрдүн канча?

625. Уроктордун кийининде дежурныйлар: 1) класстын ичин жууаткандар, 2) кроликтерге азырал бергендер, 3) чечектерди сугарала, олардын тоозынын арчып салгандар. Баштапкы ишке олар жарым час короткондор, экинчизине баштапкызынан үч катпа ас ой, үчинчизине десе экинчизинен 5 минутка ас ой короткондор. Олар бастыра бу иштерге канча минут короттылар?

626. Берилген примерлерди тетрадька бичип, кажызында ла точкалардын ордына действиенин темдегин тургузып салыгар:

$3 \dots 8 = 24$	$4 \dots 9 = 36$	$32 \dots 4 = 8$
$3 \dots 8 = 11$	$4 \dots 9 = 13$	$28 \dots 4 = 7$
$45 \dots 5 = 9$	$27 \dots 3 = 9$	$40 \dots 16 = 24$
$45 \dots 5 = 50$	$27 \dots 3 = 24$	$18 \dots 18 = 36$

627. Уйга конок туркунына 9 кг өлөң берилген, жарма өлөңнөң 3 катпа ас, силос жармадан 5 катпа көп, свёкла силостон 10 кг-га көп берилген. Бу уйга конок туркунына кажы ла азыралдан канча килограмм берилип турган?

628. Ваня айылында 6 пример бодоп салган:

$5 \times 9 - 32 = 13$	$45 : 5 + 85 = 94$
$5 \times 7 + 36 = 71$	$30 : 5 + 78 = 84$
$5 \times 8 - 16 = 24$	$3 \times 9 - 18 = 8$

Канайып бодогонун Ваня энезине көргүзөрдө, онызы: «Бир примерде сен жастыра эткен» — деп айткан.

Бастыра примерлерди бодойло, жастыраны таап алыгар.

6 деп тооны катаптаары.

629. 60-га жетире алтыдан тоологор.

Алтыдан тоологонынын болгондорун бичип алыгар:

$$6, 12, 18 \dots, 60.$$

630. 2 алтыны; 3 алтыны; 4 алтыны; ...; 10 алтыны алза, кандый тоо болор?

631. Берилген примерлерде кожорун катаптаарыла солып, бодогонын бичип алыгар:

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$$

632. 6-ны катаптаарынын таблицазын тургузала, ундыбас эдип үренип алыгар.

633. Неделеде 6 үренер күн. 4 недеде; 6 недеде; 8 недеде канча үренер күн?

634. Октябрьдын байрам күндеринен ала кышкы каникулга жетире 7 недеде ле 2 күн. Бу ойдин туркунына канча үренер күн өдүп жат?

635. Класстарда ла коридордо полдор јунарга балдар сууны 6 көнөктөн 4 катап ла 5 көнөктөн 3 катап экелгендер. Балдар бастыра канча көнөк суу экелдилер?

$$636. \quad 6 \times 7 + 42 \quad 6 \times 9 - 12 \quad 6 \times 2 + 12 \quad 30 : 5 \times 7$$

$$6 \times 5 - 15 \quad 6 \times 4 + 24 \quad 6 \times 8 - 24 \quad 24 : 4 \times 9$$

$$6 \times 6 - 18 \quad 6 \times 8 + 18 \quad 6 \times 7 + 28 \quad 18 : 3 \times 6$$

637. Алтыларды экиден, үчтен, төрттөн бириктирип, тоологор.

$$6 \times 2 \quad 6 \times 4 \quad 6 \times 3 \quad 6 \times 3 \quad 6 \times 5$$

$$6 \times 4 \quad 6 \times 8 \quad 6 \times 6 \quad 6 \times 9 \quad 6 \times 7$$

638. 6 деп тооны 5 катапка; 9 катапка; 7 катапка; 6 катапка; 4 катапка; 8 катапка көптөдигер.

Бодогонын бу көргүзү аайынча бичип алыгар:

$$6 \times 5 = 30.$$

639. Каменщик бир минутка 6 кирпич салып турар учурлу, ол дезе 4 катап көп салып жат. Каменщик нормазын канча кирпичке ажыра бүдүрөт?

640. Чибини кееркедип јарандыраарга Валяны 6 флажок этсин деп сурагандар, ол дезе 4 катап көп эткен. Валя оны сураганынан канча флажокко көп этти?

641. Бойынын классындагы библиотекага балдар баштапкы күнде 6 бичик экелгендер, экинчи күнде баштапкы күндегизинен 3 катап көп, үчинчизинде дезе 5 катап көп экелгендер. Балдар үч күннинг туркунына бастыра канча бичик экелдилер?

642. 6×6	6×3	$6 \times 9 + 27$	$18 : 3 \times 7$
6×8	6×4	$6 \times 7 + 36$	$24 : 4 \times 9$
6×5	6×2	$6 \times 10 - 45$	$30 : 5 \times 6$

6-дан үлеери.

643. 6-дан үлееринин таблицазын тургузып алыгар (78 страницадагы 571 №-лү көргүзү аайынча).

644. 42-де; 30-та; 54-тө; 48-те канча алты?

645. 36; 24; 60; 12; 48; 18; 30; 42 болзын деп, 6-дан канча катап алар керек?

646. 30; 42; 48 болзын деп, 6-ны кандый тоого катаптаар керек?

647. Узуны 3 дм тилбек чаазынды кажызында ла 6 см-ден болгодый үлүлерге бөлигер. Канча үлү болор?

648. Үлеерин бүдүреле, болгондорын катаптаарыла шинжүлөп көрүгер:

$42 : 6$	$54 : 6$	$24 : 6$	$30 : 6$	$12 : 6$
$30 : 6$	$48 : 6$	$18 : 6$	$60 : 6$	$6 : 6$

649. Неделеде 6 иштеер күн. 48 иштеер күн; 54 иштеер күн канча недеде болор?

650. Альбомдо 30 журукты страницага 6 журуктан ла 20 журукты страницага 4 журуктан жапшырып койгон. Альбомдо журуктарлу бастыра канча страница?

651. $(27 + 27) : 6$	$30 : (63 - 57)$	$4 \times 9 : 6$
$(24 + 24) : 6$	$24 : (22 - 16)$	$3 \times 8 : 6$
$(21 + 21) : 6$	$36 : (34 - 28)$	$2 \times 9 : 6$

652. Сурактар тургузала, бодолголорды бодоп салыгар:

1) Дежурныйлар 30 кижиге аш-курсак тургускылап јат. Кажы ла 6 кижиге бир солонка (туссалгыш) тургузылар учурлу. ... канча ... ?

2) Балдар 24 доскочоктон куштарга кормушкалар эдип салгандар. Кажы ла кормушкага 6 доскочоктон барган.

3) 36 кг печеньени кайырчактарга салып койгондор, кажызына ла 6 кг-нан.

4) 30 октябрёнок звёздочкаларга бөлинип алгандар, звёздочкада 5 кижиден болгон.

653. Уренчиктер такааларга айына 30 кг ла суугуштарга 40 кг аш белетеп салгандар. Бир такаага айына 3 кг, бир суугушка десе 5 кг аш берилер учурлу. Кажылары — такаалар ба айса суугуштар ба — көп болды база канчага көп?

654. Варя 40 страницалу бичикти кычырып отурат, онын аказы десе — 48 страницалузын. Варя күнине 5 страницадан, онын аказы десе 6 страницадан кычырып јат. Олордын кемизи бичигин түрген кычырып салар?

$$\begin{array}{l} 655. \quad (23 + 19) : 6 \quad 6 \times (51 - 42) \quad 42 : 6 \times 3 + 29 \\ \quad (11 + 13) : 6 \quad 6 \times (90 - 83) \quad 54 : 6 \times 3 + 73 \\ \quad (20 + 28) : 6 \quad 6 \times (40 - 32) \quad 32 : 4 \times 3 + 26 \\ \quad (18 + 18) : 6 \quad 6 \times (59 - 53) \quad 30 : 6 \times 7 + 35 \end{array}$$

656. Тоолорды јериле солыштырары аайынча примерлерди бодойло, болгондорын ундыбас эдип үренип алыгар:

$$\begin{array}{llll} 7 \times 6 = 6 \times 7 & 7 \times 3 & 8 \times 3 & 9 \times 3 \\ 8 \times 6 = & 7 \times 6 & 8 \times 6 & 9 \times 6 \\ 9 \times 6 = & & & \end{array}$$

6 түней үлүге үлеери.

657. 6 түней үлүге үлееринин таблицазын тургузып алыгар (71 страницадагы 518 №-лү көргүзү аайынча).

658. 48; 30; 24; 36 деп тоолорды 6 түней үлүге үлезе, канча болор?

659. 24-ти; 18-ти; 36-ны; 54-ти; 30-ты; 42-ни 6 катапка астадыгар.

660. 12-нин; 60-нын; 48-тин; 42-нин; 54-тин алтынчы үлүзин таап алыгар.

661. Узуны 3 *дм* тилбекти 6 түңгей үлүге бөлигер. Кажы ла үлүзинде канча сантиметр болор?

662. Квартирада 6 түңгей электрический лампочка. Жыл туркунына жарыдынганы учун 18 салковой төлөгөндөр. Жаңы лампочкалу улус канчаны төлөди? 2 лампочкалу; 3 лампочкалу улус канчаны төлөди?

663. Жаңы жылдын чибизин кееркедип жарандыраарга балдар 48 хлопущка жазагандар, фонариктерди хлопущкалардан 6 катап ас, балыгаштарды дезе фонариктерден 2 катап ас. Балдар канча балыгаш жазадылар?

664. «Ус колдор» деп кружокто 24 үренчик. Чибини кееркедип жарандыраарга олордын алтынчы үлүзи жылдыстар эткен, кажызы ла 10 жылдыстан. Олор канча жылдыс эттилер?

665. Класста 36 үренчик. Олордын алтынчы үлүзи школдо үренерге жеткелек балдарга ойынчыктар эдип берген, кажы ла үренчик 5 ойынчыктаан эткен. Үренчиктер канча ойынчык эттилер?

666. $18 : 6 \times 8$ $24 : 6 \times 9$ $48 : 6 \times 3$ 6×7
 $36 : 6 \times 7$ $54 : 6 \times 2$ $45 : 5 \times 3$ 7×6
 $30 : 6 \times 9$ $42 : 6 \times 3$ $28 : 4 \times 3$ 6×6

667. Кажызы көп база канчага көп: 36-нын алтынчы үлүзи бе эмезе 25-тин бежинчи үлүзи бе; 24-тин төртинчи үлүзи бе эмезе 48-тин алтынчы үлүзи бе?

668. Кажызы ас база канчага ас: 42-нин алтынчы үлүзи бе эмезе 45-тин бежинчи үлүзи бе? 27-нин үчинчи үлүзи бе эмезе 36-нын төртинчи үлүзи бе? 80-нин жарымы ба эмезе 90-нын үчинчи үлүзи бе?

669. 1) 30 *кг*-ды 6 *кг*-га астадыгар. 30 *кг*-ды 6 катапка астадыгар.

2) 24 *м*-ди 6 *м*-ге астадыгар. 24-*м*-ди 6 катапка астадыгар.

3) 42-ни 6-га астадыгар. 42-ни 6 катапка астадыгар. Баштапкы якылтага эки бодолго тургузып алыгар.

670. Уроктордын кийининде жыгылаарга баргандар: 6 бала чанакту, чаналу балдар чанактуларынан 5 катап көп, конёкту балдар дезе чаналуларынан 3 катап ас болгон. Канча бала конёкту жыгылаарга барды?

671. 40 үренчик конёкту жыгылайтан жер жазайт. Олордон 4 үренчик суу тартып экелет, арткандары дезе кар арчыырга теп-тегнен 6 группага бөлинип алгандар. **Кажы ла группада канча үренчик?**

672. Төмөңги бодолголорды бодойло, олорды түндештирип көрүгөр. Бир түңей тоолор болор тушта олор нениң учун эки башка бодолот?

1) Столовыйда 48 кг соккон тараан болгон, рис дезе 6 кг-га ас. Ристин 6-чы үлүзин кородып салгандар. Канча килограмм рис короттылар?

2) Столовыйда 48 кг соккон тараан болгон, рис дезе 6 кг-га ас. Бастыра крупаның алтынчы үлүзин кородып салгандар. Канча килограмм крупа короттылар?

673. Действиелердин темдектерин тургузып, примерлерди бичип алыгар:

$6 \dots 7 = 42$	$6 \dots 9 = 54$	$48 \dots 6 = 42$
$6 \dots 7 = 13$	$5 \dots 7 = 35$	$48 \dots 6 = 8$
$6 \dots 9 = 15$	$5 \dots 7 = 12$	$30 \dots 6 = 5$

Бодолголор

(бирге көчүрерине).

674. 4 топчы учун 20 акча төлөгөндөр. Бир топчының баазы канча болды? 3 топчының баазы канча болды?

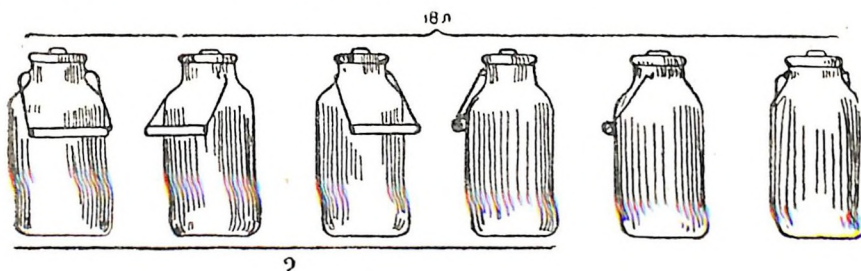
675. 3 м бөстин баазы 12 салковой. 5 м бөстин баазы канча салковой?

Условиени кыскарта бичири:

$$3 \text{ м} - 12 \text{ салк.}$$

$$5 \text{ м} - \quad ?$$

676. 18 л сүтти теп-тегнен 6 бидонго уруп салгандар. 4 бидондо канча литр сүт?

677. 15 кг мөтти 5 түней банкага уруп салгаьдар. 3 банкада канча килограмм мөт?

678. Легковой машинала 6 часка 36 л бензин короткондор. 4 часка канча литр бензин короттылар?

679. Узуны 18 клетка болуп турган тилбекти 6 түней үлүге бөлигер. 4 андый үлүде; 2 үлүде; 5 үлүде канча клетка?

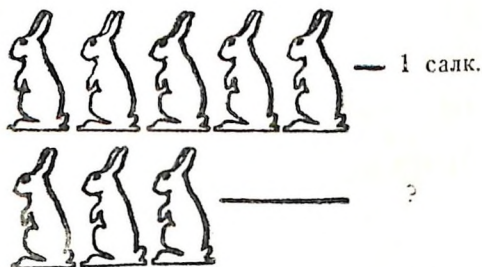
680. 16 м ак бөстөнг кийим көктөөчи 4 түней платье көктөгөн. 3 платьеге канча метр ак бөс кирди?

681. 24 м чекпеннен 8 түней костюм көктөгөндөр. 5 костюмга канча метр чекпен короттылар?

682. 5 койго күнине 15 кг өлөнг бергилеп жат. 8 койго канча килограмм өлөнг бергилеп жат?

683. Кышкыда эки атка күнине 6 кг сула бергилеп жат. 10 атка күнине канча килограмм сула берер керек?

684. Журук аайынча бодолго тургузала, бодоп салыгар.

685. Журук аайынча бодолго туругузала, бодоп салыгар.

686. Ваня 2 коробка карандаштар садып алган, Коля 5 андый коробка. Ваня бойынын карандаштары учун 40 акча төлөгөн. Бойынын карандаштары учун Коля канчаны төлөөр учурлу?

687. Төрт түңей машинала 80 таар картошко тартып экелгендер. 3 машинанын кожын алып түжүрүп ийгендер. Канча таар картошкону алып түжүрдилер?

688. Виноградту 5 кайырчактын бескези 50 кг болгон. 4 кайырчакты садып ийгендер. Канча килограмм виноград садып ийдилер?

689. Төрт платье көктөөргө көкчиге 20 м бөс бергилеген. Үч платьени ол көктөп салган. Ол канча метр бөс коротты?

690. Қарган өбөгөн аш-курсакту 5 түңей баштыгаш апараткан, аш-курсактын текши бескези 15 кг болгон. Ваня қарган өбөгөнгө 2 баштыгашты апарарга болушкан. Ваня канча килограмм апаратты?

691. Берилген условиелер аайынча бодолголор тургузала, бодоп салыгар:

1) 4 карандаш — 8 акча
3 « — ?

2) 5 чамчага — 15 м
3 чамчага — ?

692. 4×6 $32 : 4$ 20×3 $3 \times 8 : 4$
 4×9 $24 : 4$ 40×2 $4 \times 6 : 3$
 4×7 $36 : 4$ 30×3 $2 \times 8 : 4$

693. 5×8 $30 : 5$ 6×4 $48 : 6 \times 2$
 5×6 $45 : 5$ 6×8 $30 : 6 \times 9$
 5×7 $35 : 5$ 6×7 $54 : 6 \times 2$

7 деп тооны катаптаары.

694. 70-ге жетире жетиден тоологор.

Жетиден тоологонынын болгондорын куру клеткаларга улай-телей бичип алыгар:

7			28			49			
---	--	--	----	--	--	----	--	--	--

695. 2 жети; 3 жети; 4 жети; 5 жети; ...; 10 жети кандый тооны бүдүрер?

696. 7-ге каптаарынын таблицазын тургузала, унды-бас эдип үренип алыгар.

697. Неделеде 7 күн. Февральда 4 недеде болгон. Февральда канча күн болды?

698. Юннаттарда јети тижн кролик болгон; 2 кролик 9 баладан, 5 кролик дезе — 7 баладан төрөгөн. Бастыра кроликтер канча бала төрөдилер?

699. Бир колхозто трудкүнге 7 кг картошко, 6 кг маала ажын, 3 кг аш ла 1 салковой акча бергилейт. Колхозчы үй кижн недеде туркунына 9 трудкүн иштеп алган. Бу ижн учун ого канча кире картошко; маала ажын; аш; акча бергилеер?

$$\begin{array}{cccc} 700. & 7 \times 5 + 35 & 7 \times 3 + 21 & 7 \times 6 - 21 & 7 \times 8 \\ & 7 \times 9 - 49 & 7 \times 8 - 28 & 7 \times 4 + 28 & 8 \times 7 \\ & 7 \times 6 + 42 & 7 \times 7 - 42 & 7 \times 2 + 14 & 7 \times 9 \end{array}$$

701. 4 јетини; 8 јетини; 7 јетини; 6 јетини; 9 јетини канайып түрген-түкей ле јенгил бириктире јууп алар?

702. Јетилерди группаларла тоолоп, примерлерди бодоп салыгар:

$$\begin{array}{ccccc} 7 \times 2 & 7 \times 4 & 7 \times 3 & 7 \times 3 & 7 \times 5 \\ 7 \times 4 & 7 \times 8 & 7 \times 6 & 7 \times 9 & 7 \times 7 \end{array}$$

703. 14; 21; 28; 35; 42; 56; 63; 48; 36 болзын деп, (каптаарынын таблицазы аайынча) кандый тоолорды капташтырар керек?

Примерлер:

$$\begin{array}{cc} 14 = 7 \times 2 & 21 = 3 \times 7 \\ 14 = 2 \times 7 & 21 = 7 \times 3 \end{array}$$

704. Печкеге от салаачы кижн конок туркунына 92 кг таш көмүр одулар учурлу болгон. Је ол таш көмүрди чебер кородып, јүк ле 85 кг одурып турган. От салаачы недеде туркунына (7 күнге) канча кире таш көмүр чеберлеп алды?

705. Столяр бир рамканы 55 минутка эдер учурлу, ол дезе оны 48 минутка эдип турат. 10 рамка эдеде, столяр канча минут чеберлеп алар?

706. Ишмекчи бир часка 5 тегелик жазап турган. Жаңы машиналарды иштеткилей берерде, ол бир часка 12 тегелик жазап турар болды. Жети час иштеер күннинг туркунуна ишмекчи канча тегеликке көп жазап турар болды?

$$\begin{array}{lll}
 707. & 7 \times 9 - 35 & (30 - 23) \times 6 & 7 \times (11 - 6) \\
 & 7 \times 7 - 21 & (40 - 33) \times 8 & 7 \times (12 - 8) \\
 & 7 \times 4 + 42 & (50 - 45) \times 9 & 7 \times (16 - 8)
 \end{array}$$

7-ден үлеери.

708. 7-ден үлееринин таблицазын тургузып алыгар (78 страницадагы 571 №-лү көргүзү аайынча).

709. 1) 21-ди 7-ден үлезе; 2) 35-ти 7-ден үлезе, канча болорын тегериктерди бөлигени ажыра көргүзип беригер.

710. 42-де; 63-те; 56-да; 28-те канча жети?

711. 49; 35; 63; 21; 70; 42 болзын деп, 7-ни кандый тоого катаптаар керек?

712. Үлеерин бүдүреле, оны катаптаарыла шинжүлөп көрөр:

$$\begin{array}{lllll}
 63 : 7 & 56 : 7 & 21 : 7 & 14 : 7 & 54 : 6 \\
 28 : 7 & 35 : 7 & 42 : 7 & 49 : 7 & 42 : 6
 \end{array}$$

713. Күнүн сайын 7 таар кулурдаг кородып турар болзо, пекарняга 35 таар ак кулур канча күнге једер?

714. Пионерлер детдомнын балдарына кайырчактарда 16 кг яблоко ло 12 кг груша ийгендер, кажы ла кайырчакта 7 кг-нан болгон. Пионерлер фрукталарлу канча кайырчак ийдилер?

715. Лена карточкаларды альбомго салып койгон. 10 карточканы ол страницага 5-тен, 35 карточканы дезе страницага 7-ден салган. Лена карточкаларла бастыра канча страница толтырды?

$$\begin{array}{llll}
 716. & 56 : 7 & 28 : 7 & 35 : 7 + 56 & 63 : 7 \times 2 \\
 & 63 : 7 & 42 : 7 & 49 : 7 + 35 & 49 : 7 \times 8 \\
 & 14 : 7 & 70 : 7 & 42 : 7 + 36 & 45 : 5 \times 3
 \end{array}$$

717. Жаңы кыралаган жерге аткараарга пионерлер бичиктер жууп алала, оморды пачкаларга буулагандар: 28 бичикти пачкага 7 бичиктен ле 30 бичикти 6 бичиктен.

Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салыгар.

718. 55 л сүтти кувшиндерге ургандар. 2 кувшинге 10 л-ден уруп салгандар, арткан сүтти десе кичинек кувшиндерге, кажызына ла 7 л-ден ургандар. Канча кичинек кувшин керек болды?

$$\begin{array}{l} 719. (68 - 40) : 7 \quad (29 + 34) : 7 \quad (22 + 20) : 7 \\ (70 - 35) : 7 \quad (17 + 39) : 7 \quad (79 - 30) : 7 \end{array}$$

720. Примерлерди бодойло, калганчы столбиктин болгондорун ундыбас эдип үренип алыгар:

$$\begin{array}{l} 7 \times 8 = 8 \times ? = 7 \times 10 = ? \times ? = 8 \times 7 = \\ 7 \times 9 = 9 \times ? = 7 \times 6 = ? \times ? = 9 \times 7 = \end{array}$$

721. Вера ла Соня мячты сеткага таштагылайт. Кажы ла кийдире таштаганы учун 7 очко берилет. Ойын божогон кийининде Верада 35 очко, Соняда 21 очко болуп калган эмитир. Вера Сонядан канчага көп кийдире таштады?

$$\begin{array}{l} 722. 49 : 7 \times 5 \quad 35 : 7 \times 9 \quad 28 : 4 \times 6 \quad 42 : 6 \times 7 \\ 42 : 7 \times 8 \quad 63 : 7 \times 3 \quad 35 : 5 \times 8 \quad 21 : 3 \times 9 \\ 21 : 7 \times 9 \quad 42 : 6 \times 8 \quad 70 : 7 \times 5 \quad 14 : 7 \times 8 \end{array}$$

7 түней үлүге үлеери.

723. 7 түней үлүге үлееринин таблицазын тургузып алыгар (71 страницадагы 518 №-лү көргүзү айынча).

724. 35; 49; 21; 56; 28; 42 болзын деп, 7-ге кандый тоолорды катаптаар керек?

725. Бу тоолорды 7-ге үлегер: 56; 28; 63; 21.

Бу тоолорды 7 катапка астадыгар: 35; 49; 14; 42.

726. Атка бир неделеге 28 кг сула бергилеп јат. Атка 9 күнге канча килограмм сула берер керек?

727. Колхозто 63 агаш тура туткандар, таш тураларды десе 7 катап ас. Колхозто бастыра канча тура тууду?

728. Арифметикала контрольный ишти 42 үренчик бүдүрип койгон. Үренчиктердин јетинчи үлүзи «3» темдек, 7 үренчик «4» темдек алган, арткан үренчиктер дезде «5» алгандар. Канча үренчик «5» темдек алды?

$$729. \begin{array}{l} (23 + 26) : 7 \quad 28 : (52 - 45) \quad (91 - 28) : 7 \\ (17 + 18) : 7 \quad 42 : (91 - 84) \quad (37 - 19) : 9 \\ (28 + 28) : 7 \quad 63 : (15 - 8) \quad (48 - 32) : 8 \end{array}$$

730. 7 марка учун 28 акча төлөгөндөр. 6 ондый марканын баазы канча?

731. Трактор 7 часка 49 л керосин короткон. Ол 9 час иштеер болзо, канча литр керосин кородор?

$$732. \begin{array}{l} 7 \times 6 = 42 \quad \text{Бу пример аайынча мынайда} \\ 6 \times 7 = 42 \quad \text{башталып турган примерлер тур-} \\ 42 : 6 = 7 \quad \text{гузала, бодоп салыгар:} \\ 42 : 7 = 6 \quad 7 \times 5; \quad 7 \times 3; \quad 7 \times 4. \end{array}$$

733. Чернила, мел ле губка учун 90 акча төлөлгөн. Черниланын баазы 63 акча болгон, мелдин дезде 7 катап јенгил. Губканын баазы канча болды?

734. Чаазын, карандаштар ла перолор учун 1 салковой төлөгөндөр. Чаазыннын баазы 70 акча болгон, карандаштардын дезде 7 катап ас. Перолордын баазы канча болды?

735. Бу мынайда башталып турган столбик примерлер (732 №-лү көргүзү аайынча) тургузала, бодоп салыгар:

$$6 \times 5; \quad 6 \times 4; \quad 4 \times 8; \quad 3 \times 9.$$

Тоолорды тўндештирери

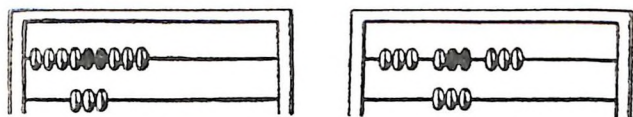
(бир тоо экинчизинен канча катап көп эмезе ас).

736. Ак тилбек каразынаң канча катап узун?

Кара тилбек ак тилбекке 3 катап салынган. Анайда, ак тилбек каразынаң 3 катап узун.

737. Үстүндеги эмикте 9 болчок, алдындагызында 3 болчок салылган. Болчоктор үстүндеги эмикте алдындагы эмиктегизинен канча катап көп?

738. Сол колдо 4 карандаш, оң колдо 12 карандаш. Оң колдо карандаштар сол колдогызынан канча катап көп?

$$12 \text{ кар.} : 4 \text{ кар.} = 3$$

К а р у з ы. 3 катап көп.

739. Сол колдо карандаштар оң колдогызынан канча катап ас? (738 бодолгоны көр).

$$12 \text{ кар.} : 4 \text{ кар.} = 3$$

К а р у з ы. 3 катап ас.

740. Үстүндеги кезинти алдындагызынан канча катап узун?

741. Үстүндеги жолго 12 флажок, алдындагы жолго 3 флажок журагар.

1) Үстүндө жолдогы флажоктор алдындагызынан канча катап көп?

2) Алдында жолдогы флажоктор үстүндегизинен канча катап ас?

Бодогонун бичип алыгар.

742. Сыны 8 см, тууразы 2 см прямоугольник чийүүлөп алыгар. Сыны тууразынан канча катап узун?

743. Канча катап:

Канча катап:

3 м-ден 15 м узун?

16 л-ден 4 л ас?

6 кг-нан 18 кг көп?

18 частан 2 час ас?

20 акчадан 60 акча көп? 36 салковойдон 6 салк. ас?

6-дан 24 көп?

28-тен 7 ас?

7-ден 49 көп?

45-тен 5 ас?

744. Пионерлердин звенозы подшефный школго 9 бичик жууп берзин деп якылта алган, жууп алганы десе 27 бичик. Звено якылтаны канча катапка ажыра бүдүрди?

745. Бир метр торконын баазы 7 салковой, бир метр түк бөстин баазы десе 28 салковой. Түк бөс торкодон канча катап баалу?

Торконын баазы түк бөстийинен канча катап жеңил?

746. Бир болчок темирдин бескези 36 кг, жааны андый ок агаштын десе 4 кг.

Темир агаштан канча катап уур?

Агаш темирден канча катап жеңил?

747. Поезд бир часка 50 километр, жойу кижидесе 5 километр өдөт. Поезд жойу кижиден канча катап түрген барат?

748. Класстын сыны 7 м, коридордын сыны десе 21 м.

Коридор класстан канча катап узун?

Класс коридордон канча катап кыска?

Слердин класстын, коридордын, школдын сынын ла тууразын түндештиригер.

749. Сурактар тургузала, бу бодолголорды бодогор:

1) Бир пионерский отряд 8 кг чочогой терип алган, экинчизи 24 кг. ... канча катап ...?

2) Ручканын узуну 16 см, перонын узуну 4 см. ... канча катап ...?

3) 1 кг помидордын баазы 70 акча, 1 кг картошканын десе 10 акча. ... канча катап ...?

750. Кажы ла эжердин үстүндеги тоозы алдындагызынан канча катап көп болуп турганын билип алыгар. Бодогонун бичип алыгар.

56	36	42	49	45
7	4	6	7	5

751. Кажы ла эжердин үстүндеги тоозы алдындагызынан канча катап ас болуп турганын билип алыгар. Бодогонун бичип алыгар.

7	6	5	4	3
28	48	30	32	27

752. Киреечектин баазы 80 акча, эки масканын дезде 40 акча. Киреечек маскадан канча катап баалу?

753. Эки простынь учун 8 салковой, бир жууркан учун дезде 16 салковой төлөгөндөр. Простыньнын баазы жуурканын баазынан канча катап жеңил?

754. Бидондо 32 л сүт, үч кувшинде дезде 24 л. Бидондо сүт кувшиндегизинен канча катап көп?

755. Кызычак 20 акчадан 2 м лента садып алган. Уулчак 4 акчадан 2 м бөлји садып алган. Уулчактын бөлји учун төлөгөнине көрө, кызычак лента учун канча катап көп төлөди?

756. Кызычак 2 м лента учун 40 акча төлөгөн. Уулчак 2 м бөлји учун 8 акча төлөгөн. 1 м бөлжинин баазы 1 м лентанын баазынан канча катап жеңил?

757. Устүндө 8 флажок. Алдында 2 флажок.

Устүндө флажоктор алдындагызынан канча катап көп?

$$8 \text{ фл.} : 2 \text{ фл.} = 4.$$

Устүндө флажоктор алдындагызынан канчага көп?

$$8 \text{ фл.} - 2 \text{ фл.} = 6 \text{ фл.}$$

758. Туранын сол жанында 12 чиби, оң жанында дезде 4 чиби өзөт. Сол жанында чибилер оң жанындагызынан канча катап көп өзөт?

Сол жанында чибилер оң жанындагызынан канчага көп?

Канча катап көп.	Канчага көп
<p>759. 1) Вася 15 бичик, Коля дезде 5 бичик кычырган. Вася Колядан канча катап көп бичиктер кычырды?</p> <p>15 бич. : 5 бич. = 3 Каруузы. 3 катап көп.</p>	<p>2) Вася 15 бичик, Коля дезде 5 бичик кычырган. Вася Колядан канча бичикке көп кычырды?</p> <p>15 бич. — 5 бич. = 10 бич. Каруузы. 10 бичикке көп.</p>

760. 1) Коларткыштын баазы 90 акча, колплаттын дезе 30 акча. Колплаттын баазы коларткыштыынан канча катап жеңил?

761. 1) 2 аяктын баазы 80 акча, үч стаканның дезе 60 акча. Аяк стаканнан канча катап баалу?

2) Коларткыштын баазы 90 акча, колплаттын дезе 30 акча. Колплаттын баазы коларткыштыынан канчага жеңил?

2) 2 аяктын баазы 80 акча, үч стаканның дезе 60 акча. Аяк стаканнан канчага баалу?

762. Карагайдын бийиги 18 м, яблонянын бийиги 6 м. ... канча катап ...? (Суракты жетире бичийле, бодолгоны бодоп салыгар).

763. Карагайдын бийиги 18 м, яблонянын бийиги 6 м. ... канчага ...? (Суракты жетире бичийле, бодолгоны бодоп салыгар).

764. Берилген бодолголорго башка-башка сурактар тургузала, оларды бодоп салыгар:

1) Иштин урогында Надя 6 жылдыс жазаган, Вера дезе 12 жылдыс жазаган.

2) Субботникте комсомолец темирдин сыныктарынан 60 кг, пионер дезе 20 кг жууп алган.

3) Бочкодо 100 л суу, жаан эмес көнөктө 10 л.

765. Бир кезинти экинчизинен канча сантиметрге кыска?

Бир кезинти экинчизинен канча катап кыска?

766. Канча катап:

Канчага:

7 м-ден 56 м узун?

18 частан 24 час көп?

4 л-ден 32 л көп?

25 акчадан 40 акча көп?

42 кг-нан 6 кг ас?

60 салковойдон 14 салк.

ас?

35 см-ден 5 см кыска? 32 частан 8 час ас?

767. 1) Бир тоо экинчизинен канча катап көп эмезе ас болуп турганын; 2) бир тоо экинчизинен канчага көп эмезе ас болуп турганын билип аларга, нени эдер керек?

768. Школдын буфедине кажызында ла 4 кг-нан 2 кайырчак печенье ле кажызында ла 8 кг-нан 3 кайырчак яблоко тартып экелгендер. Яблоколор печеньедег канча катап көп бескелелди? Яблоколор печеньедег канча килограммга көп бескелелди?

769. Узуну 15 м досконы балдар 5 түңгей үлүге, узуну 18 м досконы дезде 3 түңгей үлүге кескендер.

Болуп калган үлүлөрдиг узунун түңдештиригер:
1) ... канча катап ...? 2) ... канчага ...?

Бодолгого чертөжтор эдип алыгар: бир клетканын сыны 1 м-ди темдектезин.

770. Бир участоктон 100 кг картошко казып алала, оны теп-теңнен 2 таарга уруп салгандар; экинчи участоктон 90 кг картошко казып алала, оны теп-теңнен 3 таарга уруп салгандар. Картошколу таарлардын бескелелдин түңдештиригер.

771. Ээжини кычырала, ундыбас эдип үренип алыгар:

Бир тоо экинчизинен канча катап көп эмезе ас болуп турганын билип аларга, жаан тооны кичинегине үлеп ийер керек.

772. Канча катап көп:

Канчага көп:

6 × 6,	3 × 3	көрө?	7 × 8,	4 × 7	көрө?
5 × 8,	5 × 2	көрө?	6 × 9,	3 × 9	көрө?
7 × 6,	3 × 2	көрө?	5 × 9,	4 × 9	көрө?
3 × 8,	2 × 4	көрө?	3 × 7,	9 × 2	көрө?

773. Канча катап ас:

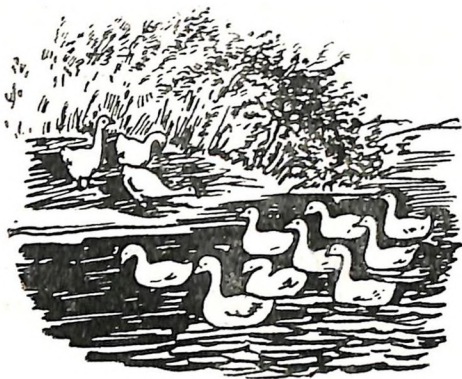
Канчага ас:

2 × 3,	6 × 4	көрө?	7 × 6,	7 × 8	көрө?
3 × 3,	4 × 9	көрө?	5 × 7,	6 × 8	көрө?
2 × 2,	4 × 8	көрө?	7 × 3,	6 × 7	көрө?
1 × 4,	1 × 8	көрө?	4 × 9,	5 × 8	көрө?

774. Жылдын башталарында класста жүк ле 3 уулчак ла 7 кызычак көктөнип билетен. Жылдын баштапкы жарымынын учы жаар 8 уулчак ла 22 кызычак көктөнип билер болды. Көктөнип билер балдардын тоозы канча катапка көптөди? Андый балдардын тосзы канчага көптөди?

775. Оромнын он жанында 36 тура, сол жанында 32 тура болгон. Бир жылдын бажында он жанында 40 тура, сол жанында 44 тура боло берген. Жыл туркунына оромнын кажы жанында туралар көп тудулган, канча катап көп?

776. Кормушкага озо баштап 8 күүле ле 6 кучыйак учуп келген, онын кийининде база 12 күүле ле 4 кучыйак. Күүлелер кучыйактардан канча катап көп учуп келди?

777. Баштапкы звено 35 агаштын төзине кар күрөп салар учурлу болгон, экинчизи — 39. Бир часка баштапкы звено 27 агаштын төзине кар күрөп салган, экинчизи — 29. Агаштардын төзине кар күрөөрге кажы звеного ас агаштар арты, канчага ас?

778. Бу журуктар аайынча үч бодолго тургузала, бодоп салыгар.

779.	7×8	5×9	$42 : 7$	$45 : 5$	3×9
	6×9	3×7	$48 : 6$	$28 : 4$	7×8
	5×7	4×9	$36 : 6$	$49 : 7$	$24 : 3$
	7×9	3×8	$63 : 7$	$56 : 7$	$42 : 6$

8 деп тооны катаптаары.

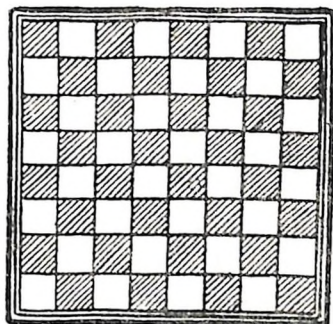
780. 80-ге жетире сегистен сётко салып ла сётко салбай тоологор.

781. 2 сегис; 3 сегис; 4 сегис; 5 сегис; ...; 10 сегис кандый тоолорды бүдүрер?

782. 16; 24; 32; 48; 56; 72 болзын деп, 8-тег канча катап алар керек?

783. 8-ти катаптаарынын таблицазын тургузала, ундыбас эдип үренип алыгар.

$$\begin{array}{lll}
 784. & 8 \times 4 & 8 \times 7 & 8 \times 3 \\
 & 8 \times 6 & 8 \times 5 & 8 \times 9 \\
 & 8 \times 2 & 8 \times 1 & \\
 & 8 \times 8 & 8 \times 10 &
 \end{array}$$

785. Пешке ойнойтон доскодо клеткаларды тоологор: эки рядта; төрт рядта; алты рядта; сегис рядта канча клетка?

786. Пешке ойнойтон доскодо кажызы ла 8 клеткалу 8 ряд. 24 клеткада пешкелер туруп јат. Бош клеткалардын тоозы канча?

787. Пасекада адарунын колодолорын јолдорло тургускандар: алты јолдо 8 колододон ло эки јолдо 7 колододон. Пасекада бастыра канча колодо?

788. Ёй кижии 8 кг картошко чыгымдаган. Мынын кийининде ондо байа чыгымдаганынан 6 катап көп картошко арткан. Чыгымдаарынан озо ёй кижиде канча килограмм картошко болгон?

$$\begin{array}{lll}
 789. & 8 \times 8 + 26 & 8 \times 5 - 24 & 24 + 24 + 24 \\
 & 8 \times 6 + 48 & 8 \times 9 - 36 & 32 + 32 + 32 \\
 & 8 \times 7 + 16 & 8 \times 4 - 16 & 28 + 28 + 28
 \end{array}$$

790. 4 сегисти; 8 сегисти; 6 сегисти; 9 сегисти канайып түрген-түкей ле јенил бириктире јууп алар?

Берилген примерлерди бодоор тушта сегистерди тоолойтон бу эпти тuzаланып туругар:

$$\begin{array}{lllll}
 8 \times 2 & 8 \times 4 & 8 \times 3 & 8 \times 3 & 8 \times 5 \\
 8 \times 4 & 8 \times 8 & 8 \times 6 & 8 \times 9 & 8 \times 7
 \end{array}$$

791. 16; 24; 32; 40; 48; 56; 64 болзын деп, (катаптаарынын таблицазы аайынча) кандый тоолорды катапташтырар керек?

792. Озо баштап сагышта бодойло, онын кийининде бичип алыгар:

8-ти 7 катапка көптөдөр. 8-ти 7-ге көптөдөр.

(Бу якылтааларга эки бодолго тургузып алыгар.)

8-ти 9 катапка көптөдөр. 8-ти 9-ка көптөдөр.

8-ти 6 катапка көптөдөр. 8-ти 6-га көптөдөр.

8-ти 4 катапка көптөдөр. 8-ти 4-кө көптөдөр.

793. Балдардын садына 8 лимон садып алгандар, апельсиндерди лимондордон 4 катап көп, мандариндерди десе апельсиндерден 68-ке көп. Қанча апельсин ле канча мандарин садып алдылар?

794. Школго 7 жаан эмес стол ло 9 стул садып алгандар. Столдын баазы 8 салковой, стулдын десе 3 салковой болгон болзо, садып алган бастыра немелер канчага турды?

795. Столовыйда 5 күнниң туркунына кулурды 8 кг-нан 2 күн десе 9 кг-нан чыгымдагандар. Бу күндердин туркунына канча килограмм кулур чыгымдадылар?

$$\begin{array}{l} 796. \quad 16 + 16 \quad (36 - 28) \times 7 \quad 8 \times 6 + 52 - 25 \\ \quad \quad 24 + 24 \quad (60 - 52) \times 9 \quad 8 \times 8 + 36 - 75 \\ \quad \quad 36 + 36 \quad (32 - 24) \times 5 \quad 8 \times 4 + 40 - 72 \end{array}$$

8-тең үлеери.

797. 8-тең үлеерининг таблицазын тургузып алыгар (78 страницадагы 571 №-лү көргүзү аайынча).

798. 1) 56-га; 32-ге; 64-кө; 40-гө; 48-ке; 72-ге; 16-га 8 канча катап кирет?

2) Берилген тоолордын кажызы ла 8-тең канча катап көп: 72; 48; 24; 56?

3) 8 деп тоо 16-дан; 32-ден; 40-нөн; 72-ден; 64-төн канча катап ас?

$$\begin{array}{l} 799. \quad 56 : 8 \quad 32 : 8 \quad 24 : 8 \quad 40 : 8 \quad 80 : 8 \\ \quad \quad 72 : 8 \quad 64 : 8 \quad 48 : 8 \quad 16 : 8 \quad 8 : 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 800. \quad (38 + 18) : 8 \quad 72 : 8 \times 2 \quad 40 : 8 \times 9 \quad 8 \times 9 \\ \quad \quad (65 - 17) : 8 \quad 64 : 8 \times 7 \quad 36 : 6 \times 8 \quad 9 \times 8 \end{array}$$

801. Дежурныйлар эки столды чай ичерине белетегилейт: бирүзин 16 кижиге, экинчизин 24 кижиге. Кажы

ла 8 кижиге 1 сахарница тургузылар учурлү. Дежурныйлар канча сахарница тургузар учурлу? Бодолгоны эки эпле бодогор.

802. Фабрикада жаңы машиналар тургускылап жат. Кажы ла андый машина 8 ишмекчининг ижин солыйт. 56 ишмекчининг ижин солыырга, канча машина тургузар керек?

803. Күнине 8 страницадаг кычырар болзо, бу бичиктердинг кажызын ла канча күнге кычырып салар аргалу:

«Алёнушканын чөрчөктөри» 24 страница;

«Салтан каан керегинде чөрчөк» . . . 16 страница;

«Орус албатынын чөрчөктөри» 72 страница.

Бастыра бу бичиктерди канча күнге кычырып салар?

• 804. Чын-чике ле тұрген бодоорго үренигер:

$$5 \times 4 \times 4 : 2 : 8 \qquad 3 \times 10 \times 2 : 6 : 5$$

$$8 \times 5 \times 2 : 4 : 5 \qquad 4 \times 5 \times 4 : 8 : 10$$

$$6 \times 5 \times 3 : 9 : 2 \qquad 3 \times 2 \times 5 \times 2 : 10$$

805. Қонөкту жыгылайтан јерди арчыырга бир класс-таг 18 үренчик, экинчизинен 14 лө үчинчизинен 24 үренчик келгендер. Иштеерге бастыра үренчиктер бригадаларга бөлинип алгандар, кажызында ла 8 кижиден болгон. Қанча бригада болуп калды?

806. Столовый калбактын баазы 60 акча, 3 чайный калбактыйы дезе 90 акча болгон. Столовый калбак чайный калбактаг канча катап баалу?

807. $(90-18) : 8 \qquad 64 : 8 : 4 : 2 \qquad (28+28) : 8$

$(68-20) : 8 \qquad 48 : 8 : 2 : 3 \qquad (16+16) : 8$

$(74-50) : 8 \qquad 24 : 4 : 3 : 2 \qquad (32+32) : 8$

808. Жаңыс ла карууларын бичип, примерлерди сагышта бодоп салыгар. Онын кийининде каруузында эн жаан тоо ло эн кичинек тоо тургадый эки примерди табала, оларды бичип алыгар:

$$8 \times 9 - 8 \qquad 56 : 8 + 49 \qquad 40 : 8 + 27$$

$$8 \times 7 - 7 \qquad 72 : 8 + 36 \qquad 7 \times 7 - 7$$

$$8 \times 8 - 7 \qquad 48 : 8 + 48 \qquad 6 \times 6 + 9$$

• 809. Кол час учун 40 салковой, 3 будильник учун де-зе 15 салковой төлөгөндөр. Будильниктин баазы кол частыйынан канча катап жеңил? Кол час будильниктен канча салоквойго баалу?

810. Берилген примерде кожорын катаптаарыла со-лып, каруузын ундыбас эдип үренип алыгар:

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 =$$

8 түней үлүге үлеери.

811. 8-ке катаптаарынын таблицадын тургузала, оны тузаланып, 8 түней үлүге үлееринин таблицадын тургу-зып алыгар.

812. 64-ти; 32-ни; 72-ни; 16-ны; 80-ди; 56-ны 8 түней үлүге үлегер. 56-ны; 24-ти; 80-ди; 48-ти; 40-ди; 72-ни 8 катапка астадыгар.

72-нин; 32-нин; 24-тин; 16-нын; 48-тин сегизинчи үлүзин таап алыгар.

813. $8 \times 7 =$ Бу көргүзү аайынча мынайда баш-
 $7 \times 8 =$ талып турган эки столбик пример-
 $56 : 8 =$ лер тургузып алала, бодоп салыгар:
 $56 : 7 =$ $8 \times 6 =$ $8 \times 4 =$

814. Балдардын жүруктарын көргүзөтөн выставкага үчинчи класстар 64 жүрук табыштырган, баштапкы клас-стар үчинчи класстардан 8 катап ас, экинчи класстар де-зе баштапкы класстардан 3 катап көп табыштырган. Бастыра класстар канча жүрук табыштырды?

815. Коноктын алтынчы үлүзи туркунына Ваня школ-до үренет; коноктын сегизинчи үлүзи туркунына урокто-рын үренип, бичиктер кычырып ла музыкага үренип ту-рат. Ваня конок туркунына бастыра канча час үренип турат?

816. 813 №-лү көргүзү аайынча төрт столбик пример-лер тургузып алала, бодоп салыгар:

$$8 \times 5 \quad 8 \times 9 \quad 7 \times 8 \quad 7 \times 6$$

817. Агаш кезечилер, электрический кирееле иштеп, 8 минутка 32 агаш жыккандар. Олор 10 минутка канча агаш жыгар?

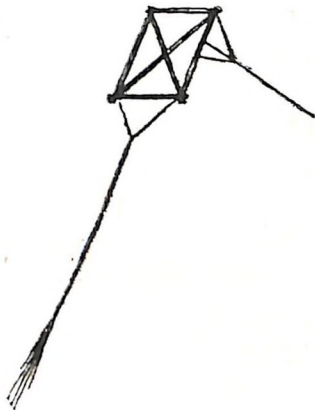
818. Колхозто иштеп алган 8 трудкүни учун Ваняга 56 кг маала ажын, 40 кг картошко ло 24 кг аш бергендер. Бу колхозто бир трудкүнге маала ажын; картошканы; ашты канча кире бергилеп турды?

819. Примерлерди бодойло, карууларын катаптаарыла шинжүлөп көрүгөр:

$$64 : 8 \quad 56 : 8 \quad 48 : 8 \quad 35 : 7 \quad 49 : 7$$

$$32 : 8 \quad 40 : 8 \quad 24 : 8 \quad 56 : 7 \quad 42 : 7$$

820. Балдар кейле учатан змей эдерге үренип тургандар. Баштапкы змейди омор 90 минут эткендер, экинчизин баштапкызынан 30 минутка түрген, үчинчизин десе экинчизинен эки катап түрген эткендер. Балдар үчинчи змейди баштапкызынан канча катап түрген эттилер?

821. Автобуслар 45 кижиле, 4 легковой машиналар десе 20 кижиле браадыры. Улус бир легковой машинада автобустагызынан канча катап ас?

$$822. \quad \begin{array}{cccc} 24 : 3 \times 7 & 21 : 3 \times 8 & 8 \times 3 + 0 & 72 : 8 \\ 16 : 2 \times 9 & 14 : 2 \times 9 & 4 \times 9 - 0 & 63 : 7 \\ 32 : 4 \times 8 & 40 : 5 \times 7 & 6 \times 6 + 0 & 56 : 8 \end{array}$$

Бодолголор

(бирге көчүрерине берилген бодолголорго кайра).

823. 3 перочисткага (перо арчыыр неме) 12 тегерик бөс кирген. 8 тегериктен канча ондый перочистка эдер аргалу?

$$12 \text{ тег.} : 3 = 4 \text{ тег.}$$

$$1 \text{ перочистка} \quad 1 \text{ перочистка}$$

$$8 \text{ тег.} : 4 \text{ тег.} = 2$$

824. 8 эжер каналар учун 24 салковой төлөгөндөр. 36 салковойго канча эжер каналар садып алар аргалу?

825. 18 м ак бөстөн 6 простынь көктөөр аргалу. 27 м ак бөстөн канча андый простынь чыгар?

826. 16 лист чаазыннан балдар 4 записной бичигеш эткендер. 28 лист чаазыннан канча андый бичигеш эдер аргалу?

827. 5 түңей кайырчакка 30 кг печенье салар аргалу. 42 кг печенье ни саларга, канча андый кайырчак керек болор?

828. Ус ишмекчи 4 часка 28 детальды белетеп жазайт. Ол 56 андый детальды канча часка белетеп жазаар аргалу?

829. Уч тарелканын баазы 60 акча болзо, 80 акчага канча тарелка садып алар аргалу?

830. Пекарняда 3 күнге 24 таар ак кулур короткондор. Кулур кородоры азыйдагыдый ок болор болзо, 80 таар кулур пекарняга канча күнге жедер?

831. Атка бир неделеге 35 кг сула бергилеп турган болзо, 45 кг сула ого канча күнге жедер?

832. Трактор 4 часка 28 л керосин короткон. 70 л керосин ого канча часка жедер?

833. «Волга» машинала 3 часка 24 л бензин короткондор. Ол ок түргениле барар болзо, 40 л бензин бу машинага канча часка жедер?

834.	56 салк. : 7	45 салк. : 5 салк.	4 см × 9 : 6
	72 акча : 8	36 акча : 4 акча	3 м × 8 : 6
	48 кг : 8	40 мин. : 8 мин.	4 л × 6 : 8
	63 дм : 7	42 дм : 7 дм	8 дм × 2 : 4

9 деп тооны катаптаары.

835. 90-го жетире тогустан тоологор.

836. 9-таң тоологонынын болгондорын бичийле, ундыбас эдип үренип алыгар.

837. 9-ты катаптаарынын таблицазынан тоолор алып, куру клеткаларды толтырып салыгар.

9			36				72		
---	--	--	----	--	--	--	----	--	--

838. 9-ты катаптаарынын таблицазын тургузып алыгар.

839. Электрический кирееле тоормошты досколор эдип 9 минутка жарып салар аргалу. 5 тоормошты; 7 тоормошты; 9 тоормошты; 6 тоормошты канча минутка жарар аргалу?

840. Бир килограмм каймак аларга 9 л сүт керек. 6 кг; 9 кг; 7 кг каймак аларга канча литр сүт керек?

841. Ишмекчилерге кажызы ла 4 квартиралу 9 тура, 9 квартиралу 4 тура туткандар. Ол тураларда бастыра канча квартира болды?

842. Беш автомобильдин кажызына ла 4 кижиден, төрт автомобильдин кажызына ла 5 кижиден отурып алган браадыры. Бастыра автомобильдерге канча кижиде отурып алган браадыры?

$$\begin{array}{cccccc} 843. & 9 \times 6 - 18 & 9 \times 5 + 45 & 9 \times 4 + 36 & 9 \times 3 + 27 & \\ & 9 \times 9 - 27 & 9 \times 7 - 54 & 9 \times 8 - 36 & 9 \times 2 + 18 & \\ & 9 \times 8 - 36 & 9 \times 6 - 54 & 9 \times 9 - 40 & 9 \times 4 + 45 & \end{array}$$

844. 4 тогусты; 8 тогусты; 6 тогусты; 9 тогусты; 7 тогусты канайып түрген-түкей ле јенгил бириктире јууп алар?

845. Тогустарды тен группаларла тоолоп, примерлерди бодоп салыгар:

$$\begin{array}{ccccc} 9 \times 2 & 9 \times 4 & 9 \times 3 & 9 \times 3 & 9 \times 5 \\ 9 \times 4 & 9 \times 8 & 9 \times 6 & 9 \times 9 & 9 \times 7 \end{array}$$

846. 28; 27; 36; 45; 54; 63; 72 болзын деп, (катаптаарынын таблицазы аайынча) кандый тоолорды катапташтырар керек?

847. Озо баштап сагышта бодойло, онын кийининде бичип алыгар:

9-ты 8 катапка көптөдигер. 9-ты 8-ке көптөдигер.

9-ты 7 катапка көптөдигер. 9-ты 7-ге көптөдигер.

9-ты 9 катапка көптөдигер. 9-ты 9-ка көптөдигер.

Қалганчы јолдогы јакылтага эки бодолго тургузып алыгар.

848. Залда 9 ряд стулдар, кажы ла рядта 9 стулданг. Залга эки класстынг үренчиктерин баштап экелгендер. кажы ла класста 40 үренчиктенг болгон. Олорго стулдар жеткей не? Артык стулдар болуп калза, канча болгой не?

849. Садып алаачы кижиде беш салковойдын 9 чаа-зыны бар. Метри 9 салковойдон 4 м бөс садып аларга, ого бу акказы жеткей не? Артып калза, канча артар?

850. Кызычакта 30 акча. Ол 8 акчадан үч яблоко ло 2 акчадан 3 конфет садып аларга туру. Аларга турган немелерге онын акказы жеткей не?

851. $3 \times 3 \times 5$	$63 : 7 \times 6$	$18 + 18$	$45 + 27$
$3 \times 3 \times 9$	$72 : 8 \times 7$	$27 + 27$	$27 + 18$
$4 \times 2 \times 9$	$36 : 4 \times 8$	$36 + 36$	$54 + 27$
$9 \times 4 : 6$	$54 : 6 \times 9$	$45 + 45$	$36 + 54$

9-тан үлеери.

852. 9-тан үлеерининг таблицадын тургузып алыгар (78 страницадагы 571 №-лү көргүзү аайынча).

853. 72-ге; 54-кө; 81-ге 9 канча катап кирет?

854. 63; 45; 18; 36; 27 болзын деп, 9-тан канча катап алар керек? 18-те; 63-те; 81-де; 54-тө канча тогус?

855. 9 л сүттен 1 кг каймак болуп јат. 72 л сүттен; 36 л-ден; 54 л-ден; 63 л-ден канча килограмм каймак болор?

856. Примерлерди бодойло, карууларын катаптаары ла шинжүлеп көрүгер:

$54 : 9$	$36 : 9$	$45 : 9$	$81 : 9$	$18 : 9$
$72 : 9$	$63 : 9$	$27 : 9$	$90 : 9$	$63 : 9$

857. Кажы ла энир сайын 9 страницадан кычырза, 45 страницалу бичикти канча энирге кычырып салар аргалу?

858. Бир тергиште 38 кг помидор, экинчизинде 13 кг-га ас. Бастыра помидорлорды кажызына ла 9 кг-нан киргедий кайырчактарга салып койор керек. Канча кайырчак керек болор?

859. «Пионерская правда» газетти үчинчи класстын 16 үренчиги ле төртинчи класстын 20 үренчиги алдыртып јат. «Мурзилка» деп журналды үчинчи класстын 3 үренчиги ле төртинчи класстын 6 үренчиги алдыртып јат. Эки класстын экүлезинде үренчиктер газетти журналдан канча катап көп алдыртып турулар?

860. Бу примерлер чын бодолгон бо, јок по, шинжүлөп көрүгөр:

$$\begin{array}{l} 72 : 9 \times 7 = 56 \quad 8 \times (48 : 8) = 64 \quad (29 + 25) : 9 = 6 \\ 54 : 9 \times 9 = 54 \quad 9 \times (72 : 8) = 81 \quad (43 + 29) : 9 = 8 \end{array}$$

861. Сурактар тургузала, бодолголорды бодоп салыгар:

1) «Победа» машинанын водители, бир часка 9 л-ден кородып, 45 л бензин короткон. ... канча ...?

2) Цехте бөс соготон 90 станок. Қажы ла 9 станокло бир ткачиха иштеп јат. ... канча ...?

3) «Волга» машинала 5 час јорукка 40 л бензин короткондор. ... канча ...?

862. Агаш кезеечилер 45 агаш јыккандар; ол агаштар тоозында 9 кайын, арткандары дезе карагайлар болгон. Карагайларды кайындардан канча катап көп јыктылар?

863. Тийиннин уйазында 28 чочогой болгон, бу тоодон 7 чочогой чибининг, арткандары карагайдын. Тийинде карагайдын чочогойлоры чибидийиненг канча катап көп болды?

864. Ұредүчи үренчиктерге 36 тетрадь үлеп берген, бу тоодон 27 тетрадь клеткалу, арткандары түс јолду. Түс јолду тетрадьтар клеткалуларынан канча катап ас берилди?

865. Берилген тоолордын кажызын ла 9-тан үлегер: 45; 63; 81; 72; 36.

$$\begin{array}{l} 866. \quad (72 - 27) : 9 \quad 54 : 9 \times 8 \quad 81 : 9 \times 6 \quad 9 \times 8 \\ \quad (63 - 36) : 9 \quad 63 : 9 \times 5 \quad 45 : 9 \times 8 \quad 9 \times 6 \\ \quad (81 - 18) : 9 \quad 27 : 9 \times 7 \quad 90 : 9 \times 8 \quad 9 \times 4 \end{array}$$

9 түнөй үлүгө үлеери.

867. 9-ка катаптаарынын таблицазын, онын кийининде десе 9 түнөй үлүгө үлееринин таблицазын тургузып алыгар (71 страницадагы 518 №-лү көргүзү аайынча).

36-ны; 63-ти; 45-ти; 81-ди 9-ка үлезе, канча болор?

54-ти; 27-ни; 72-ни; 90-ды 9 катапка аstatса, канча болор?

63; 18; 72; 45; 81 болзын деп, кандый тооны 9 катапка көптөдөр керек?

868. 9 кара карандаш учун 27 акча төлөгөндөр. Өндү карандаш каразынан 1 акчага баалу болзо, өндү 6 карандаш учун канчаны төлөөр керек?

869. 9 лист ак чаазын учун 18 акча төлөгөндөр. Өндү чаазын агынан 2 акчага баалу болзо, 8 лист өндү чаазын учун канчаны төлөөр керек?

870. 5 часка уулчак 15 км базып өткөн. Жаан кижичас туркунына 2 км-ге көп өдүп турган болзо, бу өйгө ол канча километр базып өдөр?

$$\begin{array}{llll} 871. & 54 : 9 \times 4 + 38 & 72 : 9 \times 7 - 28 & 9 \times 6 + 27 \\ & 81 : 9 \times 6 + 46 & 63 : 9 \times 5 - 20 & 9 \times 8 - 72 \\ & 45 : 9 \times 5 + 42 & 36 : 9 \times 6 - 10 & 9 \times 4 - 36 \end{array}$$

872. Кажызы көп, канчага көп:

$$\begin{array}{ll} 45 : 9 \text{ эмезе } 42 : 6? & 8 \times 8 \text{ эмезе } 9 \times 7? \\ 36 : 9 \text{ эмезе } 30 : 6? & 7 \times 7 \text{ эмезе } 6 \times 8? \\ 72 : 9 \text{ эмезе } 63 : 7? & 9 \times 9 \text{ эмезе } 7 \times 8? \end{array}$$

873. Эбирү примерлерди бодоп салыгар:

$$\begin{array}{llll} 63 : 7 & 9 \times 8 & 6 \times 7 & 42 : 6 \\ 48 : 8 & 8 \times 6 & 7 \times 9 & 72 : 9 \end{array}$$

Жартаганы. Эбирү примерлерди мынайда бодогор: баштапкы примерди бодогор; онын кийининде баштапкы примердин каруузындагы тоодон башталып турган примерди бодогор. Онон до ары онойып ок эдип туругар. Калганчызында бодолгон примердин каруузы баштапкы примердин баштапкы тоозына түнөй болор учурлу.

874. Эбирү примерлерди бодоп салыгар:

$$63 : 9 + 28$$

$$42 : 7 \times 9$$

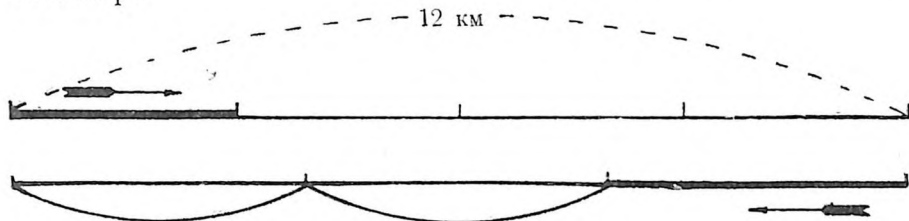
$$35 : 7 \times 9$$

$$45 : 9 + 37$$

$$36 : 9 + 59$$

$$54 : 9 \times 6$$

875. Пионерлер жорукта 4 часка 12 километр базып өткөндөр. Жанар тушта олор бир часка 1 километрге көп өдүп тургандар. Жанар жолды олор канча часка базып өттилер?

876. Чаначылар 40 километр жерди 4 часка өткөндөр. Жанар тушта олор бир часка 2 километрге ас өдүп тургандар. Жанар жолды олор канча часка өттилер?

877. Эбирү примерлерди бодоп салыгар:

$$9 \times 4 : 6 + 22$$

$$28 : 4 \times 8 - 20$$

$$63 : 7 \times 6 + 18$$

$$8 \times 3 : 4 + 57$$

$$72 : 9 \times 6 - 39$$

$$36 : 9 \times 6 - 16$$

Түней үлүлөргө үлеери ле учуры аайынча үлеери.

Түней үлүлөргө үлеери	Учуры аайынча үлеери
<p>878. 1) 20 карандашты тептеннег 4 коробкага салып койгондор. Кажы ла коробкага канча карандаш салып койдылар?</p> $20 \text{ кар.} : 4 = 5 \text{ кар.}$	<p>2) 20 карандашты коробкаларга салып койгондор, кажызына ла 4 карандаштан. Канча коробка керек болды?</p> $20 \text{ кар.} : 4 \text{ кар.} = 5 \text{ (кор.)}$
<p>879. 1) Узуну 12 м армакчыны 3 түней үлүге кезип койгондор. Кажы ла үлүде канча метр болды?</p> $12 \text{ м.} : 3 = 4 \text{ м}$	<p>2) Узуну 12 м армакчыны үлүлөргө кезип койгондор, кажы ла үлүзінде 3 м-ден. Канча үлү болды?</p> $12 \text{ м.} : 3 \text{ м} = 4 \text{ (үлү)}$
<p>880. 1) 32-ни 4 түней үлүге үлегер. Канча болор?</p> $32 : 4 = 8$	<p>2) 32-ни 4-төң үлегер. Канча болор?</p> $32 : 4 = 8$

878, 879 №-лү бодолгэлорды бодоор тушта ла 880-чи примерлерди бодоор тушта бичигенин тўнғештиригер.

Учуры аайынча ўлеерине берилген бодолголорды бодоор тушта бичигени тўнгей ўлўлерге ўлеерине берилген бодолголорды бодоор тушта бичигениненг незиле башкаланат?

Ўлеерининг эки бўдўмине берилген примерлерди бодоор тушта бичигенинде башказы бар ба? Кандый тўп шўўлте айдарга жараар?

881. Ўлеерининг бўдўмин ылгабай ла, берилген примерлерди кычырыгар ла бодогор. Примерлерди мынайда кычырыгар: 30-ты 6-га ўлеер. 72-ни 8-ке ўлеер. Онон до ары онойып ок.

30 : 6	35 : 7	64 : 8	24 : 3	48 : 6
72 : 8	63 : 9	56 : 7	49 : 7	63 : 7
49 : 7	36 : 9	25 : 5	54 : 9	27 : 9

882. 24 л сўтти теп-тегненг 6 кувшинге ургандар. 4 кувшин сўтти кородып салгандар. Канча литр сўтти короттылар?

883. 6 тўнгей кувшинге 24 л сўт кирет. 36 л сўтке канча андый кувшин керек?

884. Метрле класстын сынын ла тууразын кемжигер; артканын дециметрле кемжигер.

885. Тўс чийўнинг эки кезинтизин чийўлеп алыгар: бирўзининг узуну 1 дм, экинчизи 2 см-ге кыска.

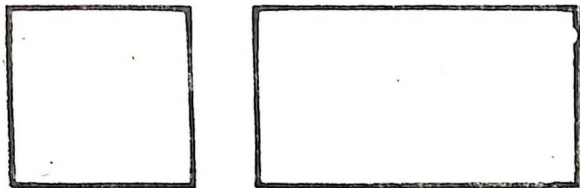
886. Линейканын болужыла кезинтини кемжигер:

887. 1) Бу кезинтилердинг узунун озо баштап кўслў билип алыгар, онын кийининде дезе кемжип шинжўлеп кўрўгер:

2) Берилген квадраттын келтейи канча кире?

3) Берилген прямоугольниктин сыны ла тууразы канча кире?

888. Көслө кемјип, а) 1 дециметрге, б) 1 сантиметрге, в) 5 сантиметрге, г) 3 сантиметрге түңей болгодый кезинтилер чийүлөп алыгар. Кемјип шинжүлөп көрүгөр.

889. Кызычак тура журап койгон. Бу журукта кандый фигуралар бар?

Журукта прямоугольниктер, квадраттар, үчтолук, тегерик болор эдип, тура журап алыгар.

890. Ваняга сыны тууразынанг 4 см-ге узун болгодый прямоугольник журазын деп јакылта берилген. Ваня мындыј чертөж эдип алган:

Јакылтаны Ваня чынчике бүдүрди бе, јок по?

891. Бистин кемјибис көслө артык кемјиир деп, Надя ла Женя блаашкан. «Мааланын толугынанг карагайга јетире 30 м» — деп, Надя айткан. «Јок, мааланын толугынанг карагайга јетире 20 м» — деп, Женя айткан. Бу ыраагын рулеткала кемјигилеп көрөрдө, 26 м болуп калган. Кемизи көслө артык кемјиди? Надя канчага јастырды; Женя канчага?

892. Балдар јердеги ыраак-јуугын көслө кемјигендер. «Школдон сарайга јетире 20 м» — деп, Лена айткан. «Школдон сарайга јетире 15 м» — деп, Юра айткан. Кемјигилеп көрөрдө, школдон сарайга јетире 18 м болгон эмтир. Лена канчага јастырды? Юра канчага јастырды?

Ўренгин каттап көрөри.

893. 2-ге, 3-ке, 4-кө каттаптаарынын ла үлееринин таблицаларын слер билеригер бе, јок по, бойыгарды шинжүлеп көрүгер.

$2 \times 2 = 4$	$3 \times 3 = 9$	$4 \times 4 = 16$
$3 \times 2 = 6$	$4 \times 3 = 12$	$5 \times 4 = 20$
$4 \times 2 = 8$	$5 \times 3 = 15$	$6 \times 4 = 24$
$5 \times 2 = 10$	$6 \times 3 = 18$	$7 \times 4 = 28$
$6 \times 2 = 12$	$7 \times 3 = 21$	$8 \times 4 = 32$
$7 \times 2 = 14$	$8 \times 3 = 24$	$9 \times 4 = 36$
$8 \times 2 = 16$	$9 \times 3 = 27$	$10 \times 4 = 40$
$9 \times 2 = 18$	$10 \times 3 = 30$	
$10 \times 2 = 20$		

Таблицаларды мынайда жычырыгар:
эки каттап төрт — 8,
үч каттап тогус — 27,
төрт каттап сегис — 32
база оног до ары онойып ок.

894. Бастыра бу тоолор кандый жаңыс тоого үлелип јат:

12; 18; 24; 27; 21; 15; 30.

895. 3-ке үлелип турган тоолорды айтпай, 30-ка јетире бастыра тоолорды кем булгалбай ла түрген адап берер?

4-кө үлелип турган тоолорды айтпай, 40-гө јетире бастыра тоолорды кем булгалбай ла түрген адап берер?

896. Примерлерди бодойло, олордын кажызынын ла алдына каруузы андый ок болгодый бойыгардын примеригерди бичип салыгар:

9×4	8×4	7×4	6×4	5×4
9×3	8×3	7×3	6×3	5×3

Бодоорынын көргүзүзи: $9 \times 4 = 36$
 $4 \times 9 = 36$

897. Балдар куштарга кормушка јазап салгандар. Баштапкы күнде кормушкага 8 кучыйак ла 6 көктөш учулап келген. Экинчи күнде кучыйактар үч каттап көп, көктөштөр дезе 7-ге көп учуп келгендер. Экинчи күнде бастыра канча кушкаш учуп келди?

898. Карлагаш 9 јаш јүрер аргалу, саңыскан карлагаштан үч каттап узак, каргаа дезе саңысканнан 13 јашка узак јүрер. Каргаа канча јаш јүрер аргалу?

899. Балдар картонноң ойынчык куштар сомдоп кескендер: 8 суугуш, такааларды суугуштардан 2 катап көп, кастарды дезе такаалардан 4 катап ас. Балдар бастыра канча куш сомдоп кестилер?

900. 5-ке ле 6-га катаптаарының ла үлееринин таблицаларын слер билеригер бе, жок по, бойыгарды шингүлөп көрүгөр:

$5 \times 5 = 25$		Таблицаларды мынайда кычырыгар:
$6 \times 5 = 30$	$6 \times 6 = 36$	беш катап алты — 30,
$7 \times 5 = 35$	$7 \times 6 = 42$	алты катап жети — 42
$8 \times 5 = 40$	$8 \times 6 = 48$	база оноң до ары онойып ок.
$9 \times 5 = 45$	$9 \times 6 = 54$	
$10 \times 5 = 50$	$10 \times 6 = 60$	

901. 1) Катаптаарының таблицазынан каруулары мындый болгодый бастыра примерлерди сагышка алынып бичип алыгар: 21; 36; 24; 48.

(Бастыразы 11 пример болор үчурлу.)

2) 42; 36; 54; 24; 48; 35; 45 болзын деп, (катаптаарының таблицазы аайынча) кандый тоолорды катапташтырар керек?

3) Берилген тоолордон 6-га ла 4-кө үлелип турган тоолорды чыгара бичип алыгар:

12; 18; 24; 36; 40.

902. 6-га үлелип турган тоолорды айтпай, 60-га жети-ре кем түрген тоолоп берер аргалу?

903. Жаңыс ла карууларын бичип, бу примерлерди 5 минутка кем бодоп салар:

$4 \times 6 : 3$	$9 \times 4 : 6$	$48 : 6 \times 7$	$72 : 8 \times 9$
$6 \times 6 : 4$	$2 \times 9 : 6$	$54 : 9 \times 8$	$45 : 9 \times 7$
$3 \times 8 : 6$	$3 \times 4 : 6$	$49 : 7 \times 9$	$42 : 7 \times 9$

904. Айу 50 жаш жүрер аргалу, түлкү айудан 5 катап ас, бөрү десе түлкүден 5 жашка узак. Бөрү канча жаш жүрер аргалу?

905. «Ат канча жаш жүрер аргалу?» — деп, Федя Витядаг сураган. Витя каруузын мынайда жандырган: «100 деп тооны алала, оны 20-ге астат, артканын десе эки катапка астат. Ол тушта сенин сурагыга каруу болор». Ат канча жаш жүрер аргалу?

906. Магазинде 54 кг яблоколу 6 кайырчак болгон. 4 кайырчак яблоконы садып ийгендер. Канча килограмм яблоко садып ийдилер?

907. Маляр 4 часка 12 рамды будып салган. Ого база 18 рамды будыыр керек. Ол бу ишти канча часка бүдүрип салар аргалу?

908. 7-ге, 8-ке, 9-ка катаптаарынын ла үлееринин таблицаларын база 911—923 №-лү бодолгодорды алдынан бойыгар бодоп билеригер бе, жок по, бойыгарды шинжүлөп көрүгер.

$7 \times 7 = 49$				Таблицаларды мынайда
$8 \times 7 = 56$	$8 \times 8 = 64$			кычырыгар:
$9 \times 7 = 63$	$9 \times 8 = 72$	$9 \times 9 = 81$		јети катап јети — 49,
$10 \times 7 = 70$	$10 \times 8 = 80$	$10 \times 9 = 90$		јети катап сегис — 56
				база оног до ары онойып
				ок.

909. 1) Катаптаарынын таблицазынан каруулары 63; 81; 49; 56; 72; 64 болгодый примерлерди сагышка алынып бичип алыгар.

2) Бастыра бу тоолор кандый јангыс тоого үлелип јат: 28; 42; 56; 35; 63; 49?

910. Улееринин таблицазынан: а) 8-ке үлелип турган; б) 9-ка үлелип турган тоолорды сагышка алынып бичип алыгар.

911. Ишти колло бүдүрер тушта эки пружинка 80 акчага туратан, машинала эдер тушта десе үч андый ок пружинка 15 акчага туруп јат. Машинала эдер тушта бир пружинканын баазы канча катапка астай берди?

912. Беш абрага теп-тегнен 30 таар кулур салган-дар, эки грузовикке десе 60 таар. Қажы ла грузовикке, қажы ла абрага салганына көрө, канча катап көп таарлар салдылар?

913. Садта 48 агаш. Бу агаштардын алтынчы үлүзи вишнялар ла сливалар болуп јат. Сливалар ла вишнялар түңгей тоолу болзо, садта канча слива ла канча вишня?

914. 3 үренчик 39 кг эски чаазын јууп алган. Бирүзи 9 кг јууп алган, экинчизи 2 катап көп. Үчинчи уулчак канча килограмм чаазын јууп алды?

915. Бир пионерский звено кыш туркунына 13 кг күл јууп алган, экинчизи баштапкызынан 4 кг-га көп, үчинчизи дезе экинчизинен 5 кг-га көп. Пионерлердин 3 звенозы кыш туркунына канча килограмм күл јууп алды?

Бойыгардын ижигер керегинде бодолго тургузып алыгар.

916. Бир үренчик үренге карагайдын 45 чочогойын јууп алган, экинчизи баштапкызынан 13 чочогойго ас, үчинчизи дезе экинчизинен 10 чочогойго ас. Уч үренчик бастыра канча чочогой јууп алды?

917. Грузовой машина күнине 60 л бензин короткон, легковой машина дезе үч катап ас. Легковой машина грузовойынан канча литрге ас коротты?

918. Юннаттар карагайдын ла тыттын үренин үрендеп салгандар. Бир жылдын бажында карагай 12 см-ге өскөн, тыт дезе үч катап бийик. Тыт карагайдан канча сантиметрге бийик боло берди?

919. Уй кижии кышка бир сорттын 35 кг яблокозын ла экинчи сорттын 45 кг яблокозын үрелтпей артызарга шүүнип алган. Онызына болуп ол оморды кайырчактарга салып койгон, кажы ла кайырчакка 20 кг-нан. Қанча кайырчак керек болды?

920. Маалада 12 үренчик иштеген. Олорго төртинчи класстын үренчиктери база келгилеерде, маалада баштап тарыйын болгонынан үч катап көп үренчиктер боло берген. Маалага төртинчи класстын канча үренчиги келди?

921. Таарда картошко јаткан. Таардан 23 кг алгылап аларда, ондо алганынан 4 кг-га көп артып калган. Таарда баштап тарыйын канча килограмм картошко болды?

922. Сурактар тургузала, берилген бодолголорды бодоп салыгар:

1) Үч тергиште 46 кг яблоко: бирүзинде 12 кг, экинчизинде 16 кг.

2) Тетрадьтын баазы... акча, карандаштыы тетрадьтан ... акчага јенил, бичик дезе карандаштан 5 акчага баалу. (Тоолор талдап алып, эки башка сурак тургузала, бодолголорды бодоп салыгар.)

3) Бир уулчак јай туркунына 36 трүдкүн иштеп алган, экинчизи 49. (Бу условиеге эки башка сурак тургузыгар.)

4) Бир кызычак 6 кг күл јууп алган, экинчизи 18 кг. (Бу условиеге кем беш башка сурак тургузып, башка-башка бодолголор эдип алар?)

923. Берилген примерлерди кычырала, бодоп салыгар; кажы ла столбиктин баштапкы примерине бодолго тургузып алыгар:

80 акча : 4	24 акча : 4 акча
18 акча : 6	90 кг : 30 кг
35 салк. : 7	81 м : 9 м
63 см : 9	42 см : 7 см
56 м : 8	54 л : 6 л

924. Бичибей тоолойтон таблица аайынча кожоры ла айрыыры јанынан таскадулар өткүригер (46 стр.).

Таблицадан ажып катаптаары.

Јаңыс темдектү тоого катаптаары.

925. Берилген тоолордын кажызын ла ондорго ло бирлерге ооктогор: 54; 92; 76; 88; 90; 22; 65; 48.

926. Тура тудар иште энг артык каменщик бир минутка 24 кирпич салып турган. 4 минутка ол канча кирпич салды?

927. $24 \times 4 = ?$	22 салк. $\times 3$	25×4	13×7
$20 \times 4 = 80$	12 акча $\times 4$	18×5	25×3
$4 \times 4 = 16$	32 кг $\times 3$	16×5	47×2
$80 + 16 = 96$	43 см $\times 2$	35×2	26×3

928. Ангчы 3 күнге улай 22 тийингенг экелип турган, төртүнчи күнде дезе 25 тийинг экелген. Ангчы төрт күнге канча тийинг экелди?

929. Пионерлер 25 кг сынык темир жуузын деп якылта алгандар, жууп алганы дезе 3 катап көп болды. Пионерлер якылтаны канча килограммга ажыра бүдүрди?

Слердин пионерлердин ижи керегинде өрөгизине түней бодолго тургузып алыгар.

930. Автобус 90 км-ди 3 часка өткөн; бу өйдөнг 2 час ол бир часка 32 км-ден өдүп турган. Ол үчинчи часка канча километр өтти?

931. 22×4	27×3	15×5	12×8	15×6
11×7	19×4	14×7	44×2	13×7
13×6	25×2	11×9	14×6	12×5

932. Яй туркунына бир өркө орто тооло 12 кг аш жип салат. Вася 5 өркө өлтүрген, Коля — 6, Андрей — 8. Бу уулчактардын кажызы ла канча килограмм аш корулап алды?

933. Куштардын бир кормушказына балдар 16 каду короткондор. Эки кормушкага; үч кормушкага; алты кормушкага канча каду керек?

934. 45-ти 2 катапка көптөдигер; 45-ти 2-ге көптөдигер.

18-ти 4 катапка көптөдигер; 18-ти 4-кө көптөдигер.

16-ны 6 катапка көптөдигер; 16-ны 6-га көптөдигер.

935. Клубка 24 салковойдон 2 радиоприёмник садып алала, төлөөрдө 50 салковой бергендер. Канча салковой жандыртып алар учурлу?

936. Библиотекага 32 салковойдон бичик салар 2 шкаф ла 18 салковойдон эки жаан шкаф садып алгандар. Садып алган бастыра немелер канчага турды?

$$937. \begin{array}{cccccc} 23 \times 4 & 33 \times 3 & 17 \times 3 & 32 \times 3 & 8 \times 3 \times 3 \\ 48 \times 2 & 18 \times 4 & 25 \times 4 & 15 \times 4 & 3 \times 9 \times 3 \end{array}$$

938. Детдомго 16 кг-нанг 4 кайырчак яблоко ло 36 кг груша тартып экеелгендер. Бастыра бу фрукталарды тептененг эки неделениг туркунына короткондор. Бир недеlege канча килограмм кородып турдылар?

$$939. \begin{array}{cccc} 24 \times 3 & 12 \times 7 & 19 \times 5 & 3 \times 3 \times 3 \\ 17 \times 5 & 36 \times 2 & 46 \times 2 & 4 \times 4 \times 4 \\ 11 \times 9 & 29 \times 3 & 21 \times 4 & 5 \times 5 \times 4 \end{array}$$

940. 1 кг сарју аларга, 25 л сүт керек. 2 кг сарју; 3 кг; 4 кг аларга, канча литр сүт керек?

941. Мастерскойдо 23 м-ден 2 түрбек ле 17 м бир түрбек бөс бар болгон. Кажы ла көжөөгө 7 м-ден керек болзо, 9 көжөө көктөөргө, бу бөс жеткей не?

942. 1) 24, 33, 28, 26 деп тоолорды 3-ке катаптагар.
2) 18, 25, 22, 19 деп тоолорды 4-кө катаптагар.

943. Эбирү примерлерди бодоп салыгар.

$$\begin{array}{ccc} 45 \times 2 - 75 & 11 \times 9 - 54 & 84 - 20 - 28 \\ 36 \times 2 + 26 & 15 \times 3 + 39 & 98 - 60 - 27 \end{array}$$

944. Юннатгарда бала баскан такаалар болгон. Эки такаа 14 сыпушкадан, экүзи 16 сыпушкадан ла бирүзи 19 сыпушка базып алган. Такаалар бастыра канча сыпушка базып алды?

$$945. \begin{array}{ccc} 24 \times 3 + 27 & 18 \times 5 - 0 & 18 \times 4 : 9 \times 5 \\ 13 \times 7 - 26 & 38 \times 2 - 76 & 27 \times 2 : 6 \times 7 \\ 15 \times 6 - 45 & 19 \times 4 - 30 & 54 : 9 \times 6 : 4 \end{array}$$

Туйук ондорго катаптаары.

946. Володяда эки акчаныг 30 монетазы жуулып калган. Володяда канча акча?

$$\begin{array}{ll} 2 \text{ акча} \times 30 = ? & 2 \text{ акча} \times 3 = 6 \text{ акча} \\ 30 = 3 \times 10 & 6 \text{ акча} \times 10 = 60 \text{ акча} \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 947. \quad 3 \times 30 = ? \\
 \hline
 3 \times 3 = 9 \\
 9 \times 10 = 90
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 4 \times 20 \\
 2 \times 50 \\
 2 \times 40 \\
 5 \times 20
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 2 \times 30 \\
 2 \times 20 \\
 3 \times 20 \\
 2 \times 40
 \end{array}$$

948. Класста 30 үренчик. Олордын кажызы ла 3 кайыгаштан отургузып салган. Бастыра канча кайыгаш отургузылды?

949. Класста 40 үренчик. Олордын кажызы ла класстын библиотекасына 2 бичиктен экелген. Үренчиктер бастыра канча бичик экелдилер?

950. 20 үренчик карагайдын чочогойларын 2 кг-наг ла 20 үренчик 3 кг-наг терип алган. Бастыра үренчиктер канча килограмм чочогой терип алдылар?

Бойыгардын јонго тузалу ижигер керегинде бодолго тургузып алыгар.

951. Деремнеде электричество өткүргилеп јат. 20 турада 3 лампочкадан, 10 турада десе 4 лампочкадан болотон болзо, канча лампочка керек болор?

952. Чын-чике ле түрген тоолоорго үренигер:

$$\begin{array}{r}
 2 \times 30 \quad 2 \times 20 \quad 4 \times 20 + 19 \quad 3 \times 20 : 2 : 10 \\
 3 \times 30 \quad 2 \times 40 \quad 2 \times 50 - 65 \quad 2 \times 40 : 4 : 10 \\
 4 \times 20 \quad 3 \times 20 \quad 5 \times 20 - 25 \quad 4 \times 20 : 8 : 10
 \end{array}$$

Эки темдектү тоого катаптаары.

953. Берилген тоолордын кажызында ла ондор канча, бирлер канча: 58; 75; 18; 24; 34; 22; 33; 11?

954. Бир конверттин баазы 3 акча. 24 конверттин баазы канча?

$$\begin{array}{r}
 955. \quad 2 \times 24 = ? \quad 3 \times 32 \quad 5 \times 18 \quad 6 \times 16 \\
 \hline
 2 \times 20 = 40 \quad 5 \times 18 \quad 4 \times 23 \quad 2 \times 25 \\
 2 \times 4 = 8 \quad 3 \times 29 \quad 8 \times 12 \quad 3 \times 33 \\
 40 + 8 = 48 \quad 2 \times 35 \quad 3 \times 25 \quad 3 \times 22
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 956. \quad 3 \times 25 = 75 \quad 2 \times 48 \quad 6 \times 16 \quad 5 \times 14 \\
 25 \times 3 = 75 \quad 48 \times 2 \quad 16 \times 6 \quad 14 \times 5
 \end{array}$$

957. Бир койго кўнине 3 кг өлөн керек. Кўнине 15 койго; 18; 25; 30; 33 койго канча килограмм өлөн керек?

958. Кассада оок монеталар жуулып калган: 5 акча, 5 акча, 5 акча, 10 акча, 15 акча, 15 акча, 5 акча, 15 акча, 10 акча, 15 акча. Бу монеталар канча акча болор?

Озо баштап кожорынын болужыла, онын кийининде катаптаарынын ла кожорынын болужыла тоологор.

959. Альбомдо 18 страница. 12 страницага 4 открыткадан, арткан страницаларга дезе 6 переводный журуктан жапшырылган. Альбомдо канча открытка, канча переводный журук?

960. 12 кызычак скатертке бүлдүр эдип јат. Кажы ла кызычак јажыл бөстөн 5 јалбырак, сарызынан 3 јалбырак кезип алган. Кызычактар бастыра канча јалбырак кезип алдылар?

$$\begin{array}{cccc}
 961. & 2 \times 18 & 3 \times 16 & 24 \times 2 + 52 & 80 : 40 \times 35 \\
 & 3 \times 27 & 2 \times 24 & 14 \times 7 - 60 & 90 : 30 \times 25 \\
 & 4 \times 23 & 5 \times 17 & 22 \times 4 - 28 & 40 : 20 \times 45
 \end{array}$$

Бодолголор.

962. Энезинде 80 акча болгон. Ол 30 акчадан эки аяк садып алган, арткан акчага дезе бир блюдце. Блюдценинг баазы канча болды?

963. Энезинде 1 салковой болгон. Ол 30 акчадан 2 аяк ла 2 блюдце садып алган. Бир блюдценинг баазы канча болды?

964. 34 м торкодон 8 платье ле бир блузка көктөгөндөр. Кажы ла платьеге 4 м торко кирген. Бир блузкага канча метр кирди?

965. 40 м торкодон 8 платье ле 4 блузка көктөгөн-

дөр. Бир платьеге 4 м торко кирген. Бир блузкага канча метр кирди?

$$\begin{array}{l} 966. \quad (23 \times 3 - 20) : 7 \quad 3 \times 18 : 6 \quad 4 \times 20 - 25 \\ \quad (17 \times 4 + 4) : 8 \quad 4 \times 16 : 8 \quad 3 \times 30 - 36 \\ \quad (13 \times 7 - 10) : 9 \quad 6 \times 12 : 9 \quad 5 \times 20 - 45 \end{array}$$

967. Кызычакта 20 акча болгон. Ол 4 акчага марка садып алган, арткан акчага десе — 2 акчадан бир канча марка. Эки акчанын канча маркасын садып алды?

968. Уулчакта 32 акча болгон. Ол акчага уулчак 4 акчадан 5 марка ла 2 акчадан бир канча марка садып алган. Эки акчадан канча марка садып алды?

969. 26 м бөстөнгө 5 простынь ла жастыктын бир канча кыбын көктөгөндөр. Простыньга 4 м, жастыктын кыбына 2 м керек. Жастыктын канча кыбын көктөдилер?

970. Жастыктын 3 кыбын ла бир канча простыньды көктөөргө 26 м бөс короткондор. Простыньга 4 м, жастыктын кыбына 2 м кородып тургандар. Канча простынь көктөдилер?

971. Бичибей түргөн толоп турарга таскадыныгар:

$$\begin{array}{lll} 12 \times 2 \times 2 \times 2 & 80 : 2 : 2 : 5 & 3 \times 13 \times 2 \\ 8 \times 2 \times 2 \times 2 & 90 : 3 : 5 : 3 & 2 \times 40 : 8 \\ 7 \times 3 \times 2 \times 2 & 60 : 2 : 6 : 5 & 5 \times 12 : 6 \end{array}$$

972. Кызычак (садучыга баштанып): «Ой былар, меге 3 тетрадь ла 4 перо беригер» — деген.

Садучы: «Кассага 10 акча төлөгөр» — деди.

Айылына жанып келеле, кызычак тетрадьтын кадарында мынайда бичилгенин кычырды: «Баазы 2 акча». А перонын баазы канча?

973. Уулчак (садучыга баштанып): «Менде 55 акча. Мен 3 акчадан өңдү 5 карандаш ла 4 акчадан бир канча переводный журук садып аларга жадым» — деген.

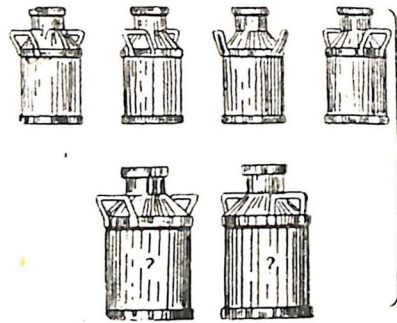
Садучы: «Кассага акчаны төлөгөр» — деди.

Кассага 55 акчанын төлөйлө, уулчак садучыдан чаазынга орогон немелерди алып алган. Айылында, чаазынды жайа тудала, уулчак анда 5 карандаш ла ... переводный журуктар жатканын көрүп ийди. Уулчак канча переводный журук жатканын көрди?

974. Берилген журуктар аайынча бодолголор тургузала, бодоп салыгар.

кажызы ла 2 акчадан

кажызында ла 8 л-ден

кажызында ла ... л-ден

975. Тетрадьтарыгарга тоолордын мындый рядын бичип алыгар:

1 7 9 12 15 16 18 21 24 25

Кажы ла тоонын алдына бу тоодон төрт катап жаан болгодый тоо бичип салыгар.

Таблицадаг ажып үлеери.

Јагыс темдектү тоого үлеери.

976. Эки килограмм јиилектин баазы 48 акча. 1 кг јиилектин баазы канча?

977.	$48 : 2 = ?$	$24 : 2$	$63 : 3$	$99 : 3$	$36 : 3$
	$40 : 2 = 20$	$84 : 2$	$77 : 7$	$88 : 4$	$39 : 3$
	$8 : 2 = 4$	$42 : 2$	$84 : 4$	$66 : 3$	$48 : 4$
	$20 + 4 = 24$	$28 : 2$	$96 : 3$	$66 : 6$	$55 : 5$

978. 88 доскодон 12 стол ло бир канча шкаф эткендер. Столго 4 доско, шкафка дезе 8 доско барып турган. Канча шкаф этилер?

979. Коробкаларда 90 карандаш јаткан: 8 кичинек коробкада 3 карандаштан, бир канча јаан коробкада дезе 6 карандаштан. Јаан коробкалар канча болды?

980. Тура тудар иште 48 ишмекчи болгон. Олордын төрттинчи үлүзи — столярлар, 24 плотник, арткандары — кровельщиктер.¹ Тура тудар иште канча кровельщик?

$$\begin{array}{lll}
 981. & 26 : 2 + 19 & 13 \times 6 - 13 & 25 \times 4 : 2 \\
 & 88 : 4 - 22 & 25 \times 4 - 36 & 11 \times 9 : 3 \\
 & 44 : 2 + 38 & 24 \times 3 + 28 & 12 \times 8 : 3
 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll}
 982. & 50 : 2 = ? & 30 : 2 & 90 : 5 & 100 : 5 \\
 \hline & 40 : 2 = 20 & 50 : 2 & 60 : 5 & 100 : 4 \\
 & 10 : 2 = 5 & 90 : 2 & 60 : 4 & 90 : 6 \\
 & 20 + 5 = 25 & 70 : 2 & 70 : 5 & 80 : 5
 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll}
 983. & 80 \text{ салк.} : 5 & 90 \text{ акча} : 6 & 100 \text{ кг} : 4 & 50 \text{ м} : 2 \\
 & 90 \text{ салк.} : 5 & 90 \text{ акча} : 2 & 100 \text{ см} : 5 & 30 \text{ м} : 2
 \end{array}$$

984. 60 страницалу жаңыс бичикти Петя 3 күнге, Боря десе 4 күнге кычырып салган. Олордын кемизи күнине көп кычырып турган, канча страницага көп?

985. Бичикте 80 страница. Валя бу бичикти 4 күнге, Лида десе 5 күнге кычырып салган. Олордын кемизи күнине көп кычырып турган, канча страницага көп?

986. Наташа кажызынын ла узуну 1 м болгон кызыл ла чаңкыр лентадан бичиктерге закладкалар эдип јат. Кызыл лентаны ол 4, чаңкырын десе 5 түңгей үлүге кескен. Закладкалардын узуну канча кире болуп калды?

987. Петяда кажызынын ла узуну 96 см-ден эки доско болгон. Бир досконы ол 3, экинчизин 4 түңгей бөлүккө кескен. Баштапкы досконун бөлүги экинчи досконун бөлүгинен канчага узун?

$$\begin{array}{lll}
 988. & (95 - 25) : 5 & (98 - 38) : 4 \times 6 & 90 : 6 \times 3 \\
 & (82 - 22) : 5 & (94 - 44) : 2 \times 3 & 90 : 5 \times 4 \\
 & (26 + 64) : 6 & (15 + 65) : 5 \times 6 & 70 : 5 \times 7
 \end{array}$$

$$\begin{array}{lllll}
 989. & 48 : 3 = ? & 96 : 8 & 72 : 4 & 75 : 3 & 42 : 3 \\
 \hline & 30 : 3 = 10 & 96 : 6 & 72 : 3 & 75 : 5 & 36 : 2 \\
 & 18 : 3 = 6 & 96 : 4 & 56 : 4 & 84 : 6 & 51 : 3 \\
 & 10 + 6 = 16 & 72 : 6 & 56 : 2 & 84 : 3 & 54 : 3
 \end{array}$$

¹ Кровельщик — туранын үстин јабар ишмекчи.

990. Эки колплаттын баазы 36 акча. 3; 4; 5 андый колплаттын баазы канча?

991. 7 кувшинде 42 л сүт, 4 бидондо десе 96 л. Бидондо сүт кувшиндегизинен канча катап көп?

992. Бир ишмекчи 4 часка 92 деталь белетеп жазаган, экинчиси десе 3 часка — 87 деталь. Кажы ишмекчи 1 часка көп детальдар белетеп жазаган, канчага көп?

$$\begin{array}{cccc} 993. & 56 \text{ кг} : 4 & 78 \text{ м} : 6 & 85 \text{ см} : 5 & 72 \text{ л} : 3 \text{ л} \\ & 78 \text{ кг} : 2 & 75 \text{ м} : 5 & 78 \text{ см} : 3 & 68 \text{ л} : 4 \text{ л} \end{array}$$

$$\begin{array}{cccc} 994. & 45 : 3 & 84 : 6 & 87 : 3 & 58 : 2 \times 3 \\ & 65 : 5 & 81 : 3 & 38 : 2 & 76 : 4 \times 5 \\ & 72 : 6 & 68 : 2 & 96 : 2 & 91 : 7 \times 5 \end{array}$$

995. 42-нинг; 51-динг; 57-нинг; 78-тинг; 84-тинг үчинчи үлүзүн таап алар.

52-нинг; 56-нынг; 68-тинг; 76-нынг; 92-нинг төртүнчи үлүзүн таап алар.

996. Районный Советке выборлор болор тушта бир турадан 45 кижиге үн берген. Олордын тоозынан баштапкы часта бастыра үн беречилердин үчинчи үлүзи үн берген, экинчи часта 8 кижиге көп. 2 частын туркунына канча кижиге үн берди?

997. 2 жаан альбомго ло 3 кичинегине 94 лист чаазын кирген. Кажы ла жаан альбомго 26 лист кирген. Кичинек альбомго канча лист кирди?

$$\begin{array}{ccc} 998. & 52 : 4 + 57 & 76 : 4 - 15 & 96 : 4 : 2 \times 7 \\ & 72 : 4 + 36 & 96 : 4 - 18 & 84 : 4 : 3 \times 9 \end{array}$$

999. Стройкада 48 ишмекчи иштеген. Бу ишмекчилердин жарымы каменщиктер болгон, штукатурлар каменщиктерден 2 катап ас болгондор. Стройкада бастыра канча каменщик ле штукатур болгон?

1000. Примерлер чын бодолгон бб, жок по, шинжүлөп көрүгөр:

$$\begin{array}{lll} 85 : 5 \times 4 = 68 & 56 : 4 \times 7 = 98 & 75 : 3 \times 4 = 100 \\ 72 : 4 \times 5 = 90 & 45 : 3 \times 6 = 80 & 96 : 2 : 3 = 16 \\ 65 : 5 \times 7 = 91 & 72 : 3 \times 4 = 96 & 48 : 3 \times 6 = 96 \end{array}$$

Эки темдектү тоого үлеери.

1001. Кажы ла таарга 50 кг-нан урар болзо, 100 кг картошконого канча таар керек болор?

1002. 25 л сүттен 1 кг сарју болуп турган болзо, 75 л сүттен канча килограмм сарју болор?

1003. Үлеерин бүдүреле, карууларын катаптаарыла шинжүлөп көрүгөр:

$$\begin{array}{cccccc} 45 : 15 & 32 : 16 & 72 : 24 & 42 : 14 & 84 : 28 \\ 15 \times 3 & 16 \times 2 & 24 \times 3 & 14 \times 3 & 28 \times 3 \end{array}$$

1004. 10 акчага 4 «Пионерская правда» ла бир канча «Известия» газет садып алгандар. «Пионерская правданын» баазы 1 акча, «Известиянын» 2 акча. «Известия» газеттен канчаны садып алдылар?

1005. 72 кг-га 24 кг канча катап кирип турганын билерге керек болотон бодолго тургузып алыгар.

1006. Үлеерин бүдүреле, карууларын катаптаарыла шинжүлөп көрүгөр:

$$\begin{array}{cccccc} 36 \text{ м} : 18 \text{ м} & 56 \text{ акча} : 28 \text{ акча} & 34 \text{ кг} : 17 \text{ кг} & 45 : 45 \\ 50 \text{ л} : 25 \text{ л} & 72 \text{ салк.} : 36 \text{ салк.} & 70 \text{ дм} : 35 \text{ дм} & 30 : 30 \\ 48 \text{ см} : 16 \text{ см} & 75 \text{ акча} : 25 \text{ акча} & 78 \text{ см} : 26 \text{ см} & 84 : 84 \end{array}$$

Кезик примерлерге (бойыгар талдап) бодолголор тургузып алыгар.

1007. Эки переплётчик бичиктер кадарлап көктөөр жакылта алган, кажызы ла 96 бичиктен кадарлап көктөөр учурлу болгон. Олордын бирүзи күнине 12 бичик, экинчизи 16 бичик кадарлап көктөгөн. Кажы переплётчик ижин озо бүдүрер, канча күнге озо?

1008. Мынайда бодолотон бодолго тургузып алыгар:

$$\begin{array}{l} 1) 92 \text{ акча} - 20 \text{ акча} = 72 \text{ акча.} \\ 2) 72 \text{ акча} : 18 \text{ акча} = 4 \end{array}$$

К а р у з ы. 4 бичик.

1009. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрүгөр:

$$\begin{array}{cccccc} 30 : 15 & 96 : 32 & 72 : 18 & 60 : 12 & 68 : 17 \\ 51 : 17 & 60 : 15 & 78 : 26 & 96 : 48 & 48 : 12 \end{array}$$

1010. Примерлердин карууларын катаптаарыла шинг-жүлөп көрүгөр:

$$\begin{array}{lll} 34 : 17 = 2 & 57 : 19 = 3 & 52 : 13 = 4 \\ 92 : 46 = 2 & 81 : 27 = 3 & 96 : 24 = 4 \end{array}$$

1011. Агызып апарарга суунын жанына үч жаан груз-звигле база бир канча кичинек грузовикле 90 тоормош тартып экелгендер. Кажы ла жаан грузовикте 22 тоор-моштон, кажы ла кичинек грузовикте 12 тоормоштон болгон. Кичинек грузовиктер канча болды?

$$\begin{array}{llll} \mathbf{1012.} & 84 : 28 & 60 : 12 & 48 : 12 & 27 \times 2 : 18 \\ & 92 : 23 & 75 : 15 & 68 : 17 & 35 \times 2 : 14 \\ & 80 : 16 & 64 : 16 & 65 : 13 & 18 \times 5 : 45 \end{array}$$

1013. 1) Жылдын башталарында радиоло берилген эртен турагы зарядканы 12 бала, жылдын учында 36 бала эдип турган. Жылдын учында зарядканы канча катап көп балдар эдип турдылар?

Слердин класста өткүрилип турган эртен турагы зарядка керегинде бодолго тургузып алыгар.

1014. Школдын мастерскойында балдар отургуштарга 66 бут эткендер. 3 час олор бир часка 14 буттанг эткендер, арткан өйдө дезде — бир часка 12 буттанг. Олор отургуштардын арткан буттарын канча часка эттилер?

$$\begin{array}{llll} \mathbf{1015.} & 66 : 11 & 96 : 12 & 65 : 13 & (24 + 46) : 14 \\ & 88 : 11 & 72 : 12 & 91 : 13 & (32 + 58) : 15 \\ & 99 : 11 & 84 : 12 & 98 : 14 & (95 - 20) : 15 \end{array}$$

1016. Эки темдектү тооны эки темдектү тоого үлее-рине 4 примерди мынайда тургузып алыгар: баштапкы примерде каруузында 2, экинчи примерде 3, үчинчизинде 4, төрттинчизинде 5 болзын.

1017. Школдын буфедине яблоколу 3 кайырчак, грушалу 4 кайырчак тартып экелгендер, бастыразы 88 кг. Яблоколу кажы ла кайырчактын бескези 12 кг болгон. Грушалу кайырчактын бескези канча килограмм болды?

1018. Озо баштап каруузында 2, онын кийининде 3, 4 лө оног до ары андый ок улай-телей тоолор болгодый примерлерди бодойло, бичип алыгар:

$$\begin{array}{llll} 90 \text{ м} : 45 \text{ м} & 85 : 17 & 80 : 16 & 44 : (41 - 30) \\ 45 \text{ см} : 15 \text{ см} & 96 : 16 & 90 : 18 & 95 : (59 - 40) \\ 68 \text{ кг} : 17 \text{ кг} & 93 : 31 & 92 : 23 & 72 : (35 - 17) \end{array}$$

1019. Класста 42 үренчик. Олордын кажызы ла 8-чи Мартка бойынын энезине уткуул письмо бичиген. Бастыра письмолордын жарымын балдар журуктарла, үчинчи үлүзин жапшырган журуктарла, арткандарын дезе билдүрлерле кееркедип салгандар. Қанча письмо билдүрлерле кееркедилген?

8-чи Мартка бойыгардын бичиген уткуул письмолорыгар керегинде бодолго тургузып алыгар.

1020. 42 письмоны аткарага балдар конверттер эткендер: кыскылтым өнгүлерин 24, чанкырларын 2 катап ас, арткандарын дезе ак өнгү. Қанча ак конверт эдилди?

1021. Берилген примерлерди бодойло, эки столбикке бичип алыгар: баштапкы столбикке жаңыс темдектү тоого үлегенин, экинчи столбикке эки темдектү тоого үлегенин.

$72 : 3$	$70 : 2$	$60 : 15$	$69 : 3$	$90 : 18$
$90 : 5$	$75 : 25$	$68 : 4$	$80 : 4$	$66 : 6$
$60 : 4$	$54 : 18$	$90 : 15$	$32 : 2$	$28 : 14$

1022. Балдардын 3 эжер носокторы ла 2 эжер чулуктары учун 1 салковой төлөгөндөр. Эжер носоктын баазы 12 акча болгон. Эжер чулуктын баазы канча болды?

1023.

$20 \times 3 : 5$	$44 \times 2 : 4$	$(48 + 24) : 6$
$18 \times 5 : 6$	$12 \times 4 : 3$	$(79 + 17) : 4$
$10 \times 7 : 5$	$9 \times 7 : 3$	$(92 - 20) : 24$
$15 \times 6 : 5$	$8 \times 9 : 6$	$(92 - 8) : 14$

1024. 44; 55; 66 кандый тоолорго үлелип жат?

60 деп тоо жаңыс темдектү кандый тоолорго үлелет?
48 деп тоо эки темдектү кандый тоолорго үлелет?

1025. Қолхоз малдын кажаганын 56 күннинг туркунына эдер учурлу болгон, же оны 28 күнге бүдүрип салган. Малдын кажаганы канча катапка түрген тудулган?

1026. Бир класс выставкага 36 журук табыштырган, экинчизи — 2 катап ас. Бастыра журуктардын үчинчи үлүзи сүреен жақшы деп темдектелген. Выставкада сүреен жақшы журуктар канча болды?

$$1027. \begin{array}{lll} 90 : 18 \times 14 & 84 : 28 \times 25 & 12 \times 6 : 3 \times 2 \\ 75 : 15 \times 12 & 54 : 18 \times 33 & 16 \times 4 : 2 \times 3 \end{array}$$

1028. Бир класс выставкага 28 тетрадь табыштырган, экинчиси 7 тетрадька көп. Бастыра тетрадьтардын үчинчи үлүзи сүреен жакшы деп темдектелген. Канча тетрадь сүреен жакшы деп темдектелди?

$$1029. \begin{array}{lll} 18 \times (70 : 14) & 85 : 17 \times 9 & 72 : 3 : 2 \\ 26 \times (72 : 24) & 56 : 14 \times 8 & 96 : 2 : 4 \\ 17 \times 4 + 32 & 15 \times 5 - 35 & 45 : 5 - 9 \\ 14 \times 3 + 45 & 32 \times 3 - 56 & 63 : 9 - 7 \\ 12 \times 4 + 39 & 29 \times 3 - 85 & 64 : 8 - 0 \end{array}$$

1030. Улейле, үлегенин катаптаарыла шинжүлөп көрүгөр:

$$\begin{array}{llll} 66 : 22 = 3 & 88 \text{ м} : 22 \text{ м} & 66 : 33 & 88 : 44 \\ 22 \times 3 = 66 & 44 \text{ кг} : 11 \text{ кг} & 88 : 11 & 77 : 11 \\ & 44 \text{ см} : 22 \text{ см} & 99 : 33 & 55 : 55 \end{array}$$

1031. 66 л сүттен 3 кг саржу болуп калган. 88 л сүттен канча кире саржу болор?

1032. Бир школ 22 кг эм өлөндөр жууп алган, экинчиси 33 кг. Баштапкы школго өлөндөрдү аткарага 2 таар керек болды. Экинчи школго канча андый таар керек болор?

1033. Жаңыс ла карууларын бичип, бу примерлерди 5 минутка кем сагышта бодоп салар:

$$\begin{array}{lllll} 48 : 24 & 70 : 35 & 75 : 25 & 100 : 25 & 96 : 16 \\ 36 : 12 & 90 : 45 & 50 : 25 & 60 : 15 & 66 : 22 \\ 96 : 48 & 72 : 24 & 45 : 15 & 32 : 16 & 72 : 18 \end{array}$$

1034. 16 акчадан 5 кг огурчын ла 40 акчага 1 кг помидор садып алгандар. Огурчынлар учун, помидор учун төлөгөнине көрө, канча катап көп төлөдилер?

1035. Уч атка ла сегис уйга 90 кг өлөң бергендер. Кажы ла атка 6 кг өлөң бергилеп турган. Кажы ла уйга канча килограмм өлөң келижет?

$$1036. \begin{array}{llll} 8 \times 8 : 32 & 14 \times 7 : 49 & 15 \times 6 : 18 & 8 \times 9 : 18 \\ 7 \times 9 : 21 & 12 \times 5 : 15 & 22 \times 4 : 44 & 9 \times 9 : 27 \\ 6 \times 7 : 42 & 18 \times 4 : 72 & 11 \times 6 : 22 & 4 \times 8 : 16 \end{array}$$

Бодолголорды эки эпле бодооры.

1037. Уренчиктер мындый бодолгоны бодоп салгандар: «Ич кийим көктөөргө энези метри 9 салковойдон 6 м бөс садып алган. Онын кийининде ол андый ок баала база 2 м садып алган. Бастыра бөстинг баазы канча болды?»

Бу бодолгоны Оля ла Митя эки башка бодогондор.

Оля мынайда бодогон: Митя мынайда бодогон:

- 1) $9 \text{ салк.} \times 6 = 54 \text{ салк.}$ 1) $6 \text{ м} + 2 \text{ м} = 8 \text{ м}$
2) $9 \text{ салк.} \times 2 = 18 \text{ салк.}$ 2) $9 \text{ салк.} \times 8 = 72 \text{ салк.}$
3) $54 \text{ салк.} + 18 \text{ салк.} = 72 \text{ салк.}$ *Каруузы. 72 салк.*

Каруузы. 72 салк.

Бодолгоны бодоор тушта Оля канайып шүүнген, Митя канайып шүүнген? Канайып бодогонны артык?

1038—1043 №-лү бодолголорды эки эпле бодогор.

1038. Бир столяр күнине 3 рам, экинчизи 4 рам эдет. Бир неделеге (6 иштеер күнге) столярлар жаба канча рам эдип салар?

1039. Бир кийим көктөөчи күнине 5, экинчизи 7 фартук көктөп жат. Кийим көктөөчилер жаба 6 күнге канча фартук көктөп салар?

1040. Пионерлердин эки отряды, бирүзи 24 кижилү, экинчизи 30 кижилү, рядтарга туруп алган, кажы ла рядка 6 кижиденг. Канча ряд болды?

1041. Бир уйдаг күнине 10 л, экинчизинен 15 л сүт саап алгандар. Бастыра бу сүтти кувшиндерге уруп салгандар, кажызына ла 5 л-денг. Сүттү канча кувшин болуп калды?

1042. Бир чокчомдо 27 серенке жадыры, экинчизинде десе 18 серенке. Бу серенкелерден канча үчтолук эдер аргалу?

1043. Пионерлер озо баштап, кажы ла јолдо 15 агаштаг болор эдип, 3 јол агаштар отургускандар, онын кийининде, јолдо анча ок агаштаг болор эдип, 2 јол отургускандар. Пионерлер бастыра канча агаш отургузып салдылар?

Кемјиштер.

Метр. Дециметр. Сантиметр.

Бир метрде 10 дециметр.

Бир дециметрде 10 сантиметр.

Бир метрде 100 сантиметр.

1044. Метрдин ле дециметрдин болужыла класстын сынын ла тууразын, класстагы досконын сынын ла тууразын кемјип алыгар.

1045. Дециметрдин болужыла столдын үстинин сынын ла тууразын, партанын үстинин сынын ла тууразын кемјип алыгар.

1046. Дециметровый линейканы тузаланып, түс чийүнин бу кезинтизин кемјип алыгар:

1047. Түс чийүнин 1 дм-ге түңей кезинтизин чийүлеп алыгар. Он јанынаг оны 3 см-ге, сол јанынаг 2 см-ге узадыгар. Узуны канча кире кезинти боло берди?

Қлеткалар аайынча кажы ла келтейи 5 см-ге түңей квадрат чийүлеп алыгар.

Қлеткалар аайынча сыны 4 см, тууразы дезе 2 см болор прямоугольник чийүлеп алыгар.

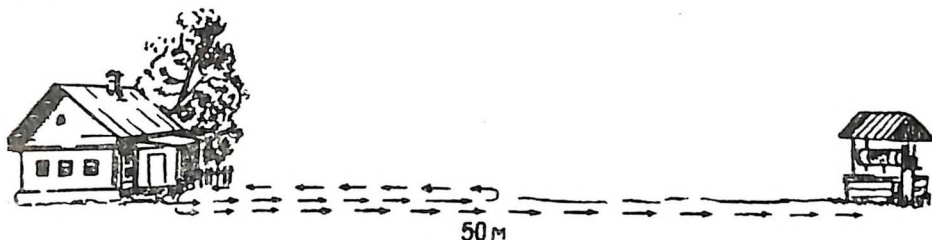
1048. Уулчак кийетен тыш чамчанын кемјүлери мындый болгон: чамчанын сыны 60 см, тууразы сынынаг 14 см-ге кыска, јенги чамчанын тууразынаг 2 см-ге узун. Чамчанын тууразы канча кире, јенгинин узуны канча кире?

Слердин класстын уулчактарынын кийимин онойып ок кемјигер.

1049. Кызычак кийетен **платъенин** кемјүлери мындый болгон: платъенин сыны 86 см, платъенин тууразы сынынаг 40 см-ге кыска, јенги платъенин тууразынаг 9 см-ге узун. Платъенин тууразы канча кире, онын јенгинин узуны канча кире?

Слердин класстын кызычактарынын кийимин онойып ок кемјигер.

1050. Гриша айылынан колодец жаар көнөктү чыккан. Айылдан колодецке жетире 50 м. Жолдун кабортозын өдөлө, экинчи көнөкти алып аларга, Гриша айылына жанып келген, оного ойто колодец жаар барган. Экинчи көнөкти аларга болуп ого жанарга келишкенинен улам, Гриша канча метр артык өтти?

1051. Эки үренчик, бирүзи бирүзине удур барып, жолдун узунун эки учуна кемжигендер. Туштажарына жетире бирүзи 18 м кемжип алган, экинчиси 3 м-ге көп. Жолдун узуну канча кире болды? (Уулчактардын кайдаар ууланып браатканын көргүзөргө, журук журап алыгар.)

Үренгинин каттап көрөри.

1052—1080 №-лү бодолголорды ла примерлерди слер алдынан бойыгар бодоп болорыгар ба, жок по, бойыгарды шинжүлөп көрүгөр.

1052. Бир школдо куштардын Күнине баарчыктардын 25 уйазын эткендер, экинчизинде баштапкы школдогызынан 9-ка көп, үчинчизинде дезе экинчи школдогызынан 6 уйага ас эткендер. Үч школдо бастыра канча уйа эттилер?

1053. Үренчиктер 87 скворечникке баарчыктар канайып киргилеп уйалаганын айкактагандар. Озо баштап баарчыктар 36 скворечникке, онын кийининде 25, мынын кийининде база 13 скворечникке киргилеп алган. Канча скворечник ээн артты?

1054. Ишмекчилер үч неделенин туркунына 50 трактор ремонттоп салгандар; баштапкы недедеде 17 трактор, экинчизинде 5 тракторго көп. Олор үчинчи недедеде канча трактор ремонттодылар?

1055. Класста 40 үренчик; олардын тоозынан жылдын башталарында жүк ле 4 кызычак ла 12 уулчак конёкту жыгылап билетен. Жылдын учы жаар балдар ончо-зы конёкту жыгылап билер боло берген. Конёкту жыгылаарга кыш туркунына канча үренчик үренип алды?

1056. $34 + 5$ $43 + 27$ $52 - 37$ $70 - 45$
 $54 + 8$ $38 + 56$ $67 + 30$ $100 - 8$
 $65 - 3$ $49 - 23$ $85 - 60$ $100 - 53$
 $46 - 7$ $80 - 6$ $72 - 18$ $60 - 34$

1057. Бичибей тоолойтон таблица аайынча кожоры ла айрыыры жанынан таскадулар өткүригер (46 стр.).

1058. Тетрадыта јилбүлү квадраттардын клеткаларын толтырып салыгар:

Суммазы 87

22	57	
	59	

Суммазы 60

	20	
16		8

Суммазы 90

	30	
	6	36

1059. Үренчиктер кажызы ла 24 бичиктү 2 библиотечка ла кажызы ла 26 бичиктү 2 библиотечка јууп ала-ла, жаңы кыралаган јерлерге аткаргандар. Үренчиктер бастыра канча бичик аткардылар?

1060. Ишмекчилер үч жаңы турада квартиралар алгандар. Бир турада 30 квартира болгон, экинчизинде баштапкы турадагызынан 2 катап ас, үчинчизинде дезе экинчи турадагызынан 3 катап көп болгон. Ишмекчилер бастыра канча квартира алдылар?

1061. Бир колодонун мөдин 10 кг-нан 3 банкага ургулаарда, база 5 кг артып калган. Бу колододон канча килограмм мөт алдылар?

1062. Былтыр юннаттар 14 кролик өскүргилеп алган; быжыл 4 катап көп. Бу жылда былтыргызынан канча кроликке көп өскүрилди?

1063. Жаңыс темдектү кандый тоолорго 72 үлелет?

Эки темдектү кандый тоолорго 72 үлелет?

Эки темдектү кандый тоолорго 60 үлелет?

Бастыра бу примерлерди бичип алыгар; олардын тоозы он сегис болор учурлу. Слерде база андый болды ба?

1064.	$5 \times 9 + 48$	$9 \times 9 - 49$	$64 - 40$
	$7 \times 8 + 24$	$8 \times 8 - 36$	$63 - 27$
	$9 \times 8 + 28$	$5 \times 5 - 15$	$90 - 26$
	$9 \times 6 + 16$	$6 \times 9 - 27$	$48 - 30$

1065. Залда беш рядта 14 стулдан ла эки рядта 13 стулдан. Залда бастыра канча стул?

1066. Беш түңей клеткага 20 кролик кийдирерге жа-раар. 36 кроликти кийдирерге канча андый клетка керек болор?

1067. Коларткыштын баазы 1 салковой, үч салфетка-нын дезе 75 акча. Бир коларткыштын ордына канча сал-фетка садып алар аргалу?

1068. Платтын баазы 95 акча, 2 косынканын дезе 38 акча. Бир платтын ордына канча косынка садып алар аргалу?

1069. Уулчак 4 тетрадь, кызыкчак дезе 6 андый тет-радь садып алган. Уулчак бойынын тетрадьтары учун 8 акча төлөгөн. Казычак канча акча төлөөр учурлу?

1070. Жалбырак бүрлү агаштын ортозында 96 агаш. Бу агаштардын төртинчи үлүзин липалар ла кайындар бүдүрет. Олор анда тен тоолу болзо, агаш ортозында канча липа, канча кайын?

1071.	$36 : 4 \times 8$	$40 : 8 \times 7$	$56 : 7 \times 5$	$7 \times 8 : 4$
	$54 : 9 \times 5$	$35 : 5 \times 9$	$63 : 9 \times 6$	$9 \times 9 : 3$
	$81 : 9 \times 7$	$42 : 7 \times 4$	$30 : 6 \times 9$	$8 \times 9 : 6$

1072.	$16 \times 4 : 32$	$16 \times 6 : 24$	$(72 - 32) \times 2$
	$18 \times 5 : 45$	$14 \times 5 : 35$	$(65 - 40) \times 3$
	$16 \times 5 : 40$	$18 \times 4 : 24$	$(28 + 40) : 4$

1073. Аңчылар кыш туркунына 6 бөрү, 96 тийин, 48 койон өлтүргендер. Тийиндер койондордон; бөрүлерден канча катап көп өлтүрилди?

1074. Магазинге кажызында ла 6 кг-нан эки кайырчак печенье ле кажызында ла 8 кг-нан үч кайырчак конфет тартып экелгендер. Печенье конфеттен канча катап ас бескеледи?

1075. Пионерлер школдын сарайына 89 жарчаа тажып салган. 3 пионер 19 жарчаадан апарган, арткан пионерлер десе 16 жарчаадан. Жарчааларды бастыра канча пионер тажыган?

1076. Бир салковойго 2 бычак ла вилкалар садын алгандар. Бычактын баазы 30 акча, вилканын десе 20 акча болгон. Канча вилка садып алдылар?

$$\begin{array}{lll} 1077. & 60 : (3 \times 5) & 16 \times (90 : 18) & 72 : 4 + 0 \\ & 90 : (15 \times 3) & 17 \times (60 : 12) & 72 : 6 - 0 \\ & 80 : (2 \times 8) & 14 \times (75 : 15) & 81 : 9 - 9 \end{array}$$

1078. Тура ичине электричество өткүрерине 70 м шнур барган. Үч жаан кыпта шнурды 16 м-ден, эки кичинегинде арткан шнурды кажызында ла теп-тегненг короткондор. Кажы ла кичинек кыпта канча метр шнур короттылар?

1079. 25×3 Бу столбикти бодойло, онын көргүзүп
 3×25 зүзи аайынча мынайда башталгадый
 $75 : 25$ 4 столбик примерлер тургузып алып,
 $75 : 3$ бодоп салыгар: 15×6 ; 24×4 ;
 14×7 ; 44×2 .

1080. 1) Бичик кадары жогынан 35 акчага туруп жат. Кадарынын баазы 12 акча. Кадарлу бичиктин баазы канча?

2) Кадарлу бичиктин баазы 40 акча. Кадарынын баазы 18 акча. Бичик кадары жогынан канчага туруп жат?

3) Кадарлу бичиктин баазы 1 салковой; кадары жогынан 65 акча. Кадарынын баазы канча?

Бичибей бүдүрер нумерация.

1081. 10 агажак 1 он агажак болуп јат.
 10 он агажак 1 јүс агажак болуп јат.
 10 јүс агажак 1 мунг агажак болуп јат.

1082. Јүстерди, тегин бирлерди ок чылап, тоолоп јадылар.

1 јүс — јүс
 2 јүс — эки јүс
 3 јүс — үч јүс
 4 јүс — төрт јүс
 5 јүс — беш јүс

6 јүс — алты јүс
 7 јүс — јети јүс
 8 јүс — сегис јүс
 9 јүс — тогус јүс
 10 јүс — мунг

1083. 10 бир он болуп жат.
 10 он жүс болуп жат.
 10 жүс мун болуп жат.

1084. Бир жүстен ала мунга жетире жүстерле тоологор, онын кийининде тескери онойып ок тоолоп барыгар.

1085. Қанча агажак болор: 1) 100 агажактан 5 тудам ла 10 агажактан 2 тудам? 2) 100 агажактан 3 тудам, 10 агажактан 6 тудам ла 3 агажак? 3) 100 агажактан 4 тудам ла 9 агажак?

1086. Мындый тоолорды адап берер: 1) 2 жүс 3 он 5 бир; 2) 4 жүс 6 он 8 бир; 3) 7 жүс 9 он; 4) 5 жүс 6 бир; 5) 1 жүс 5 бир.

1087. Берилген тоолордо жүстер, ондор, бирлер канча: төрт жүс төртөн үч; алты жүс одус сегис; беш жүс сегизен; жети жүс төрт?

1088. Мындый табличка журагар. Қартонног тегериктер кезип алыгар.

Жүстер	Ондор	Бирлер

Табличкада тегериктерле, онын кийининде десе кезип алатан цифраларла мындый тоолорды темдектеп көргүзигер: 1) 6 жүс 4 он 6 бир; 2) 8 жүс 2 он 8 бир; 3) 5 жүс 6 бир; 4) 7 жүс 8 он; 5) 3 жүс 8 бир.

1089. Таблицааларда кандый тоолор темдектелген? Олорды кычырып беригер.

Жүстер	Ондор	Бирлер
oo	ooo	oooo
ooo	oooo	
oo		oooooooo
ooooo	ooo	

Жүстер	Ондор	Бирлер
3	8	4
6	0	7
9	2	0
5	0	0

1090. Түрген тоолооры жанынан таскадыныгар:

$$\begin{array}{lll} 8 \times 2 \times 2 \times 2 & 96 : 2 : 2 : 2 & 7 \times 8 : 2 \times 3 : 4 \\ 9 \times 2 \times 2 \times 2 & 72 : 2 : 2 : 2 & 9 \times 6 : 2 \times 3 : 9 \\ 5 \times 3 \times 3 \times 2 & 64 : 2 : 2 : 2 & 7 \times 6 : 2 \times 3 : 7 \end{array}$$

Бичип бүдүрер нумерация.

1091. 1) 7 жүстөг 6 онног 5 бирден;

2) 6 жүстөг 9 онног 7 бирден;

3) 4 жүстөг 7 онног;

4) 9 жүстөг 4 бирден

турган тоолорды нумерациянын таблицазына бичийле, кычырып берер.

Ол тоолорды таблица жогынан бичип алар.

1092. Тоолорды цифраларла бичип алар: жети жүс одус төрт; сегис жүс жирме; эки жүс сегизен беш; үч жүс беш; тогус жүс алтан төрт; тогус жүс.

1093. Тоолорды кычырып берер: 1) 128; 634; 759; 860; 310; 608; 705; 903; 755; 415; 707; 660.

2) Школдо 400 үренчик. Олордын тоозында 120 октябрёнок, 206 пионер ле 74 комсомолец.

3) Бир колхозто ордендерле, медальдарла 120 кижин, экинчи колхозто десе 180 кижин кайралдаткан.

1094. Тоолорды цифраларла бичип алар: тогус жүс одус эки; алты жүс сегис; беш жүс жетен төрт; үч жүс үч; төрт жүс төртөн төрт; сегис жүс.

1095. Тоолорды кычырып беригер: 458; 611; 718; 820; 301; 777; 200; 505; 860; 1000; 409; 950; 810.

1096. Бирлерден, ондордон ло жүстерден тоолор тургузала, оларды кычырып берер:

$$\begin{array}{ll} 1) 2 \text{ жүс } 4 \text{ он } 5 \text{ бир} = 245 & 2) 9 \text{ жүс } 7 \text{ он } 3 \text{ бир} = \\ 3 \text{ жүс } 5 \text{ он } 8 \text{ бир} = & 2) 8 \text{ жүс } 9 \text{ он } 4 \text{ бир} = \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 3) 5 \text{ жүс } 2 \text{ он} = 520 & 4) 3 \text{ жүс } 6 \text{ бир} = 306 \\ 2 \text{ жүс } 5 \text{ он} = & 6 \text{ жүс } 4 \text{ бир} = \\ 4 \text{ жүс } 9 \text{ он} = & 8 \text{ жүс } 9 \text{ он} = \end{array}$$

1097. Тоолорды кычырала, олорды жүстерге, ондорго ло бирлерге ооктоор:

1) 245 = 2 жүс 4 он 5 бир	2) 360 = 3 жүс 6 бир
834 =	280 =
347 =	720 =
3) 604 =	4) 745 =
905 =	920 =

1098. Бу тоолордо жүстөр канча:

- 300 — 3 жүс
800 —
400 —
900 —

Бу тоолордо ондор бастыразы канча:

- 320 — 32 он
740 —
650 —
910 —

1099. Кайырчакка 2 жүс 5 он ло 6 жымыртка салып койгондор. Кайырчакта бастыра канча жымыртка жадат?

1100. Яблонядаг 3 жүс 3 он ло 8 яблоко үзүп алгандар. Яблонядаг бастыра канча яблоко үзүп алдылар?

1101. 1) Тоолорды цифраларла бичип алыгар. Школдо үч жүс сегизен беш үренчик. Олордын тоозында бежен тогус комсомолец, эки жүс бежен пионер ле жүс он бир октябрёнок.

2) Тоолорды кычырала, цифраларла бичип алыгар: колхозто төрт жүс уй, жети жүс жирме беш чочко, жүс бир ат бар.

3) Колхозто жүс алтан үренчикке темдектелген школ, беш жүс жерлү клуб, жүс жирме бала жүрер ясля, жирме беш орынду больница бар.

1102. 72 : 6	96 : 8	90 : 18	48 : 3 × 5
72 : 4	96 : 6	90 : 15	60 : 4 × 6
72 : 3	96 : 4	90 : 30	80 : 5 × 3

1103. Берилген тоолордо бирлер бастыразы канча:

1) 5 жүс = 500	2) 43 он = 430
8 жүс =	84 он =
4 жүс =	96 он =
6 жүс =	18 он =

1104. 1) 1 салк. = 100 акча 2) 100 акча = 1 салк.
 2 салк. = 300 акча =
 5 салк. = 600 акча =
 9 салк. = 800 акча =

2 салковойдо; 3 салковойдо; 8 салковойдо канча акча?

1105. Улай-телей тоолоп, Бирден тоолоп,
 тоолорды бичигер: тоолорды бичигер:

- 1) 195-тен 205-ке жетире; 1) 603-тен 596-га жетире;
 2) 496-дан 506-га жетире; 2) 302-ден 295-ке жетире;
 3) 899-тан 912-ге жетире. 3) 804-төн 797-ге жетире.

1106. Тоолорды 298-тен 303-ке жетире улай-телей бичип алыгар. Тоолорды 704-төн 697-ге жетире тескери турары аайынча бичип алыгар.

Килограмм. Грамм.

1107. Јенгил немелерди бескенин оок кемјүзиле — граммдарла бескелейтен; онон уур немелерди килограммдарла бескелейтен.

Бир килограммда 1000 грамм.

«Грамм» деп сѳсти тоолорло кожо кыскарта г ден бичиир (точка јокко); темдектезе: 1 г, 8 г, 26 г.

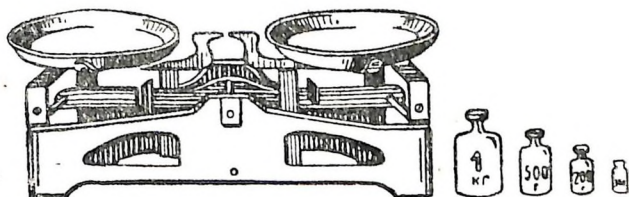
$$1 \text{ кг} = 1000 \text{ г.}$$

1108. Қычырыгар: 100 г; 610 г; 12 кг; 8 г;
 500 г; 306 г; 15 кг; 8 кг.

Немени бескеге салып бескелейтен.

Неме бескелеерге ууры 1 кг, 2 кг, 5 кг гирияларды ла мындый гирияларды тузаланатан:

- 100 г 10 г 1 г
 200 г 20 г 2 г
 200 г 20 г 2 г
 500 г 50 г 5 г

1109. 8 г; 75 г; 300 г; 445 г; 800 г; 900 г болзын деп, кандый гирькаларды алар керек?

1110. Васының сыны 108 см; оның бескези 30 кг.

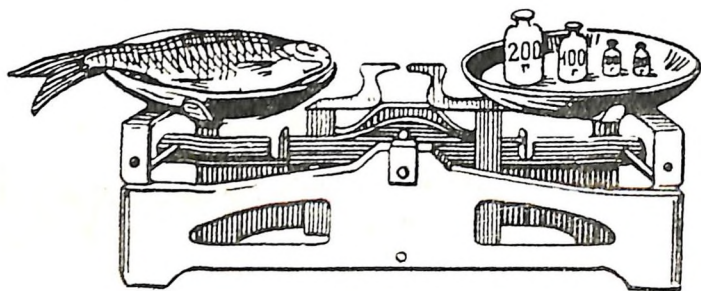
Бойыгардын сыныгарды ла бескегерди билип алала, бичип алыгар.

1111. Берилген текстти тетрадька бичип алала, керектү тоолор тургузып салыгар.

Ўредү жылдын башталарында мен ... кг болгом, эмди ... кг.

Менин сыным ўредү жылдын башталарында ... см болгон, эмди ... см.

Бойыгардын сыныгарды ла бескегерди ўредү жылдын башталарында ла учында тўндештиригер.

1112. Бескенин сол аягында балык жадыры, он аягына дезе 4 гирька салып койгон: 200 г, 100 г ла 20 г-нын 2 гирьказы. Балыктын ууры канча грамм?

1113. Бичибей тоолойтон таблица аайынча (46 стр.) бастыра дейвиелерге таскадулар өткүригер:

1) эки ле бир канча столбиктердеги жаңыс рядтын тоолорын кожуштырыгар;

2) кажы ла столбиктин тоолорынан алдындагы столбиктердин коштой турган тоолорын айрыгар;

3) кажы ла столбиктин тоолорын жаңыс темдектү тоолорго катаптагар;

4) кажы ла столбиктин берилген тоого артканы жокко үлелип турган тоолорын үлегер.

1114.	$38 + 6$	$26 + 30$	$58 - 20$	$72 - 46$
	$67 - 6$	$50 + 28$	$47 - 25$	$18 + 54$
	$54 - 9$	$46 + 52$	$62 - 39$	$64 - 40$
	$90 - 9$	$67 + 28$	$70 - 24$	$55 - 19$

1115.	7×6	8×7	9×5	$35 : 7$	$28 : 7$
	4×9	9×8	7×7	$42 : 6$	$36 : 9$
	6×8	7×4	9×9	$63 : 9$	$32 : 4$
	9×7	8×5	8×8	$56 : 8$	$40 : 8$

1116.	$72 : 6$	13×7	23×4	$90 : 5$	$81 : 27$
	$68 : 4$	12×8	36×2	$70 : 5$	$72 : 24$
	$84 : 6$	15×6	32×3	$80 : 5$	$80 : 16$
	$96 : 8$	18×5	48×2	$60 : 4$	$66 : 22$

1117.	$84 : 4$	$85 : 17$	$90 : 15$	$7 \times 9 : 21$
	$63 : 3$	$76 : 19$	$91 : 13$	$8 \times 8 : 32$
	$48 : 4$	$90 : 18$	$87 : 29$	$6 \times 9 : 27$
	$36 : 3$	$99 : 33$	$68 : 17$	$7 \times 8 : 14$

1126. Примерлерди бодогор:

1) 24 салк. + 76 салк.	100 салк. — 79 салк.
45 акча + 35 акча	60 акча — 45 акча
38 мин. + 22 мин.	80 жымырт. — 62 жымырт.
17 липа + 83 липа	35 кайыр. — 18 кайыр.

2) 16 акча × 5	56 м : 8	60 кг : 12 кг
26 салк. × 3	78 л : 6	95 см : 19 см
25 акча × 4	87 г : 3	80 кг : 16 кг
16 час × 6	45 м : 9	54 дм : 18 дм
23 конок × 4	75 г : 5	99 см : 33 см

Кезик примерлерге (бойыгар талдап) бодолголор тургузып алыгар.

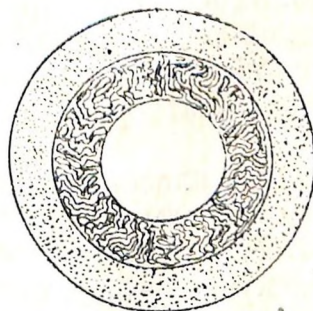
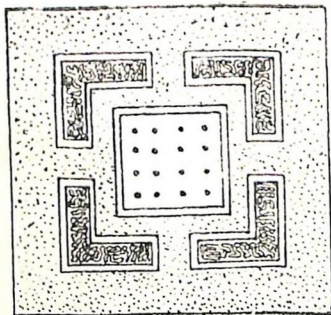
1127. Берилген примерлерде кожорын катаптаарыла солыгар:

- 6 салк. + 6 салк. + 6 салк. + 6 салк. =
 15 акча + 15 акча + 15 акча + 15 акча =
 18 төс + 18 төс + 18 төс + 18 төс + 18 төс =

Бодолголор.

1128. Үренчиктер кызылгатты 28 төс отургускандар, бороготты дезе 16 төскө көп. Үренчиктер бастыра канча төс жиилек отургустылар?

1129. Бир шкодо балдар эки клумбаны мындый кеберлү эдип салгандар:

Бу клумбаларда кандый фигуралар бар? Слердин чечек отургузар жеригерде эдилген клумбаларды журап алыгар.

1130. Агаштын Күнинде пионерлер 28 кайыгаш ла 32 липа отургузып салгандар. Бу тоодон 4 агаш өспөй кургап калган. Канча агаш тазылданып өзө берди?

1131. Баштамы школдо 98 үренчик болгон. Жаскыда 22 үренчик бежинчи класска көчкөн, күскиде десе баштапкы класска 24 үренчик алгандар. Школдо канча үренчик боло берди?

1132. Апрельде 11 бүрүнкүй күн болгон, жаңмырлу күндердин тоозы 7 күнге ас, арткан күндер десе айас болгон. Апрельде канча айас күн болды?

Март, апрель, май айларда ар-бүткенди слер бойыгар шиндеген календарыгар аайынча бодолголор тургузала, бодоп салыгар.

1133. Пионерский организациянын байрам күнине учурлаган уттенникте 70 бала ойын көргүскөн; олордын тоозынан хордо — 30 бала, үлгер кычыраачылар ла бичилер — 14, арткандары — балдардын оркестринде. Оркестрде канча бала болды?

1134. Бир баштыкта 60 г, экинчизинде 52 г үрен болгон. Баштапкы баштыктан 34 г, экинчизинен 20 г алгандар. Кажы баштыкта үрен көп артты, канча граммга көп?

1135. Городтын жаказында машиналардын жүрүжин балдар беш минут айкагандар. Бу өйдүн туркунына городко 18 грузовой ло 11 легковой машина ууланып барган; городтон 22 грузовой ло 12 легковой машина атанып чыккан. Кайдаар машиналар көп барды, канчага көп?

1136. Класста 28 октябрёнок болгон. 1-кы Майда октябратский звёздочкаларды база бир канча бала алган. Мынын кийининде класста 36 октябрёнок боло берген. 1-кы Майда октябратский звёздочкаларды канча бала алды?

Слердин класстагы октябрёноктор керегинде бодолго тургузып алыгар.

1137. Пионерский отрядта 33 пионер болгон. 1-кы Майдын күнинде база бир канча баланы пионерге аларда, отрядта 42 пионер боло берген. 1-кы Майдын күнинде канча баланы пионерге алдылар?

Слердин школдын пионерлери керегинде бодолго тургузып алыгар.

1138. Оромды сындай 60 кайың өскөн. База бир канча кайың отургузып койордо, олардын тоозы 96 боло берген. Канча кайың отургустылар?

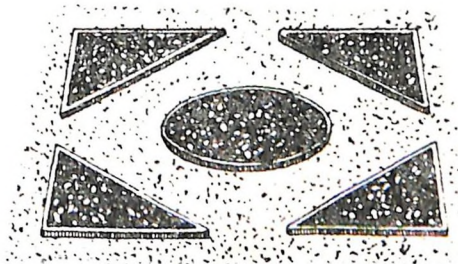
1139. Түрбек эмиктен озо баштап 18 м, онын кийининде база 24 м кезип алгандар. Мынын кийининде түрбекте 30 м арткан. Түрбекте бастыра канча метр эмик болгон?

1140. Пионерский организациянын байрамына баштапкы класстын үренчиктери флажоктор эткендер. Экинчи ле үчинчи класстардын балдары база 42 флажоктон эдип саларда, бастыразы 100 флажок боло берген. Баштапкы класстын үренчиктери канча флажок эттилер?

1141. Эм өлөңдөр жууганы учун үренчиктер акча ала-ла, оны сберегательный кассага салып койгондор. Олор (мешкелер жууганы учун алган) база 18 салковой салгылаарда, олордо кассада бастыразы 26 салковой боло берген. Эм өлөңдөр учун үренчиктер канча салковой алдылар?

1142. Балдар ченемел эдип бир грядкага 3 жол кукурүза отургузып салгандар, экинчизине десе 4 андый жол. Баштапкы грядкага 75 үрен отургузылган. Экинчи грядкага канча үрен отургузылды?

1143. Пионерлер чечектин рассадазынаг 100 төс отургузып салгандар, бу тоодон 24 төсти тегерик клумбага, арткандарын десе — тептеннен үчтолук кеберлү 4 клумбага. Үчтолук кеберлү кажы ла клумбага олор канча төс рассада отургустылар?

1144. Балыкчылар 10 кармак ла 5 поплавок (кайкалайтан неме) садып алгандар. Бастыра кармактардын баазы 30 акча болгон. Поплавок кармактаг 2 акчага баалу болзо, поплавоктордын баазы канча болды?

1145. 16 үренчик автобусла экскурсияга барып жат. Баратан билеттин баазы 6 акча. Староста кондукторго 1 салковой берген. Ол канчаны жандыртып алды?

1146. Бир кижги 54 акчага 3 блокнот садып алган. Экинчиси 5 андый блокнот садып алала, кассага 1 салковой берген. Ол канчаны јандыртып алды?

1147. Экскурсияда болор тушта Лена 80, Петя дезе — 90 ландым (чечек) үзүп алган. Лена кажызында ла 16 ландыштан, Петя дезе 18 ландыштан болор тудамдар эткен.

Кемизинде тудам чечектер көп болуп калды?

1148. 1) Үренчиктер стенгазетке заметкалар бичигендер: үч заметкада 8 строкадан болгон, экүзинде — 9-тан, бирүзинде — 6 строка. Бастыра заметкаларда канча строка болды?

2) Бастыра бу заметкаларды столбиктерле, кажызында ла 12 строкадан болор эдип, стенгазетке салгандар. Канча столбик болды?

1149. 16 лист чаазыннан 4 тетрадь эдер аргалу. 36 лист чаазыннан канча андый ок тетрадь көктөөр аргалу?

1150. Јуурканнын баазы 12 салковой, 3 простыньнын дезе 9 салковой. Бир јуурканнын ордына канча простынь садып алар аргалу?

1151. Уй саачы эртен тура 32 л, түште 48 л сүт саап алган. Эртен тура сааган сүтти 4 бидонго уруп салгандар. Түште сааган сүтке канча андый бидон керек болор?

1152. Вася күнүн сайын 5, Андрей дезе 4 такаа азырап јат. Кажы ла такаага суланы 20 г-наг берип турар керек болзо, уулчактардын кажызы ла такааларга күнине канча грамм сула берип јат?

1153. Завод колхозторго өлөнг чабар 18 машина аткарган, аш кезер машиналарды өлөнг чабар машиналардан 3 катап көп, сноп буулайтан машиналарды дезе өлөнг чабар машиналардан 2 катап ас аткарган. Завод колхозторго канча јуртхозјайственный машина аткарды?

1154. Паркта 96 липа отургускандар, теректерди дезе липалардан 3 катап ас, кайындарды дезе теректерден 2 катап ас. Паркта канча кайынг отургустылар?

1155. Бир участокко 6 таар картошко отургузып салгандар, экинчизине десе 2 таарга ас. Участоктордыг экилезиненг, отургусканына көрө, 10 катап көп картошко жуунадып алгандар. Канча таар картошко жуунадып алдылар?

1156. Балдардын площадказында 60 бала болгон. Олордын тоозынаг 12 кижиге кычырып отурган, 18 кижиге жураган ла пластилинненг неме жазаган, арткандары десе үч түнгөй группага бөлинип, мяч ойногондор. Кажы ла группада канча кижиге болды?

1157. Школдын библиотекасында 87 кычыраачы. Олордын тоозынаг I класстыг 15 үренчиге, II класстыг 18 үренчиге; арткандары — III ле IV класстардын үренчиктери. III ле IV класстардын үренчиктери түнгөй тоолу болгон болзо, III класстан канча кычыраачы, IV класстан канча?

Слердин библиотеканыг кычыраачыларынын тоозы керегинде бодолго тургузып алыгар.

1158. Бичикте 60 страница. Баштапкы күнге кызычак бичиктин төртинчиге үлүзин, экинчиге күнге 20 страница кычырган. Ого канча страница кычырары артты?

1159. Үй кижиге 3 болчок самын ла 2 пачка синька сadyп алган. Бир болчок самыннын баазы 24 акча, бир пачка синьканыг десе 6 акча болгон. Самын синькадаг канча катап баалу болды?

1160. Бир класстыг үренчиктери кажы ла жолдо 15 агаштан 3 жол агаштарды, өскө класстыг үренчиктери десе 18 агаштан 4 жол агаштарды корулап жадылар. Кажы класс көп агаштар корулайт, канчага көп?

Агаштарды бойыгар кичееп турганаар керегинде бодолго тургузып алыгар.

1161. Үй кижиге 3 кг картошко ла 2 пачка тус сadyп алган. 1 кг картошканыг баазы 10 акча, бир пачка тустыг десе 5 акча болгон. Картошко тустанг канча катап баалу болды?

1162. Ишмекчилердин бригадазы 72 машинаны 8 күнге бириктире жуур учурлу, коммунистический иштин бригадазы десе анча ок машинаны 6 күнге бириктире жууп турат. Коммунистический иштин бригадазы күнине нормадаг канча машинага көп бириктире жууп туру?

1163. Балдар мырчакты эки грядкага отургузып салгандар: бир грядкага кажы ла јолдо 16 мырчагаштан 3 јол, экинчи грядкага 24 мырчагаштан 2 јол. Эки грядкага балдар бастыра канча мырчагаш отургузып салдылар?

1164. Балдар 96 мырчагаштын уутап өскөнин ајыктагандар; төртинчи күнде 28 мырчагаш уутап өзүп келген, алтынчы күнде 9 мырчагашка көп; арткан мырчагаштар сегизинчи күнде уутап өзүп келген. Сегизинчи күнде канча мырчагаш уутап өзүп келди?

Үрендеген ле отургускан өзүмдерди слер бойыгардын ајыктаганаар аайынча бодолголор тургузып алыгар.

1165. Эки јаан бидондо ло бир канча кичинектеринде 96 л сүт болгон. Кажы ла јаан бидондо сүт 32 л-ден, кажы ла кичинегинде 8 л-ден. Канча кичинек бидон болды?

1166. Азыйда цементтү 2 машинанын кожын 70 минутка алып түжүретендер. Эмди 4 машинанын кожын 28 минутка алып түжүредилер. Бир машинанын кожын алып түжүрерине эмди канча катап ас өй кородып турулар?

1167. Јылдын башталарында класста јүк ле 4 уулчак ла 7 кызыкчак топчы тагарга билетен болгон. Анайып эдерге јылдын учы јаар 9 уулчак ла 24 кызыкчак үренгилеп алган. Топчы тагып билетен балдардын тоозы канча катапка көптөди?

Слердин класстын иштеги једимдери керегинде бодолго тургузып алыгар.

1168. Үренчиктер үч класстын кажызында ла 20 партадан јунуп салгандар, төртинчи класста дезе үч класстагызынан 4 катап ас парталар јунгулаган. Үренчиктер бастыра канча парта јунуп салдылар?

1169. Класста 40 үренчик. Бастыра үренчиктердин төртинчи үлүзи отличниктер. Арткандарынын кабортозы «5»-ке ле «4»-кө үренип јат.

Канча үренчик «5»-ке ле «4»-кө үренет?

1170. Класста 42 үренчик. Ээчий барган класска көчүрер тушта үренчиктердин үчинчи үлүзин мактулу грамоталарла, алтынчы үлүзин сыйларла кайралдагандар; Бастыра канча үренчикти кайралдадылар?

1171. Жаскы иштерде болушканы учун колхозтын председатели экинчи, үчинчи ле төрттинчи класстардын балдарына быйан жетирген. Экинчи класста 8 андый үренчик болгон, үчинчизинде экинчи класстагызынан 2 катап көп, төрттинчизинде десе үчинчи класстагызынан 14 үренчикке көп болгон. Бастыра канча үренчик быйан алды?

Бодолго-чотоштор.

1172. Уулчак бир айга 4 тетрадь, 2 карандаш, 3 перо садып алган. Тетрадьтын баазы ... акча, карандаштын ... акча, перонын ... акча. Бичиирге керектү немелерге уулчак канча кире акча чыгымдады?

1173. Мен бир айга ... тетрадь, ... карандаш, ... перо чыгымдап жадым.

Карандаштын баазы ... акча, тетрадьтын ... акча, перонын ... акча. Бичиирге керектү немелерге мен бир айга канча кире акча чыгымдап жадым?

1174. Энези Галяга 1 салковой береле, ого 2 кг каш ла бир пачка тус садып алзын деп жакыган. Галя энезине канча акча жандырып экелер учурлу?

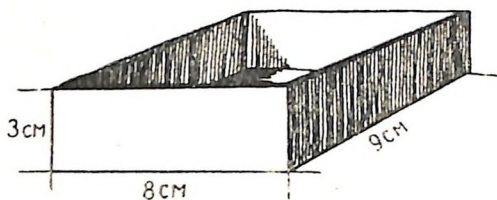
1175. Бистин школдо уруктор ... часта башталып жат. Мен уруктор башталарынан ... минутка озо школдо болор учурлу. Школго баратан жолыма мен ... минут кородып жадым. Школдо бойынын ойинде болорго, мен айылымнан качан чыгар учурлу?

1176. Володя үч кроликт кичееп көрөт. Ол бойынын кроликтерине 2 күнге канча кире азырал белетеп салар учурлу?

1177. Балдар өскө школдын үренчиктерине 2 письмо бичигендер. Бу письмолорды почтала тегин письмо эдип аткарарга, канча кире акча керек болор?

1178. Маалада иштеерге 40 үренчикти 5 звеного бөлигендер. Грядканын сыны аайынча кажы ла үренчикке 1 м берилет. Бир звеного; бастыра класска канча метр керек; грядканы канайып эткени артык? Журап алыгар.

1179. Үренчиктер чаазыннан сыны 9 см, тууразы 8 см ле бийиги 3 см коробка эдерге якылта алгандар. Коробканы эдерге канча тилбек ле кандый кемжүлү чаазын алар керек?

1180. Жайгы каникул 1 июнда башталала, 31 августта божоор. Каникул канча күн болор?

1181. «Каникулынды сен канайып өткүрер күүндү?» — деп, Юрадан энези сураган.

Юра мынайда айткан: «Мен бастыра июнь айдын туркунына үйде болорго турум. Июль айды пионерский лагерьде өткүрерим. Августта бир неделенин туркунына колхозто аш жуунадар иште адамла кожо болорым (Юранын адазы шофёр), арткан өйди дезе жаанама барып өткүрерим».

Энези уулынын күүнин жаратты.

Юра үйде; пионерский лагерьде; жааназында канча күн болорго туру?

БАЖАЛЫКТАР

1 КЛАССТА УРЕНИП ӨТКӨНИН КАТАП КӨРӨРИ	3
20-ге жетире бүдүрер төрт действие	—
Баштапкы жүс	
Туйук ондорло бүдүрер нумерация ла төрт действие	11
100-ке жетире кожоры ла айрыгы (онног ашпай)	21
100-ке жетире кожоры ла айрыгы (онног ажып)	38
Өйдинг кемжүлери	49
100-ке жетире катаптаары ла үлеери	52
Учуры аайынча үлеери	53
Катаптаарынын ла үлееринин таблицазы	60
Таблицадаг ажып катаптаары	120
Таблицадаг ажып үлеери	126
Кемжүштөр	134
Мун	
Бичибей бүдүрер нумерация	139
Бичип бүдүрер нумерация	141
ЫЛ ТУРКУНЫНА УРЕНГЕНИН КАТАП КӨРӨРИ	145

А. С. Пчёлко и Г. Б. Поляк. Арифметика, 2 кл.

На алтайском языке

Редактор *З. С. Суразакова.*

Художественный редактор *А. М. Кузнецов.*

Технический редактор *М. И. Тихтиев.*

Корректоры *Н. Н. Парев* и *А. И. Тодошев.*

Сдано в набор 24/XI 1960 г. Подписано к печати 3/II 1961 г.
Формат 60×92¹/₁₆. Печ. л. 9,75. Уч.-изд. л. 7. Тираж 2 000 экз.
Заказ № 109. Цена без переплета 7 коп. Переплет 5 коп.

Горно-Алтайское книжное издательство. Типография № 15.
г. Горно-Алтайск, проспект им. Сталина, 29.

Баазы 12 акча